

Τὸ κατὰ

Ἰωάννην

ἁγίου

Ἐυαγγελίου.

Α. γ. [Ἀρχή.] Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λό- I, 1. Α.
 γος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος.
 οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. 2.
 πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ 3.
 ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.

ἐν

I, 1. Α. τῆ ἀγία καὶ μεγάλη κυριακῇ τοῦ πάσχα ἐν
 ἀρχῇ ἦν.

1. ἐν ἀρχῇ] Fere innumerabiles sunt loci Patrum, in
 quibus initium huius evangelii notatur. Paucos no-
 tavi, qui imprimis sunt lectu digni. Euseb. P. E.
 VII, 12. et ibid. capita proxima. XI, 14. 15. inpr-
 imis 19. Idem D. E. VII, 1. Clem. Alex. p. 553. a.
 Cur λόγον dixerit, vide praeter interpretes Theodor.
 ad Hebr. I. p. 548. De iis capitibus, quae apud
 solum Ioannem leguntur v. in Cat. Cord. scholium
 ultimum anepigraphi in proemio.

3. πάντα] Arianos hoc etiam traxisse ad Spiritum S.
 monet Theodoret. ad 1 Tim. pag. 671. Occasio-
 nem huic rei dedit Orig. v. P. et Chryf. VIII, 35. a.
 VI, 259.

οὐδὲ ἓν] οὐδέν. E. v. P. ubi etiam de Heracleone
 monetur.

ὃ γέγονεν] de triplici distinctione et interpretatione
 v. Theophyl. p. 560. c. Chryf. VIII, 35. a. Euseb.
 Praep. E. p. 540. c. d. Euth. III, 14. Schol. Cod.

Aug.

4. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.
 5. καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.
 6. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, β. γ. ὄνομα αὐτῷ ἰωάννης.

ὁυτος

Aug. 12. ἐν γὰρ δὴ τῇ τελείᾳ σιγῇ τῶν οὐδὲ ἐν ἐπιθήσει κατα τοὺς αἰρετικούς. ἐκεῖνοι γὰρ οὐτα φασίν· ὃ γ' ἔγενεν, ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν. βουλόμενοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κτίσμα λέγειν. Orig. qui haec ad sequentia refert, et hic et alibi hominibus expectoravit mentem. v. IV, 20. 26. 36. 64. 69. 77. Stulta Origenis interpretatio postulabat verl. 4. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἔστιν. Ergo hunc locum per multa folia tam diu torquet et vexat atque illud ἐστὶν inculcare laborat, donec tandem, sumta audacia, mendose addat pag. 72. e. τινὰ μέντοι γε τῶν ἀντιγράφων ἔχει, καὶ τάχα οὐκ ἀπίθανος· ὃ γέγονεν, ἐν αὐτῷ ζωὴ ἔστιν. Quaelio hic oritur, si ei etiam fidem habeamus, quos Codices intelligat? Utrum N. T.? Sed hi ante istam disputationem statim notandi erant. An fortasse Heracleonis aut Clement. Alex.? Sed Clem. sine fraude, ita postulante oratione, semel poterat scripsisse et post eam alii. At Clemens ipse repugnat sibi locis pluribus, ubi ἦν exhibet. De isto ἐστὶν v. Clem. edit. Pott. p. 114. Verum istud ἐστὶν solus Wettf. D. adoptavit et Latinistae. v. Sabat. Cum vero teste Origene ἐστὶν reperiat in evangelis Origenianis, miror sane Griesbachium, cur id in interiore margine nec in editione novissima ostenderit. Tantum ipse tribuit nugis suis! Mox eiusdem Origenis auctoritate proximum ἢ addi et omitti potest. v. P.

6. ἀπεσταλμένος] vesaniam huius loci interpretationem Orig. notavi. v. P.

θεοῦ] + ἦν. E. Latinistae addunt: erat. Ergo Wettf. A. D. soli inculcant ἦν.

οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ 7.
περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι'
αὐτοῦ.

οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ 8.
περὶ τοῦ φωτός.

ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα 9.
ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Γ. γ. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο 10.
καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.

Δ. δ. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον 11.

οἱ οὐκ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν 12.
τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ
ὄνομα αὐτοῦ.

οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς 13.
οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρῶς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ
ἐγεννήθησαν.

καὶ

7. ἵνα πάντες — αὐτοῦ] — E. Pro omiffis Griesb.
poterat etiam laudare Cyrill. V, a. 100. a. 369. a.
Utroque loco deest etiam versus octavus, Westfe-
nius, inquit, Cyrillum non legerat. Igitur nec ego.

9. ἐρχόμενον] recte de homine explicat Chryf. VIII, 48.
Theophyl. 72. e. et alii. Graecitas tamen postula-
bat: ἐλθόντα.

10. καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο] — E. Orig. v. P.
Hoc loco aestimari potest fides veteris interpretis,
qui id, invito Origene, illo in loco inculcavit. Tam
fide digni alibi etiam sunt veteres interpretes Latini
Origenis, in his Hieronymus et Rufinus. Diserte
ea vindicat Chryf. VIII, 48. D. Cyrill. I, g. 143. c.
V, a. 532. b.

13. οἱ — ἐγεννήθησαν] ὅς — ἐγεννήθη. E. De Iren. et
Tertull. qui alteram lectionem Valentiniānis tri-
buunt,

14. καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν Ε. γ.
 ἡμῶν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δό-
 ξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης
 χάριτος καὶ ἀληθείας.
15. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε, 5. α.
 λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον· ὁ ὀπίσω μου ἐρχό-
 μενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός
 μου ἦν.
16. καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ζ. α.
 ἐλάβομεν καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος.

ὅτι

buunt, v. Sabat. Clem. Alex. 386. b. obiter laudans, singularem habet, sed de quovis homine pio explicat.

οὐδὲ ἐκ θελ. ἀνδρῶς] — E. Chryf. VIII, 405. c. et alibi. Cyrill. I, a. 554. III, 228. V, a. 349. et 673. ὁ δὲ τοιοῦτος οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρῶς ἢ γυναικὸς ἀλλ' — ἐγενήθη. Singularem ibi postulabat oratio, ut supra apud Clementem ἐστὶ vers. 3. Sed ibid. 364. vulgatum et 387. (in fine thesaurorum, ubi male notatur 381.) Alii alia omiserunt, ob repetitum οὐδέ. v. Wettf. Birch. qui alterum defectum ex divino B. seu Vat. 1209. notat. Ex Mosq. Codd. nullus defectum habet, nec ex iis, quos postea consului. Sed mei nimirum omnes a scurris ad Constantinopolitanam recensionem referuntur.

14. πλήρης] πλήρη. E. πλήρη edidit Montf. in Chryf. VIII, 69. 70. sed ipse notat, alios Codd. (in his Mosq.) habere πλήρης. v. P. Griesbachius pro πλήρη laudat etiam Cyr. Hoc sine est Patres legisse et laudasse? Iam peruestiget aliquis septem ista volumina. πλήρης habet Cyrill. V, a. 717. c. V, d. 112. e. VI, a. 4. d. VI, b. 334. d. IV, 97. b. et e.

16. καὶ ἐκ] ὅτι ἐκ. E. v. P. Cyrill. I, g. 240. III, 683. 688. IV, 99. V, a. 467. Qui omnia haec loca evoluerit.

Τέλος τῆς ὅτι ὁ νόμος διὰ μουσέως ἐδόθη ἢ χάρις καὶ 17.
 μεγάλης ἢ ἀλήθεια διὰ ἰησοῦ χριστοῦ ἐγένετο. [Τέ-
 κυριακῆς.
 λος.]

Η. γ. [Ἀρχή.] Θεὸν οὐδεὶς εἶδρακε πώποτε ὁ μο. 18. Β.
 νογενῆς υἱός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς,
 ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

Ⓞ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ ἰωάννου, ὅτε 19.
 ἀπέστειλαν οἱ ἰουδαῖοι ἐξ ἱερουσόλων ἱερεῖς
 καὶ λευίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· σὺ τίς εἶ;

καὶ

Ι. 18. Β. τῆ β. τῆς διακινήσιμον· Θεὸν οὐδεὶς εἶδρακε.

uerit, facile intelliget, si quidem graece sciat, in
 his locis omnibus Cyrillum interponere potuisse
 ὅτι, etsi καὶ repererit. Idem valet de scholiis P.
 quae stulte hic laudata sunt pro ὅτι. Orig. II, 581.
 habet καὶ, sed 626. nec καὶ, nec ὅτι.

18. υἱός] Θεὸς τ υἱός Θεὸς τ Θεοῦ + τοῦ Θεοῦ. E. v. P.
 Nullus omnino Codex ex meis hic aliquid mutat.
 Servat etiam vulgatum cum aliis Chryf. VIII, 84.
 qui conferri quoque potest I, 475. 481. ubi data
 opera hunc locum tractat. Item III, 470. VI, 64.
 264. Ex plurium Patrum et pluribus Cyrilli locis
 noto unum, ubi contra haereticos disputat. V, a.
 763. e. εἶτα γεγραφέτος ἰωάννου σαφῶς ὁ μονογενῆς
 Θεός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς· πᾶς οὐκ ἂν
 ἀγάσαστο τίς τῆς ἀμαθίας αὐτοῦ, ἐξωδούντας μὴ
 τῆς διονομίας τὸν μονογενῆ Θεὸν λόγον κ. τ. λ. Hoc
 scilicet Patristicum est, lectionem unice veram tri-
 buere haereticis et fraudulenter fictam vindicare or-
 thodoxis. v. vers. 13. In priore edit. Griesb. Θεός
 ostentaverat in interiore margine. In secundā pru-
 dentius reiecit ad quisquilias. Transferatur haec
 crisis ad locos similes.

19. καὶ αὕτη ἐστὶν] Ex lex Codd. Mosqq. Chryf. notavi:
 αὕτη γὰρ ἐστὶ. nec aliter edidit Montf. VIII, 89.
 Quid ergo? Estne haec varietas probabilis? Scili-
 cet, ut ὅτι vers. 16.

20. καὶ ὁμολόγησε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο· καὶ ὁμολόγησεν· ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός.
21. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί οὖν; ἡλίας εἶ σύ; καὶ λέγεις· οὐκ εἰμὶ. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὐ.
22. εἶπον οὖν αὐτῶ· τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;
23. εἶφη· ἐγὼ Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύ· I. α. νατε τὴν ὁδὸν κυρίου· καθὼς εἶπεν ἡσαίας ὁ προφήτης.
24. καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων· I. α.
25. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῶ· τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστός, οὔτε ἡλίας, οὔτε ὁ προφήτης;
26. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων· ἐγὼ βα- I. B. α. πτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἔστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε·

αὐτός

20. οὐκ εἰμὶ ἐγὼ] ἐγὼ οὐκ εἰμὶ. E. In novissima edit. Griesb. post Orig. adscripsit *ter.* Scilicet ex mea editione. Cyrill. vulgatum habet IV, 107. e. v. Griesb.
22. τί] τί σὺ. E. Cyrill. IV, 109. a. Reddidit ergo σὺ, quod paullo ante furatus fuerat vers. 21. post ἡλίας εἶ; v. p. 108. b. Neutro loco criticus movetur.
23. Ut Orig. hunc locum confundit, ita et Cyrill. V, d. 87. Ridicule et stulte haec interpretatur Orig. Pueriliter quoque in his nugatur Clem. Alex. 7. d. 8. c. ex quo fortasse suam hic hausit sapientiam Orig. v. P.
25. ἠρώτησαν] ἠρώτων τ ἐπηρώτησαν. E. Chryf. VIII, 92. c. etiam in Codd. Mosq.
26. μέσος δὲ] divina ad h. l. est interpretatio Orig. v. P.

αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπρο- 27.
σθέν μου γέγονεν· ὃν ἐγὼ οὐκ ἐμὶ ἄξιος ἵνα
λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.

II. «ταῦτα ἐν * βηθανία ἐγένετο πέραν τοῦ ἰορ. 28.
Τέλος τῆς β. δάνου, ὅπου ἦν ἰωάννης βαπτίζων. [Τέλος.]

τῇ ἐπαύριον [Ἀρχή.] βλέπει * τὸν ἰησοῦν 29. Γ.
ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς
τοῦ Θεοῦ ὁ αἵρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.

ΙΔ. α. αὐτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἐρ- 30.
χεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι
πρῶτός μου ἦν·

καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα Φανερωθῇ 31.
τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι
βαπτίζων.

καὶ

I, 29. Γ. τῇ ἐπαύριον τῶν Φάταν, καὶ Ἰαννουαρίου ζ. ἡ
συναγωγὴ τοῦ τιμίου προδρόμου. τ. κ. ε. βλέπει ὁ
ἰωάννης τόν.

27. αὐτός ἐστιν] — E. v. P.

ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν] — E. v. P.

28. βηθαβαρᾶ] βηθανία. vide infra 11, 18. Multoties
iūm monium est, Origenem imprimis insidari no-
minibus propriis locorum et personarum. Ex sua
ergo geographia istud protulit. Ipse tamen IV,
140. A. fatetur, Bethaniam et in Codd. et apud He-
raclleonem, qui ante eum interpretatus fuerat hoc
evangelium, reperiri. v. P. Euth. 110. III, 44. I se
evangelista infra X. 10. tradit, hanc Bethaniam trans
Iordanem fuisse. Ut autem duae fuerunt Bethaidae,
Bethleem et Emmaus, ita quoque duae Bethaniae.
Cyrill, IV, 111. b. hunc locum data opera interpre-
tans sine ulla admonitione exhibet βηθανία, utri quo-
que scripti et editi libri Chryl. VIII, 90. a. d.

29. βλέπει ὁ ἰωάννης] ὁ ἰωάννης —.

30. — E. v. Euth. III, 46.

32. καὶ ἠμαρτύρησεν Ἰωάννης, λέγων· ὅτι τεθάρμα, 1Ε. α.
τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐξ
οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν·
33. καὶ γὰρ οὐκ ἤδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμφας με
βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ'
ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον
ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύ-
ματι ἁγίῳ.
34. καὶ γὰρ ἐώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός Τέλος τῆς
ἐπάγγελτον
ἦτοι τοῦ
προδρόμου.
ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. [Τέλος.]
- Δ. 35. τῇ ἐπαγγελίᾳ πάλιν [Ἀρχή.] εἰσήκει ὁ Ἰωάν- 15. α.
νης, καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο·
36. καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι, λέγει·
ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ.
37. καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦν-
τος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ.
38. φρασεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θαυμάζοντες αὐτοὺς
ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς·

τί

- 1, 35. Δ. τῇ δ. τῆς διακινησίμου, καὶ τῇ λ. νοεμβρίου
εἰς τὸν ἅγιον ἀνδρῆαν τὸν πρωτόκλητον. τ. κ. ε. εἰσή-
κει ὁ Ἰωάννης.
31. τῷ ὕδατι] τῷ — E. Articulo non erat opus, si de
aqua omnino hic dicebatur. Sed hic de Iordane
sermo est.
32. ἠμαρτύρησεν] + ὁ. D.
ὅτι] — E.
ὡσεὶ] ὡς. D.
33. ἁγίῳ] + καὶ πυρί. E.
35. πάλιν] — E. Servat etiam Orig. III, 443.
36. Θεοῦ] + ὁ ἄγων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. E.
Chryl. modo habet, modo omittit, modo adeo in-
terpretatur. v. VIII, 104. 105.

K k

τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· ῥαββί, ὃ λέ- 39.
γεται ἑρμηνευόμενον, διδάσκαλε, ποῦ μένεις;
λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον καὶ 40.
εἶδον ποῦ μένει καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν
ἡμέραν ἐκείνην ὥρα * ἦν ὡς δεκάτη.

ἦν ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς σίμωνος πέτρου, εἰς 41.
ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ ἰωάννου,
καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ.

ΙΖ. α. εὕρισκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον 42.
σίμονα, καὶ λέγει αὐτῷ· εὕρηκαμεν τὸν
* μεσίαν ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον * χριστός.

καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν ἰησοῦν. ἐμβλέ- 43.
ψας δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, εἶπε· σὺ εἶ σίμων ὁ
υἱὸς ἰωάν· σὺ κληθήσῃ κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται
πέτρος. [Τέλος.]

Τέλος τοῦ
ἀγίου.

ΙΗ. ι. τῇ ἐπαύριον [Ἀρχή.] ἠθέλησεν * ἐξελθεῖν εἰς 44. Ε.
τὴν γαλιλαίαν· καὶ εὕρισκει Φίλιππον, καὶ
λέγει αὐτῷ * ὁ ἰησοῦς· ἀκολουθεῖ μοι.

ἦν

1, 44. Ε. κυριακῇ α. τῶν νηστειῶν καὶ νημβερίου ιδ. εἰς
τὸν ἅγιον ἀπόστολον Φίλιππον. τ. κ. ε. ἠθέλησεν ὁ
ἰησοῦς ἐξελθεῖν.

40. ἴδετε] ὄψεσθε. Ε.
ὥρα δὲ] δὲ —

41. παρὰ] ὑπὸ. Ε. Orig. III, 443.

42. μεσίαν] μεσίαν.
ὁ χριστός] ὁ —

43. ἐμβλέψας δὲ] δὲ — Ut ergo alii δὲ inculcarunt, ita
Chryl. VIII, 112. a. καὶ addidit. v. P.

ἰωάν] ἰωάννου. Ε. Haud dubie rursus ex Orig. etli
id in interpret. omittat. Ergo ex alio loco eius.

44. ἠθέλησεν ὁ ἰησοῦς] ὁ ἰησοῦς —

45. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ βηθσαϊδᾶ, ἐκ τῆς πόλεως ἀνδρέου καὶ πέτρου.
46. εὗρίσκει Φίλιππος τὸν ναθαναήλ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψε μαουσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὗρήκαμεν, ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ ἰωσήφ τὸν ἀπὸ ναζαρέτ.
47. καὶ εἶπεν αὐτῷ ναθαναήλ· ἐκ ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε.
48. εἶδεν ὁ ἰησοῦς τὸν ναθαναήλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς ἰσραηλῆτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι.
49. λέγει αὐτῷ ναθαναήλ· πόθεν με γνώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν, εἰδόν σε.
50. ἀπεκρίθη ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ· ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ.

ἀπε-

λέγει αὐτῷ] + ὁ ἰησοῦς. Sic et Cyrill. IV, 131. e. ubi data opera explicat. Item II, 150. Prorlus abelt V, a. 316.

45. πόλεως] χώρας. E. Cyrill. II, 150.

46. υἱὸν τοῦ] τοῦ — D. τὸν ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ ἰωσήφ τὸν ἀπὸ ναζαρέτ. Orig. IV, 8.

ναζαρέτ] ναζαρέθ alii scribunt. Sic et mox.

48. εἶδεν] ἰδὼν αὐτὸν πρόβωθεν. E. Chryf. VIII, 117. e. v. Birch.

49. ἀπεκρίθη ὁ] ὁ —

ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἰπὼν 51.
σοι εἰδὼν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις;
μείζω τούτων ὄψει.

καὶ λέγει αὐτῷ· ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν· ἀπ' 52.
ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωρότα, καὶ τοὺς
ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ κατα-

τέλος τῆς δ. βαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. [Τέ-
καὶ τῆς κυ- λος.]
ριακῆς.

A. περὶ τοῦ ἐν κανᾷ γάμου.

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ [Ἀρχή.] γάμος II, 1, 5.
ἐγένετο ἐν κανᾷ τῆς γαλιλαίας· καὶ ἦν ἡ
μήτηρ τοῦ ἰησοῦ ἐκεῖ.

ἐκλή-

II, 1, 5. τῇ β. τῆς β. ἐβδ. [ἐν τισὶ τῇ δ. τῆς διακινησί-
μου. ἴσθιν γὰρ, ὅτι ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ εἰς ταύ-
την τὴν ἡμέραν ἀναγινώσκεται τὸ δ. ἀνάγνωσμα· ἐν
δὲ ταῖς λοιπαῖς τὸ ε.] τ. κ. ε. γάμος ἐγένετο ἐν
κανᾷ.

51. ὄψει] alii ὄψη. Sed multi in his imitantur Atticos.

52. ἀπ' ἄρτι] — E. v. P. Ab Cyrill. omitti notat
Griesb. Ita sane IV, 154. c. Sed I, g. 116. a. habet.
Item Chryf VIII, 120. 163. Repetunt etiam schol.
Cod. Aug. 12. ad h. l.

Nota. Hoc caput, quod per praestantiores Codices
minime difficilem emendationem habet, per inter-
pretes orthodoxos et heterodoxos, nec non per Co-
dices recentioris, ut vocant, Alexandrinae et occi-
dentalis, misere depravatam est.

II, 1. ἐκεῖ] † καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. E. Ex vers. 12. Chryf.
VIII, 121. b. c. Theophyl. in interpr. 583. e. Gries-
bachius: respuit Origenes diserte. Excellens
occidentalis Latinitas! Sputa Origenis non eugo.
Quaerit tamen aliquis, quo ista exlpuerit? Utrum
in Codices A. B. C. D. L. K. 1, 13. 33. 69. etc. an
in sinum S. Hieronymi?

2. ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ εἰς τὸν γάμον.
3. καὶ ὑπερήσαντες οἶνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ
ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· οἶνον οὐκ ἔχουσι.
4. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι;
ὕπω ἤκει ἡ ὥρα μου.
5. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· ὃ, τι ἂν
λέγη ὑμῖν, ποιήσατε.
6. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαὶ λίθιναι ἕξ κείμεναι κα-
τὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἰουδαίων, χωροῦσαι
ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.
7. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας
ὕδατος· καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω.
8. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρε-
τε τῷ ἀρχιτεκνίῳ· καὶ ἤνεγκαν.
9. ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτεκνίος τὸ ὕδωρ
οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν·
οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ·
Φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτεκνίος,

καὶ

4. λέγει·] καὶ λέγει. E.

5. λέγει·] λέγει. E.

6. καθαρισμὸν] ἀριθμὸν E. Istud explicat Chryf. VIII,
127. Theophyl. 585.ἀνὰ μετρητὰς] Cur istae ὑδριαὶ continere poterint
ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς, accurate docet Orig. I,
196.7. γεμίσατε — ἐγέμισαν] ἐμπλήσατε — ἐπέπλησαν. E.
Chryf. VIII, 127. c. sed vulg. 128. b.9. οἱ δὲ ᾔδει. τὸ ὕδωρ] semel habet, semel omittit Chryf.
VIII, 128. b. d.

καὶ λέγει αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν 10.
καλὸν οἶνον τίθει, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι,
τότε τὸν ἐλάσσω σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν
οἶνον ἕως ἄρτι.

ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ 11.
ἰησοῦς ἐν κανᾷ τῆς γαλιλαίας, καὶ ἐφανέ-
ρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐ-
τὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [Τέλος.]

10. ζ. μετὰ τοῦτο [Ἀρχή.] κατέβη εἰς καπερ- 12. Ζ.
ναοῦμ, αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ
ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

Κ. α. καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ 13.
ἀνέβη εἰς Ἱερουσόλυμα ὁ ἰησοῦς.

B. περὶ

II, 12. Ζ. τῆ σ. [ἐν ἄλλοις, τῷ σαββάτῳ.] τῆς διακνησί-
μου τ. κ. ε. ἦλθεν ὁ ἰησοῦς εἰς καπερναοῦμ. Ἐν
ἄλλοις οὕτως ἀρχεται τ. κ. ε. ἀνέβη [v. 13.] ὁ ἰησοῦς
εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ ἔσεν.

11. τὴν ἀρχὴν] τὴν — E. Servat et omittit Chryf. VIII,
121. d. 131. a. Item Cyrill. IV, 136. V. d. 125.
Patres ergo docent, quid praeferendum sit.
σημείων] σημίων, formā Attica, Vat. 1209. seu B.

12. μετὰ τοῦτο] καὶ μετὰ ταῦτα. E. Chryf. VIII, 132.
etiam in Codd. v. P.

καπερναοῦμ] καφαρναοῦμ Orig. ut solet. v. P. Ita
quoque Wettst. B. isque solus apud Birch.

καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ] Omissum in Codd. Chryf.
sed in edit. VIII, 132. d. solum αὐτοῦ abest.

καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] —. E. Alius aliud omisit, ob
similitudinem membrorum.

ἐκεῖ ἔμειναν] ἐκεῖ ἔμεινον ἢ ἦσαν ἐκεῖ. E. v. P. Chryf.
VIII, 133. a. διὰ τοῦτο, φησιν, ὅτι οὐ μετὰ πολ-
λὰς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱερουσόλυμα. Quis est iste φη-
σί; Ioannes. Recte! Sed Ioannes Chrysolomus,
non Ioannes Evangelista.

B. περὶ τῶν ἐκβληθέντων ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

14. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας κ. α. καὶ πρόβατα καὶ περιστεράς, καὶ τοὺς κερματίζας καθημένους.
15. καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων, πάντα ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας· καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε τὸ κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε·
16. καὶ τοῖς τὰς περιστεράς πωλοῦσιν εἶπεν ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου.
17. ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι γε-κβ. ι. γραμμένον ἐστὶν ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεται με.

ἀπε-

14. καὶ πρόβατα] modo sic, modo καὶ τὰ πρόβατα, modo prorsus omittit Orig. tum, cum data opera interpretatur. v. P.

15. ποιήσας] + ὡς τ ὡσεὶ. E. v. P. de Cyrill. v. Wetst. et IV, 138. d. Modo enim ὡς, modo ὡσεὶ habet. Ex meis Codd. nullus agnoscit, nec ex iis, quos postea adhibui. Alibi in eiusmodi lectionibus accedere solet Mosq. f. Chrysofomus VIII, 133. a. ad 134. b. pleraque contextus verba a vers. 13. ad 16. praetermittit. ὡς et quasi videntur adiecisse, tanquam μείλιχμα, ut rhetores loquuntur.

πάντας] — E. v. P.

ἀνέστρεψε] κατέστρεψε τ ἀνέστρεψε. E. In interpretatione Chryf. VIII, 133. e. et Theophyl. 589. a. d. v. P.

16. μὴ] καὶ μὴ. E.

17. ἐμνήσθησαν] τότε ἐμνήσθησαν. E. v. P. Alii post αὐτοῦ addunt τότε. Chryf. VIII, 134. c. et in MSS. ἐστὶν] + ὅτι. E. v. P.

κατέφαγε] καταφάγεται. v. P. et Orig. II, 756. c. et e. et 815. e.

ΚΓ. δ. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ 18.
τί σημεῖον δεῖκνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;

ΚΔ. α. ἀπεκρίθη * Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· λύσατε 19.
τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγε-
ρῶ αὐτόν.

εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσαράκοντα καὶ ἕξ 20.
ἔτεσιν ἀκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν
τρिसὶν ἡμέραις ἐγερῆς αὐτόν;

ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος 21.
αὐτοῦ.

ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μα- 22.
θηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγε· * καὶ ἐπίστευ-
σαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

Τέλος τῆς σ. [Τέλος.]

ὡς δὲ ἦν ἐν * τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα 23.
ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.
αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν ἑαυτὸν αὐ- 24.
τοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας·

καὶ

19. ὁ Ἰησοῦς] ὁ —.

καὶ ἐν] καὶ γὰρ ἐν. E. Orig. I, 468. 757.

22. ἔλεγεν αὐτοῖς] αὐτοῖς —.

23. ἦν ἐν] + τοῖς. Etiam in edit. Chryf. VIII, 137. b.
c. De MSS. monueram. Cyrill. non solum IV, 143.
e. sed et V, a. 317. VI, a. 41. b. 332.

ἃ ἐποίει] + ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. E. Cyrill. VI,
b. 332. Ex recensione quinta Mahomedana.

24. ὁ Ἰησοῦς] ὁ — E. Cyrill. V, a. 317. et mox, αὐτὸν
αὐτοῖς.

πάντας] τὰ πάντα t πάντα. E. v. Chryf. VIII, 137.
c. Euth. 111. III, 90. πάντας Cyrill. IV, 144. d. ubi
data

25. καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ
περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τί
ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Γ. περὶ τοῦ νικοδήμου.

H. III, 1. [Ἀρχή.] Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρι-
σαίων, νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἀρχῶν τῶν
Ἰουδαίων·

2. οὗτος ἦλθε πρὸς * αὐτὸν νυκτὸς, καὶ εἶπεν
αὐτῷ· ῥαββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυ-
θας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ ση-
μεῖα

III, 1. H. τῆ ε. τῆς διακινήσιμου τ. κ. ε. ἀνθρώπος τις
ἦν ἐκ τῶν Φαρισαίων.

data opera explicat. Item V, a. 317. sed πάντα
V, d. 84. (Hic est ille locus, quem Wettf. ex Actis
Ephes. solum notavit.) VI, a. 41. πᾶν. VI, b. 332.
v. P. Tres ergo recensiones h. l. Cyrillus expressit.
Griesbachius ex Wettlenio duas tantum animadver-
tit. Ubi? Respondet: *alicubi*. Audio.

25. περὶ τοῦ ἀνθρώπου] ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. E. Cyrill, V,
a. 317. Ex recensione quarta Americana. Ultima
parte huius capituli recitata, subtilem ac vero philo-
sophicam disputationem subiungit Origenes de nu-
mero denario, quod ipse hic incipiebat tomum de-
cimam suarum cavillationum. Locus lectu dignis-
simus reperitur IV, 160. d. seq. Nihil ingeniosius,
nihilque, quod magis pertineret ad interpretationem
loci propositi, nullibi alibi memini legere.

1. ἦν δὲ] καὶ ἦν. E. Chryf. in Codd. Mosqq. et VIII,
138. b. Centies interpretes istiusmodi particulas in
principio commutant, ut locis pene infinitis docui
in priore edit.

νικόδημος] νικόδης Wettf. 69. Forte voluit, νε-
κράδης.

2. πρὸς τὸν Ἰησοῦν] πρὸς αὐτόν.

μῆα δύναται ποιῆν ἢ σὺ ποιῆς, εἰ μὴ ἢ
ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.

ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμήν 3.
ἀμήν λέγω σοι, εἰ μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν,
οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νικόδημος· πῶς δύναται 4.
ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέροντων ὧν; μὴ δύναται
εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον
εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι;

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς· ἀμήν ἀμήν λέγω σοι, εἰ μὴ 5.
μή τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ
δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σὰρξ ἐστὶ 6.
καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦ-
μά ἐστι.

μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι δεῖ ὑμᾶς γεννη- 7.
θῆναι ἄνωθεν.

τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν 8.
αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχε-
ται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεν-
νημένος ἐκ τοῦ πνεύματος.

ἀπεκρίθη νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύ- 9.
ναται ταῦτα γενέσθαι;

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ 10.
διδάσκαλος τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώ-
σκεις;

ἀμήν

3. ὁ ἰησοῦς] ὁ — D.

4. ὁ νικόδημος] ὁ — D.

5. ὁ ἰησοῦς] ὁ —

10. ὁ ἰησοῦς] ὁ —

11. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ὁ οὐδαμὲν λαλοῦ-
μεν, καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν· καὶ τὴν
μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε.
12. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε·
πῶς, εἰάν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πισεύ-
σετε;
- Θ. 13. καὶ [Ἀρχή.] οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρα-
νόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.
14. καὶ καθὼς μουσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ
ἐρήμῳ, οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀν-
θρώπου·
15. ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται,
ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. [Τέλος.]

Τέλος τῆς ε.

[Ἀρχή.]

III, 13. Θ. κυριακῇ πρὸ τῆς ὑψώσεως· εἰ ὁ κ. οὐδεὶς ἀνα-
βέβηκεν.

13. καὶ οὐδεὶς] καὶ — E. Chryf. VIII, 153. c.
τοῦ ἀνθρώπου] τοῦ θεοῦ. E. Dilerte ἀνθρώπου
Chryf. l. l. 154. d.

15. μὴ ἀπόληται, ἀλλ'] — E. Servat cum aliis Cyrill.
IV, 151. b ubi data opera explicat. Omittit V, d.
114. quem locum solum Wetst. arcessivit, ut solet,
ex Actis Ephes. Sed ibi quoque est ἐπ' αὐτόν. v.
Griesb.

ἔχη] ἔχει. D. Ita quoque post priorem editionem
in aliis hic et vers. 16. reperi. Alii fortasse hoc, ut
manifestum vitium, neglexerunt, quod ἵνα antecedit.
Saepe tamen in N. T. post coniunctivum et parti-
culam καὶ est indicativus, contra consuetudinem
Graecorum. Qui ἔχει probant, hoc ἀπολύτως, sine
relatione ad ἵνα, explicant, καὶ ἔχει ὁ τοιοῦτος, δη-
λαδὴ πιστεύων, ζωὴν αἰώνιον. Pro manifesto vitio id
habi-

[Ἀρχή.] οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν 16. I.
κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ
ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ

Τέλος ἔντισι: ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. [Τέλος.]
τῆς ε.

οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς 17.
τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα

Τέλος τῆς σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. [Τέλος]

πρὸ τῆς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, οὐ κρίνεται ὁ δὲ μὴ πι- 18.

ὑψώσεως κυριακῆς. στεύων, ἡδὴ κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς
τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ Φῶς ἐλήλυθεν 19.

εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι
μᾶλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ Φῶς· ἦν γὰρ πονη-
ρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα.

πᾶς

III, 16. I. τῆ γ. τῆς β. ἐβδ. ε. ὁ κ. οὕτως ἠγάπησεν ὁ
Θεός.

habitu esse a quibusdam, disco ex editione Ben-
geli et divino Codice Aug. 4. qui vers. 15. et 16.
ita exhibet. Bengelius enim nihil ex eo notavit.
Habet ita etiam Guelpherb. 16. 6. et Zittauiensis.
ἔχη editur apud alios et apud Chryf. VIII, 155. c.
repugnantibus duobus Codd. Mosqq. In scriptore
Graeco nulla esset dubitatio.

18. εἰς αὐτὸν] εἰς τὸν υἱόν. E. Ita Chryf. VIII, 159. d.
160. b. 230. e. Sed Chryf. extra nexum aliter reci-
tare non poterat. Idem valet de Cod. Mosq. f. qui
scholia habet. Octies hunc versum laudat Cyrill. et
alii, uti in schedis meis mihi notavi. Sed quid
opus est illa loca hic adscribere?

19. τὸ Φῶς ἐλήλυθεν] ἦλθε τὸ Φῶς. E. Chryf. VIII,
160. 162. 163. Cyrill. IV, 154. Φῶς ἐλήλυθεν, sed
τὸ Φῶς ἐλήλυθεν. V, a. 368. et mok, αὐτῶν πονηρὰ.
Idem priori loco, ubi data opera haec interpretatur,
omittit

20. πᾶς γὰρ ὁ Φαῦλα πρέσσω, μισεῖ τὸ Φῶς,
καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ Φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγ-
χθῆ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

21. ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ
Φῶς, ἵνα Φανερωθῆ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν
θεῷ ἔσιν ἐργασμένα. [Τέλος.] Τέλος τῆς γ.

ΙΑ. 22. μετὰ ταῦτα [Ἀρχή.] ἦλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ
ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν.

23. ἦν δὲ καὶ ἰωάννης βαπτίζων ἐν αἰνῶν, ἐγγυὸς κε. γ.
τοῦ * σαλήμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ καὶ
παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο.

οὕτω

III, 22. IA. σαββάτω [ἐν ἄλλῃ, τῆ σ.] τῆς διακινησίμου
τ. κ. ε. ἦλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταί.

omittit ἦν γὰρ — ἔργα. Habet tamen 68. ubi est,
αὐτῶν ποιητὰ et μοκ, ὁ τὰ Φαῦλα.

ποιητὰ αὐτῶν] αὐτῶν ποιητὰ. E. Chryf. VIII, 161.
a. et in Codd. Mosqq.

20. ἐλεγχθῆ] Φανερωθῆ. E. Scilicet, quia hoc magis
convenit τῷ φωτί. Sed Φανερωθῆ demum est verf.
21. Recte hic evangelista. Nam ποιητὰ ἐλέγχεται
τῷ φωτί, ἀγαθὰ Φανεροῦται. ἐλεγχθῆ servat cum
aliis Cyrill. I, a. 507. V, a. 369. b. 340. IV, 155.
Sed ante Φαῦλα modo addit, modo omittit τὰ. Ex
Irenaeo tanquam discrepantem lectionem notat
Griesbachius traducantur. Forte ergo in Graeco
volebat διαχθῆ aut διαβασαχθῆ aut διαπορθεμυθῆ
aut διαχειραγαγηθῆ aut adeo διῶσθεμυθῆ. Con-
sulere debebat lexica Spiseri et Lindneri in tradu-
cere.

22. ἦλθεν] ἐξῆλθεν. E. v. P. et Chryf. VIII, 164. a. c.

ἐβάπτιζεν] ἐβάπτισον. E. Ita uterque Codex Euth.
i. et n. In priori editione mea exciderat litterae
i. et n. v. Euth. III, 116.

23. σαλήμ] σαλήμ.

κβ. δ. ὄυπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ 24.
ἰωάννης.

Δ. περὶ καθαρισμοῦ ζήτησις.

κζ. ἠ. ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν ἰωάννου 25.
μετὰ * ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ

καὶ ἦλθον πρὸς τὸν ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ· 26.
ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου,
ὃ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε, οὗτος βαπτίζει, καὶ
πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.

ἀπεκρίθη ἰωάννης καὶ εἶπεν· οὐ δύναται ἂν· 27.
θρῶπος λαμβάνειν οὐδὲν, εἰ μὴ ἢ δεδομένον
αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

κη. α. αὐτοὶ ὑμεῖς * μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· οὐκ εἰμὶ 28.
ἐγὼ ὁ χριστός, ἀλλ' ὅτι ἀπεσφαλμένος εἰμὶ
ἐμπροσθεν ἐκείνου.

δ

25. ἰουδαίων] ἰουδαίου. Orig 1. l. nihil habet in inter-
pretatione, sed Chryf. VIII, 165. e. 166. a. c. ex-
plicat, modo εἰς, modo τις interponens. Theophyl.
in textu quidem vulg. sed in schol. πρὸς ἰουδαῖόν
τινα. 601. B.

27. λαμβάνειν] + ἀφ' ἑαυτοῦ. E. v. P. ἀφ' ἑαυτοῦ forte
venit ex Io. 5, 19. Origenes hunc locum silentio
praetermittit in interpretatione IV, 162. Loca
Chryf. in edito sunt VIII, 166. c. d. 167. b. 175. a.
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ] ἀνωθεν + ἀνωθεν. E. v. P. Theoph.
601. d. Ex iis, quos postea consului, Codd nullus
hoc toto verlu variat praeter Aug. 12. qui habet
ἀφ' ἑαυτοῦ. Est vero Codex Theophyl. Cyrill. IV,
158. c. vulgata tuetur. Corruptiones omnes sunt ex
Chryf. ἀφ' ἑαυτοῦ importavit etiam Damasc. II,
721.

28. ὑμεῖς μοι] μοι —.

εἶπον] + ὅτι. E. Huiusmodi pro consuetudine
Graecorum adduntur. Sic h. l. Codd. Mosqq. Chryf.

et

29. ὁ ἔχων τὴν νύμφην, νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος κθ. .
 τοῦ νυμφίου ὁ ἐσηκῶς καὶ ἀκούων αὐτοῦ,
 χαρᾶ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου
 αὐτῆ οὖν ἢ χαρὰ ἢ ἐμὴ πεπλήρωται.
30. ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.
31. ὁ ἀνωθεν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ
 ἂν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ἐστίν, καὶ ἐκ τῆς
 γῆς λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος, ἐπά-
 νω πάντων ἐστίν,
32. καὶ ὁ εἰσάκουσε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ
 καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει.
33. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν, ἐσφράγισεν
 ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. [Τέλος.] Τέλος τοῦ
σαββάτου.
34. ἂν γὰρ ἀπέσειλεν ὁ θεὸς, τὰ ῥήματα τοῦ
 θεοῦ λαλεῖ οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ θεὸς
 τὸ πνεῦμα.
35. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἂν γ.
 κεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
36. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱόν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ ἂν γ.
 δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ, οὐκ ὄψεται * τὴν ζωὴν,
 ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ * μένει ἐπ' αὐτόν.

Ως

et edit. 167. b. Ex eodem paullo ante *μοι* inve-
 ctum. Propter ὅτι vide supra 1, 16.

34. ἐκ μέτρου] ἐκ μέρους. E. v. P.

ὁ θεός] — E. Servat cum aliis Orig. II, 599. b. et
 in latino IV, 523.

36. ἀπειθῶν] tres lectiones hic exhibet Chryl. ut docui
 ex Codd. Mosq. vide editum VIII, 174. c. 175. b.
 d. Vulgatum cum aliis Cyrill. II, 479. IV, 173.

ὄψεται] + τὴν. A. Cyrill. utroque loco.

μένει] μενεῖ. A.

Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος, ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρι- IV, 1.
 σαῖοι, ὅτι ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ
 βαπτίζει ἢ ἰωάννης,
 καίτοιγε ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν, ἀλλ' 2.
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·

ΛΒ. ζ. ἀφῆκε τὴν ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθεν * εἰς τὴν 3.
 γαλιλαίαν.

ΛΓ. ι. εἶδε δὲ αὐτὸν διέρχουσαν διὰ τῆς σαμα- 4.
 ρείας.

E. περὶ τῆς σαμαρείτιδος.

[Ἀρχή.] ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς σαμα- 5. IB.
 ρείας λεγομένην * συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου
 ὃ ἔδωκεν ἰακώβ ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ·
 ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ ἰακώβ· ὃ οὖν ἰησοῦς 6.
 κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὄδοιπορίας, ἐκαθέζετο
 οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ἄρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη.

ἔρχε-

IV, 5. IB. κυριακῆ ε. τῆς σαμαρείτιδος· τ. κ. ε. ἔρχεται
 ὁ ἰησοῦς εἰς πόλιν.

1. ὁ κύριος] ὁ ἰησοῦς. E. Mirum videbatur: ὁ κύριος —
 ἰησοῦς. Ergo cum aliis mutavit Chryf. VIII, 176. b.
 Idem 248. a. χριστὸς priore loco subiicit. Vulg. ser-
 vat Cyrill. IV, 175. ac bis in interpret. repetit.

3. ἀπῆλθε πάλιν] πάλιν —. Additum propter τ, 44.
 Loco ἀφῆκε Chryf. habet ἀνεχώρησεν, atque adeo
 interpretatur. v. P. et Chryf. VIII, 176. b. d. Habet
 enim: τί δήποτε οὖν, φησὶν, ἀνεχώρησεν; et: ἀνα-
 χωρήσας γοῦν πάλιν. Ergo etiam, post φησὶ, sua,
 non Apostolorum, verba laudat. Centum exemplis
 id docui in priore editione.

5. συχάρ] συχάρ.

ὃ ἔδωκεν] οὗ ἔδωκεν. E.

6. οὕτως] — E. Graeci interpretantur, ὡς ἔτυχεν, ἐπ' ἑδάφους, ἀπλῶς, ἀφελῶς, οὐκ ἐπὶ θρόνου (Sella.)
 ἐκά-

7. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀντλήσασα ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· δός μοι πιεῖν.
8. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι.
9. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἢ σαμαρεῖτις· πῶς σὺ ἰουδαῖος ἂν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτῆς, ὕσης γυναικὸς σαμαρεΐτιδος; οὐ γὰρ συγχρῶνται ἰουδαῖοι σαμαρεΐταις.
10. ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ᾔδεις τὴν δωρεάν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ λέγων σοὶ δός μοι πιεῖν· σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοὶ ὕδωρ ζῶν.
11. λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· κύριε, ὅτε ἀντλήμα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;
12. μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;

ἀπε-

ἐκάθητο, loco ἐκαθίζετο, Chrysofomi est VIII, 179. a. e. 180. a. b. v. P.

ἀσε] ὡς τ ὡς ἡ. E.

10. ἔδωκεν ἂν] ἂν — E. Omittit sane Cyrill. IV, 180. sed habet I, g. 122. V, b. 245. ubi etiam est: ἐν ἂν ᾔτησας αὐτόν; Sine variet. Chryf. VIII, 181. a. v. P. Griesb.

12. φρέαρ] + τοῦτο. E. Chryf. VIII, 181. e. 182. a. ubi etiam est ἀπ' αὐτοῦ. Et: ἔδωκεν ἡμῖν τῆς πηγῆς ταύτης. 177. b.

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ 13.
πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν·
ὅς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος ἃ ἐγὼ δώσω αὐ· 14.
τῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ
ὑδὼρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ
ὑδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· κύριε, δός μοι τοῦτο 15.
τὸ ὑδὼρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἐρχομαι ἐνθάδε
ἀντλεῖν.

λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· ὕπαγε, φώνησον τὸν 16.
ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε.

ἀπεκρίθη ἡ γυνή καὶ εἶπεν· οὐκ ἔχω ἄνδρα. 17.
λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· καλῶς εἶπας· ὅτι ἄνδρα
οὐκ ἔχω.

πέντε

13. ὁ ἰησοῦς] ὁ —.

14. ἀλλομένου] ἀλλομένη et ἀλλομένου Chryf. VIII,
185. d. 185. b. c. 300. a.

15. ἐρχομαι]. ἐρχομαι τ διέρχομαι τ διέρχομαι. E. In
mea priore editione quaedam exciderunt. Scriben-
dum erat: Alibi vulgatum habet. (Scilicet Cod.
Chryf. ζ. Nam Chryf. bis hunc locum habet VIII,
185. c. d.) Bis διέρχομαι, semel διέρχομαι habet
Orig. IV, 217. c. 363. e. 220. e. Griesbachius in
edit. priore nihil omnino monuerat de ἐρχομαι.
In novissima fortasse me volebat corrigere. Scribe-
bat ergo: διέρχομαι. Orig. quinque. Mentitur.
Nam p. 217. et 363. est διέρχομαι. p. 220. διέρχο-
μαι. Ceterum διέρχεσθαι non ineptum quidem est
h. l. sed tamen profectum ab ingenio Origenis.
Per hoc compositum vocabulum enim volebat no-
tare frequentem aditum ac reditum ad hunc fon-
tem.

16. ἐνθάδε] ὡδ. E. Chryf. VIII, 186. b.

17. εἶπας] + αὐτῷ. D.

18. πέντε γὰρ ἀνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις,
οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας.
19. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· κύριε, θεωρῶ ὅτι προφή-
της εἶ σύ.
20. οἱ πατέρες ἡμῶν * ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσ-
εκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν ἱεροσολύ-
μοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.
21. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· γύναι, πίστευσόν μοι,
ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ
οὔτε ἐν ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ.
22. ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ εἶδατε· ἡμεῖς προσ-
κυνοῦμεν ὃ εἶδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν
Ἰουδαίων ἐστίν.
23. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀλη-
θινοὶ προσκυνητὰ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ
ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ
τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνῶντας αὐτόν.
24. πνεῦμα ὁ θεός· καὶ τοὺς προσκυνῶντας αὐ-
τόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσ-
κυνεῖν.
25. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· οἶδα ὅτι * μεσίας ἔρχε-
ται, ὃ λεγόμενος χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος,
ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.

λέγει

20. ἐν τούτῳ τῷ ὄρει] ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.

δεῖ προσκυνεῖν] προσκυνεῖν δεῖ. E.

21. γύναι, πίστευσόν μοι.] πίστευσόν μοι, γύναι τ πίστευέ
μοι, γύναι. E. Chryl. γύναι, πίστευσόν μοι VIII,
189. d. πίστευσόν μοι, γύναι. 190. a. vide etiam I,
648. Cyrill. IV, 184. et I, a. 2. πίστευέ μοι, γύναι.
Sed IV, 633 πίστευσόν μοι, γύναι. Politemum lo-
cum non animadverterat Weiff. Ergo nec Griesb.

λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· ἐγὼ ἐμὶ, ὁ λαλῶν σοι. 26.
καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθεν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ 27.
ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς
μέντοι εἶπε· τί ζητεῖς; ἢ τί λαλεῖς μετ'
αὐτῆς;

ἀφῆκεν οὖν τὴν ὕδριαν αὐτῆς ἢ γυνή, καὶ 28.
ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀν-
δράποισ·

θεῦτε, ἴδετε ἀνδρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα 29.
ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός;
ἐξῆλθεν * ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς 30.
αὐτόν.

ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτόν οἱ μαθηταί, 31.
λέγοντες· ῥαββὶ, φάγε.

ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρωσὶν ἔχω φαγεῖν 32.
ἢν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε.

ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή 33.
τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν.

λέγει

25. οἶδα] οἶδαμεν. E. Cyrill. II, 833. a. IV, 191.

μεσσίας] μεσίης.

27. ἐθαύμασαν] ἐθαύμαζον. E. Ex graecismo. v. P. Igitur etiam Cyrill. IV, 193. Chryf. VIII, 193. a. bis. Laudat etiam X, 657.

30. ἐξῆλθεν οὖν] οὖν —. Plures Codd. id etiam tollunt, quos post edit. priorem comparavi. Dissoluta est oratio. Ergo alii δι, alii καί, alii οὖν addiderunt, quod postremum propter antecedens οὖν maxime probabile habebatur.

31. ἐν δὲ] δὲ — E.

οἱ μαθηταί] † αὐτοῦ. D.

34. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς ἐμὸν βρῶμά ἐστι, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.

35. οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐτι * τετράμηνός ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χάρας, ὅτι λευκαί ἐσσι πρὸς θερισμὸν ἤδη.

καὶ

34. ἵνα ποιῶ] ἵνα ποιήσω τ τοῦ ποιῆσαι. E. Orig. sibi non constat v. II, 274. III, 97. Chryf. VIII, 196. c. d. in eadem pagina ποιῶ et ποιήσω habet. Cyrill. I, g. 103. ποιῶ. III, 441. 573. IV, 197. ἵνα ποιήσω v. P. Griesb. Nullus nec ex iis Codd. quos novissime comparavi. hic aliquid mutat. Plures causae adfunt, ex quibus intelligitur, cur correctum sit ποιήσω, cur ποιῶ correctum sit, nulla. Accedit, quod in N. T. sine reprehensione τελειώσω, post καὶ, pro futuro indicativi accipi potest, sine ulla relatione ad ἵνα. Ita καὶ, quod ex Hebraismo varium et mutabile est, notabit διό.

τὸ θέλημα] + τοῦ θεοῦ. E. Orig. v. P.

35. ἐτι] — D. Chryf. VIII, 196. d. ὅτι τετράμηνον. Attingit etiam IX, 32. Cyrill. I, a. 98. οὐχὶ — ὅτι τετράμηνος. 615. (rectius 611.) οὐχ — ὅτι τετράμηνος. I, g. 397. ὅτι ἐτι τετράμηνον III, 57. ὅτι τετράμηνος et mox ἐσιν ἤδη πρὸς. IV, 198. ὅτι τετράμηνος.

τετράμηνον] τετράμηνος.

ἐπάρατε] ἐπάρατε et ἀρατε, item, θεάσασθε et βλέπετε. Chryf. VIII, 196. e. 198. d. vulgatum VII, 488. c.

ἤδη] ἤδη ad sequentia refert, atque adeo interpretationem interponit, omisso proximo καὶ Cyrill. IV, 199. ἤδη omittit Chryf. VIII, 196. e. Servat Orig. III, 158. (Sed ibi editori debetur θεάσατε.) Item IV, 373. I, 219.

καὶ ὁ θερίζων, μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει 36.
καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων
ὁμοῦ χαίρη, καὶ ὁ θερίζων.

ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι 37.
ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.

ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς 38.
κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς
εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν 39.
εἰς αὐτὸν τῶν σαμαρειτῶν, διὰ τὸν λόγον τῆς
γυναικὸς μαρτυρούσης· ὅτι εἶπέ μοι πάντα
ὅσα ἐποίησα.

ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ σαμαρεῖται, 40.
ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμενεν
ἐκεῖ δύο ἡμέρας.

καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον 41.
αὐτοῦ,

τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· ὅτι οὕτε διὰ τὴν σὺν 42.
λαλιᾷ πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ
οἶδα-

36. καὶ ὁ] καὶ — E.

συνάγει] ὁ συνάγων. E. Cyrill. I, a. 615. (rectius, 611.)

ἵνα καὶ] καὶ — E. v. P. In priore edit. de Orig. dixerat Griesb. *ter.* in posteriore *quater.*

37. ὁ ἀληθινός] ἀληθινός τ ἀληθής. E. v. P. Chryf. VIII, 198. a. ὁ ἀληθής.

40. ἐκεῖ] παρ' αὐτοῖς. E. Utrumque Chryf. VIII, 201. b. d.

41. ἐπίστευσαν] † εἰς αὐτόν. E.

42. τῇ τε] τῇ δέ. E. v. P. Utrumque Chryf. VIII, 201. b. c. Sic mox ibid. ὅτι habet et omittit.

οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ ^{τέλος τῆς} κόσμου, ὁ χριστός. [Τέλος.] ^{κυριακῆς.}

43. μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, ΛΔ. ζ.
καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν.

44. αὐτὸς γὰρ ὁ ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφή- ΛΕ. α.
της ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει.

45. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἐδέξαντο ΛΒ. ι.
αὐτὸν οἱ γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ
ἐποίησεν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ
αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

5. περὶ τοῦ βασιλικοῦ.

46. ἦλθεν οὖν * πάλιν ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν κανα τῆς ΛΖ. γ.
γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον καὶ
ΙΓ. [Ἀρχή.] ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἦσθέναι
ἐν καπερναοῦμ.

οὗτος

IV, 46. ΙΓ. τῇ β. τῆς γ. ἐβδ. τ. κ. ε. ἦν τις βασιλικός.

πιστεύομεν] + αὐτῶ. E. Addit et omittit Chryf. 201. b. 202. a. Idem praeter ἀκηκόαμεν habet etiam ἡμεῖς ἠκούσαμεν. 201. b. 202. a. ἀκηκόαμεν καὶ εἰ ἀληθῶς abest. 104. c.

ἀληθῶς] — E. ter habet Chryf. 201. 202. id etiam exprimit per ἀληθινός. Theophyl. 619. E. ex articulo ὁ, colligit ὁ κυρίως. Ergo id non videtur legisse. Mox tamen habet ἀληθινός.

ὁ χριστός] — E. v. P.

43. μετὰ δὲ τὰς] καὶ μετὰ. E. Chryf. 201. b. 203. a. de Orig. v. P.

καὶ ἀπῆλθεν] — E. v. P. Huiusmodi in aliis etiam locis, ut tautologica, contra Codices omissa sunt.

44. ὁ ἰησοῦς] ὁ — τ ὁ χριστός. E. Chryf. VIII, 203. a. ibid. ὡς δὲ, loco ὅτε οὖν.

45. ἃ] ὅσα. E. Chryf. VIII, 203. c. mox omittit αὐτοί.

46. ὁ ἰησοῦς πάλιν] πάλιν ὁ ἰησοῦς.

αὐτος ἀκούσας ὅτι ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς ἰουδαίας 47.
εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ
ἠρώτα αὐτὸν ἵνα καταβῆ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ
τὸν υἱὸν ἧμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν.

εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· εἰ μὴ σημεῖα 48.
καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πισεύσητε.

λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· κύριε, κατὰ 49.
βηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.

λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· πορεύου· ὁ υἱός σου ζῆ. 50.
καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἀνδρῶν τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν
αὐτῷ * ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο.

ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι αὐτοῦ 51.
ἀπήντησαν αὐτῷ καὶ ἀπήγγειλαν, λέγοντες·
ὅτι ὁ παῖς σου ζῆ.

ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ἣ κομ- 52.
ψόταρον ἔσχε· καὶ εἶπον αὐτῷ· ὅτι χθὲς
ὥραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός.

ἔγνω οὖν ὁ πατήρ, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ἣ 53.
εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ὅτι ὁ υἱός σου ζῆ· καὶ
ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.

τοῦτο

47. ἀπῆλθε] E. Plura mutat Chryf. VIII, 204. a. v. P.
Sic in superioribus quoque ἀπελθεῖν, ita adhibitum,
correctum invenimus et mutatum in ἐλθεῖν.

48. πισεύσητε] πισύετε. E. Cum aliis vulg. Cyrill. IV,
203. V, a. 621.

50. εἶπεν αὐτῷ] + ὁ.

51. ἀπήντησαν] ὑπήντησαν. E.
παῖς] υἱός. E.

52. ἐπύθετο] ἐπυθάνετο. E. Chryf. VIII, 205. c. Ita
sane debebat esse.

54. τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν γαλιλαίαν. [Τέλος.]

Τέλος τῆς β.

1Δ. V, 1. Μετὰ ταῦτα ἦν * ἡ ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων, καὶ ΔΗ. α. [Ἀρχή.] ἀνέβη ὁ ἰησοῦς εἰς ἱεροσόλυμα.

ἔστ

V, 1. 1Δ. κυριακῆ δ. τοῦ παραλύτου καὶ εἰς ἀσθενοῦν-
τας. τ. κ. ε. ἀνέβη ὁ ἰησοῦς.

53. ὅτι ὁ] ὅτι — E. ὅτι cum aliis servat Cyrill. IV, 205. Wettstenius ad h. l. habet: Cyrillus Act. V. (scilicet, omittit ὅτι.) Id explicaturus Griesbachius scripsit: Cyr. alicubi. Iam ergo certiores facti sumus. Wettstenius intelligit Acta Ephelin. p. 68. Sed ibi est: ἔγνω οὖν πατὴρ — εἶπεν αὐτῷ ὁ υἱὸς — καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν αὐτὸς — ὅλη. Idem ille locus est Cyrill. V, d. 126. ubi non solum ὅτι, sed et ὁ ἰησοῦς deest, ac deinde legitur: ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν αὐτὸς — ὅλη.
ὅλη] — E.

1. μετὰ] + δέ. E.

ἦν] + ἡ. Habet et omittit Chryf. VIII, 206. d. α. Reperi post priorem edit. etiam in aliis Codd. Chrysolomus locum de paralytico non solum data opera tractat in commentario Vol. VIII. sed et Vol. I, 547. seqq.

τῶν ἰουδαίων] + ἡ σκηνοπηγία. E. Chryf. VIII, 206. E. et post eum alii explicant περὶ τῆς πεντηκοστῆς. Origenis Tom. XIV. in quo haec explicaverat, intercidi. In priore editione mea p. 81. quaedam errore typosetae corrupta sunt. Nam in animadversionibus vers. 2. legendum: omisso fortasse in non nullis Evangelicis versu quarto, aut ἕξτε, etiam longiori. Et vers. 6. loco: et 224. scribendum est: ψ. 224. proximum autem vocabulum sol. delendum. Hic error facile corrigi poterat a quolibet perito ex p. 10. ubi notantur lectt. ecclesiastic. Nam ibi vers. 11. luculenter expressum est, ψ. 224.

Habent

ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατι-
κῇ κολυμβήθρᾳ, ἣ ἐπιλεγομένη ἔβραϊστὶ βη-
θεσδά, πέντε σοὰς ἔχουσα.

ἐν

Habent ergo priorem lectionem: (in duabus enim hic locus recitatur:) Mosq. χ . ψ . ω . ι . et ρ . seu Dresdensis, de quo v. ad Io. p. 378. seqq. Quoto vero folio singuli istam lectionem habeant, notatum est. Illi quinque Codices: nam sextus ξ . hac lectione caret: sunt euchologia, quae lectiones tam ex Praxapostolo, quam ex Evangeluario, ἀποστολο-ευκγγελιάριον appellantur, continent. Ea lectio inscribitur: ἀκολουθία εἰς τὸν μικρὸν ἁγιασμὸν, ac in istis omnibus legitur post lectionem Hebr. II, 11 — 18. Nam in istis Codd. duae semper lectiones iunctae sunt, altera ex Praxapostolo, altera ex Evangeluario. Prior ergo ista lectio incipit τ . κ . ϵ . ἀνέβη, desinit νοσήματι, V, 1 — 4. Hanc lectionem in nullo proprie dicto Evangeluario inveni. Peti enim poterat ex posteriori longiore lectione, ut et in aliis lectionibus fieri solet in Evangeluariis. Posterior lectio indicem habet: κυριακῆ δ. τοῦ παρθαλότου. Pertinet ab V, 1. ad 15. αὐτὸν ὑγιῆ. Ubi, et in quibus haec legatur, dixi. Post istas duas lectiones continuo sequuntur 1 Cor. 10, 1 — 4. Marc. I, 9 — 11. quarum index est: ἀκολουθία τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ, τῶν ἁγίων θεοφανίων. Dicunt enim, τὰ θεοφάνια, τὰ ἐπιφάνια. Restat, ut moneam de Evangeluario Augustano et Gothano. In illo ergo fol. 19. in hoc fol. 21. reperitur. De Goth. quod edidi, dixi p. 18. 19. Augustanum rectius habet, κυριακῆ δ. Iam cum hic versum quartum Codices alii, pauci quidem et infimi, prorsus omitterent, alii altericis vel obelis notarent, coniciebam, aliqua Evangeluaria in lectione longiore huic versum praetermisisse. Eundem enim versum eiusdem capituli in aliis lectionibus legi, in aliis omiti, post meam priorem editionem, quae plura exempla suppeditat, caret omni dubio. Nihilominus

nus

3. ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν.

ἀγγε-

nus tamen in quibusdam lectionariis versum, qui omittendus erat, tamen scriptum esse, etiam notum est. Notabile exemplum est Matth. 27, 24. qui versus, etsi in aliis lectionibus recitandus est, tamen in lectione, τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ, ἑσπέρας, quod antecedunt Luc. 23, 39 — 43. sine ulla contradictione excludendus est. Tamen in non nullis Evangelariis in illa ipsa lectione temere et ridicule scriptus est. Credebam ergo, id quoque hic accidisse: eos autem, qui incidissent in Evangeliarium, quod hoc versu careret, versum hunc aut profus omisisse, aut saltem signis notasse, ut propter lectionaria, etiam in Codicibus textus perpetui, factum est Luc. 22, 43. 44. Simile exemplum est Luc. 6, 6. Hic in lectione σαββάτω δ. praetermittenda sunt, ἐγένετο ἀδιδάσκειν. Ita tres Mosq. unus tamen ea servat. Quid ad istum locum monuerim, in priore editione legi potest. In manus postea venit Augustanum Evangeliarium. Id ipsum etiam ista omittit fol. 85. p. 2. col. 2. versu a fine 3. Nam Bengelius, ut de multis aliis, ita hic quoque nihil monuit. Ut autem Mosq. c. temere haec adscripsit, ita quoque Gothanum fol. 87. Quid, quod hoc ipso loco in uno perpetui textus codice z. hoc signum † inveni in margine? Quod si vero Bengelius rem ita notabilem non animadvertit, quid iudicandum erit de aliorum diligentia, qui versperilionum modo per volarunt per fumida tecta bibliothecarum? Aliud exemplum omissorum et non omissorum duorum versuum est infra Io. 19, 7. 8.

2. ἔσι] ἦν. E. Nuperrime ex vocabulo ἦν argumentum repetitum est contra γνησιότητα huius evangelii. ἦν habet quidem Nonnus. At id nihil demonstrat. Sed nec Beza probavit ἦν. Theophyl. et Cyrill. IV, 205. b. habent ἔσι. Chryf. hunc locum data opera tractat

ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ 4.
κολυμβήθρᾳ, καὶ * ἐταράσσετο τὸ ὕδωρ ὃ
ἔσυν

tractat I, 548. c. ibi ἔσι. Sic et VIII, 207. a. Cre-
do ergo, Wetstenii animadversionem alieno loco
inculcatam esse v. Wetst. Griesb. Quilibet vero
intelligit, quemlibet homiletam et interpretem hic
sine fraude inferre posse ἢν, si non illius, sed suae
aetatis rationem habeat. Huiusmodi fundamentis
nituntur αἱ τῶν ἐμπαικτῶν ἀποδείξεις.

ἐν τοῖς] τοῖς — E.

ἐπὶ τῇ — κολυμβήθρᾳ] — τ προβατικῇ κολυμβή-
θρᾳ. E. v. P. Cyrill. IV, 205. Ad προβατικῇ ali-
quis meorum Codd. intelligit πόρτην, seu πύλην.
Theophyl. 625. c. προβατικῇ δὲ ἐλέγτο ἡ κολυμ-
βήθρᾳ. Sic et Schol. Cod. Aug. 12. τὸ δὲ ἐπὶ τῇ
προβατικῇ κολυμβήθρᾳ θαῦμα τελούμενον κ. τ. λ.
ἐπιλεγομένη] λεγομένη. E.

ἔβραις] κατὰ Ἰουδαίους. E. Semel ita duo Codd.
Mosqq. habent. Nam unus hunc locum bis, alter
ter habet.

βηθεσδα] Haud dubie hoc quoque vocabulum ve-
xaverat Origenes. Hinc mirabiles lectiones apud
Latinitas et in eorum Codd.

3. ἐν ταύταις] ἐν ταύτῃ. E. Nam Cod. ψ. sibi ipse re-
pugnat, ut mox in ἀπεκδεχομένων.

πληθὺς πολὺ] Chryf. VIII, 208. c. ὅυτοι ἀπὸ τοῦ
γινομένου θαύσου τοῦτο ἴσως ἐμάνθανον. Compara-
etiam Cyrill. IV, 207. E.

4. γὰρ] + τοῦ Θεοῦ τ κυρίου. E. Alludit Chryf. VIII,
151. b. I, 548. c. Schol. Cod. Aug. 12. εἰ γὰρ ἄγ-
γελος καταβαίνων καὶ ταρασσῶν τὸ ὕδωρ ἰαματικὴν
αὐτῷ δύναμιν ἐτίθει (immo, ἐνετίθει) κ. τ. λ. et
mox: ἡ τοῦ ἀγγέλου ἐνέργεια, nimirum ἴατο.

ἐτάραστε] ἐταράσσετο. A. το facile excidit ob pro-
ximum τό. Chryf. VIII, 208. c. suis verbis: καθ' ὃν
καιρὸν ἐταράσσετο τὸ ὕδωρ. Id saltem videtur pro-
bare ἐταράσσετο. Vide eundem II, 444. c. bis. Bis
quoque movebatur habet Ambrosius, sed Tertullianus
movebat. v. Sabat.

δὸν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ
ὕδατος, ὑγίης ἐγένετο, ᾧ δὴποτε κατείχετο
νοσήματι. [Τέλος.]

Z. περὶ τοῦ τριακονταοκτῶ ἔτη ἔχοντος
ἐν τῇ ἀσθενείᾳ.

Τέλος τῶν
ἀσθενούν-
των.

5. ἦν δὲ τις ἀνθρώπος ἐκὲς τριάκοντα ὀκτῶ ἔτη
ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ.

6. τοῦτον ἰδὼν ὁ ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς
ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέ-
λεις ὑγίης γενέσθαι;

ἀπε-

πρῶτος] πρῶτως. E.

ἐγένετο] ἐγένετο. E. vide praeterea P. pag. 82. seqq.
Hoc tantum addo. Mosq. Cod. χ. ter habet: ψ bis.
nimirum ad finem versus quarti. Conferri quoque
possunt, quae dixi in priore editione ad Marc. XIII,
10. ad quem locum nunc addo de duobus Evange-
liariis, quae postea consului. Igitur Augustanum
fol. 215. in lectione Octobris X. εἰς τοὺς ἁγίους
μάρτυρας ἐυλάμπιον καὶ ἐυλάμπιαν omittit verbum
10. quod non pertinebat ad Martyres. Nam isto-
rum Sanctorum aetate dudum divulgata erat per
orbem terrarum doctrina evangelica. Sed Gothanum
in eundem diem et in eosdem Martyres teme-
re cum servavit fol. 215. Accedit hic Wetstenius,
qui docet, a quinque Evangelariis hunc versum ab-
esse. Fortasse igitur ex textu perpetuo tollendus?
Quid vero dicturi sunt affeculae Latinistarum, cum
hunc Ioannis versum servant Tertullianus et Ambro-
sius? v. Sabat. Postremo hoc quoque addo, me in
Codd., quos postea examinavi, nihil discriminis
invenisse, nisi, ἦν ἡ ἑορτὴ, ἐταράσσετο τὸ, ἐγένετο
ac praeterea in uno, ante ἱεροσολύμοις, insertum est
τοῖς, a manu recenti. Codices scurriles plures va-
rietates praebent.

5. τριάκοντα] + καὶ. A.

ἀσθενεία] + αὐτοῦ. E.

ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν κίριε, ἀνθρωπον 7.
 οὐκ ἔχω, ἵνα, ὅταν ταραχθῆ τὸ ὕδωρ, * βάλῃ
 με εἰς τὴν κολυμβήθραν ἐν ᾧ δὲ ἐρχομαι
 ἐγὼ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.

λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ἔγειρα, ἄρον τὸν κράβ. 8.
 βατόν σου, καὶ περιπάτε.

καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιῆς ὁ ἀνθρωπος· καὶ 9.
 ἤρα τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτε.
 ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· 10.
 σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστὶ σοὶ ἄραι τὸν κράβ-
 βατον.

ΛΘ. ἰ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός 11.
 μοι εἶπεν· ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ πε-
 रिπάτε.

ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἀνθρωπος ὁ 12.
 εἰπὼν σοὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ
 περιπάτε;

ὁ

7. ἀσθενῶν] + καί. E. v. P. Attingit etiam Chryf III, 36. 40. VII, 667. c.

* ἀνθρωπον] + δὲ τὸ γὰρ. E.

βάλῃ] βάλῃ.

καταβαίνει] + καὶ λαμβάνει ἴασιν. Westf. 64. +

ἐγὼ δὲ ἀσθενῶν πορεύομαι. Westf. 69. Nugas

scribarum infantium, qui octo et triginta annis

intra Alexandriae et Romae expectarunt curatio-

nem Ituliliae sae. Ad hos aegrotos pertinet etiam

ὁ ἀνάτω; καὶ ἀσάτως ἀσθενῶν καὶ νοσῶν Westf. D.

ut hi continuo animadverti.

8. ἔγειρα] ἔγειρε. De hoc iam monui supra.

11. Attingit haec Chryf. non solum I, 552. 553. ut dixi, sed et XII, 325. De κράββατον et κράββαττον supra dictum.

13. ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ἤδει τίς ἐστίν· ὁ γὰρ ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.

14. μετὰ ταῦτα εὕρισκε αὐτὸν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε, ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σοὶ γένηται.

15. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι ἰησοῦς ἐστίν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. [Τέλος.]

16. καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν ἰησοῦν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ.

Τέλος τῆς
κυριακῆς.

ὁ

13. ἰαθεὶς] τεθεραπευμένος. E. v. P. ἀσθενῶν. E. Wetst. D. Si saltem scripisset, ἀσθενήσας.

14. ἐν τῷ ἱερῷ] Chryf. modo vulgatum habet, modo variat. v. VIII, 216. 217. I, 554. 744. VI, 32.

χεῖρόν τι σοὶ] χεῖρόν σοι τι. A. Chryf. σοι modo habet, modo omittit. VIII, 212. 216. a. c. 218. a.

16. τὸν ἰησοῦν οἱ ἰουδαῖοι] οἱ ἰουδαῖοι τὸν ἰησοῦν. E.

καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι] — E. v. P. Habet Cyrill. IV, 211. b. ubi data opera explicat. Contrarium tradit Wetst. et ex eo Griesb. Vide mox vers.

18. μᾶλλον. Hunc versum apud Cyrill. alibi non legi. Sed vers. 17. 18. et 19. multoties laudat. In huiusmodi locis Griesbachius ostentare solet Cod.

Steph. β. qui fortasse nullus unquam fuit, aut si etiam fuerit, ex fabrica emerfit eadem, ex qua prodit Wetst. D. Argumentabatur ita: Non nunquam

ex D. landatur, quod non laudatur ex Steph. β. Ergo duo sunt diversi Codices. Scilicet, si Beza et Stephanus ubique diligentes fuerunt. Atqui constat,

neutrum fuisse diligentem. Eodem argumento effici potest, Codicem Bezae, qui iam editus est, nunquam fuisse Bezae. Post centum annos alius, ut cre-

dibile

ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· [Ἀρχή·] ὁ 17. ΙΕ.
πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὼ ἐργά-
ζομαι.

διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ ἰου-18.
δαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάβ-
βατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν
θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ.

ἀπεκρίνατο οὖν ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 19.
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εὐ δύναται ὁ υἱὸς
ποιεῖν ἅφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν, εἰ μὴ τι βλέπη
τὸν πατέρα ποιῶντα· ἅ γὰρ ἃν ἐκεῖνος ποιῇ,
ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιῇ.

ὁ γὰρ πατήρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα 20.
δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιῇ· καὶ μέζονα
τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμά-
ζητε.

ὡσπερ

V, 17. ΙΕ. τῆ δ. τῆς β. ἐβδ. καὶ εἰς κοιμηθέντας· ἔ. ὁ κ.
πρὸς τοὺς ἐκκληθότας πρὸς αὐτὸν ἰουδαίους· ὁ πατήρ
μου.

dibile est ita argumentabitur: Augustanus 4. Ben-
geli et Augustanus 4. Matthaei sunt duo diversi
Codices. Bengelius enim et Matthaei dissentiunt, in
notandis eiusdem Codicis lectionibus. Vide paullo
ante notata ad vers. 1. Huiusmodi argumenta plura
reperire licet in Semlers Vorbereitung zur theol.
Hermeneutik. Legi, dolui, risi. In meis Codd.
omnibus, quos postea examinavi, nulla est hoc
versu varietas.

ἐν] + τῷ. E.

σαββάτω] + τὰ ἰάματα. E.

17. ἕως ἄρτι.] habet et omittit Chryl. VIII, 210. 218.
223. 226. Late explicat hunc locum XII, 383. 385.

21. ὡσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.
22. οὐδὲ γὰρ ὁ πατήρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ.
23. ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱόν, οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.
15. 24. [Ἀρχή.] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν Μ. α. λόγον μου ἀκούων, καὶ πιστεύων τῷ πέμψαν Τέλος ἐν τι- τί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον. [Τέλος.] καὶ σι. πρόσκει- κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν εκαθ' ἑαυτὸν καὶ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. [Τέλος.] ἐγὼ ἀναστή- σω αὐτὸν ἐν
25. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ ΜΑ. ι. νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τῆ ἐσχάτη τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζή- κρίση. Τέλος τῆς δ. σονται.
26. ὡσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ.
27. καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν.

μὴ

V, 24. 15. τῆ ε. τῆς β. ἐβδ. καὶ εἰς κοιμηθέντας· ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν ἰουδαίους· ἀμὴν ἀμὴν.

25. τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ] Griesb. ait: Chryl. in textu: nimirum ἀνθρώπου, loco θεοῦ: in commentario variant Codd. Atqui textus in medio commentario legitur. Ergo VIII, 229. a. habet τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. b. τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. 230. c. τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

M m

μη θαυμάζετε τούτο ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ἣ 28.
πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς
φωνῆς αὐτοῦ,

καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, 29.
εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαν-
τες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

MB. α. οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν. 30.

[Ἀρχή.] καθὼς ἀκούω, κρίνω· καὶ ἡ κρίσις 12.
ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα
τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός

τέλος τῆς ε. με πατρός. [Τέλος.]

πρόσκειται ἐάν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία 31.
δε ἐν τισι μου οὐκ ἐστίν ἀληθής.

κεφ. ζ. τοῦ
το δὲ ἐστίν
ἴσως, ἐσχάτη
ἡμέρα.

ἄλλος

V, 30. 12. τῆ σ. τῆς β. ἐβ. ε. ο κ. πρὸς τοὺς ἐλληνοφύ-
τας πρὸς αὐτὸν ἰουδαίους· καθὼς.

27. ἀνθρώπου ἐστίν.] Chryf. VIII, 230. a. tradit, Paulum
Samosatenum hic punctum potuisse. Ipse, ὅτι οὐδὲς
ἀνθρώπου ἐστίν, refert ad μη θαυμάζετε τούτο. Idem
ex eo repetit Theophyl. 632. a. v. Euth III, 196.
197. Scholium Chryf. repetitur etiam in Cod. Aug.
12. Cyrill. IV, 235. a. post ἐστίν distinguit. Vide
quoque eum V, a. 146. a. 228. d. 562. e. et Orig.
II, 558.

28. φωνῆς αὐτοῦ] Ita Chryf. VIII, 230. b. sed 385. c.
φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσου-
ται. Hoc Griesb. in suo Chryf. non reperit, sed
Latinitate eius acutius viderunt. Ex eis ergo notat.

30. με πατρός] πατρός — E. Chrysostomus, qui ter
omittit VIII, 231. a. d. 232. b. secutus videtur Ori-
genem, Chrysostomum, aut etiam Origenem, alii.
Servat Cyrill. non solum IV, 237 sed et I, g. 54.

31. ἐάν ἐγὼ] ἐάν γάρ ἐγὼ τ καὶ ἐγὼ τ ἐάν γάρ. E. Ni-
hil mutat Cyrill. nec IV, 242. b. nec V, a. 323.

32. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα μὲν ὅτι ἀληθὴς ἐστὶν ἢ μαρτυρία ἢ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.

33. ὑμεῖς ἀπεξάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ.

34. ἐγὼ δὲ ἐν παρα ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω· ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.

35. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθέλησατε * ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ἄραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ.

36. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἐδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα αὐτῶν ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατὴρ με ἀπέσταλκε.

καὶ

32. ἀληθής;] ἀληθινή. E. Wettl. Cod. 33. Cyrill. V, a. 323.

34. παρὰ ἀνθρώπου] παρὰ ἀνθρώπων τ παρὰ ἀνθρώπου. E. Polsterius profusum absurdum, ac nec in N. T. ferendum. λαμβάνειν παρὰ τινί τι profusum non est graecum. Aliud est ζητεῖν τι παρὰ τινι. λέγω, ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε] Sic Chryl. VIII, 238. d. sed 42. e. 45. b. λέγω δι' ὑμᾶς, ἵνα σωθῆτε. 227. b. bis. ταῦτα δὲ λέγω, ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.

35. καὶ φαίνων] — E. Chryl. VIII, 95. b. habet 238. e. ἀγαλλιασθῆναι] ἀγαλλιαθῆναι.

36. μείζω] μείζονα. E. Chryl. VIII, 239. a. e. μείζων non est varia lectio, sed error manifestus. v. Griesb. Pro lectione μείζων laudavit Griesb. A. B. 10. 11. 13. 33. 225. 235. Eu. 32. Tandem etiam addidit: Mi. c. id est, Matthaei Cod. c. Scribam Cod. c.

ΜΔ. γ. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτὸς μεμαρτύ- 37.
ρηκε περὶ ἐμοῦ. ὅτε Φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε
πώποτε, ὅτε εἶδος αὐτοῦ ἐωράκατε.

ΜΕ. ι. καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν 38.
ὑμῖν ὅτι ὃν ἀπέσειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς
οὐ πιστεύετε.

ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν 39.
αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν καὶ ἐκεῖνά ἐστιν
αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ.

καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με, ἵνα ζωὴν 40.
ἔχητε.

δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω 41.
ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ 42.
Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.

ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός 43.
μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· εἰάν ἄλλος ἐλθῇ
ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε.

πῶς δύνασθε ὑμεῖς πισεῦσαι, δόξαν παρὰ 44.
ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν
παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε;

μη

autem non nunquam errare in orthographia, dix-
eram ad Theff. p. 250. 251. Pro exemplo ibi posui
ἐν ἔτη, loco ἔτει. Sed nemo ἔτη pro varia lectione
habebit.

τελειώσω] πληρώσω τ τελέσω. E. Ita quoque va-
riarum lectionum fabricatores intulerunt 4, 34. v,
Griesb.

39. ἐν αὐταῖς] Latinistae: in ipsis. Ergo Codices in-
fimi: αὐτοῖς et ἑαυτοῖς. Plura Patrum graecorum
loca opponere possim. Sed chartis parcendum. Sic
et in aliis locis fecimus.

41. ἀνθρώπων] ἀνθρώπου. E.

44. ἀλλήλων] ἀνθρώπων. E.

45. μὴ δοκῆτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.

46. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε μωσῆ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί. περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν.

εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πισεύσητε;

VI, 1. Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ ἰησοῦς πέραν τῆς ΜΒ. α. θαλάσσης τῆς γαλιλαίας τῆς τιβεριάδος·

2. καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. [Τέλος.]

Τέλος τῆς 5.

3. ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκά· ΜΖ. γ. θητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

4. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν ἰου· ΜΗ. α. δαίων.

Η. περὶ τῶν πέντε ἄρτων καὶ τῶν δύο ἰχθύων.

ΙΗ. 5. [Ἄρχη.] ἐπάρας οὖν ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλ· ΜΘ. α. μούς, καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς τὸν φίλιππον· πόθεν

VI, 5. ΙΗ. τῆ δ. τῆς ε. ἐβδ. τ. κ. ε. ἐπάρας ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμούς.

1. Chryf. hoc caput tractat ab Hom. 42. ad Hom. 47. fin. estque per totum caput maxima confusio in recitandis verbis contextus. Disci id potest ex priore editione mea, in qua septem Codd. Chryf. adhibui.

2. ἠκολούθουν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ θεαροῦντες αὐτοῦ τὰ et continuo vulgatum, omisso αὐτοῦ. Chryf. VIII. 248. b. ε.

πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι;

τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ 6.
ἤδει τί ἔμελλε ποιῆν.

ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος· διακοσίων δηνα-7.
ρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος
αὐτῶν βραχύ τι λάβῃ.

λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀν-8.
δρέας ὁ ἀδελφὸς σίμωνος πέτρου·

ἔστι παιδάριον ἐν ᾧδε ὃ ἔχει πέντε ἄρτους 9.
κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί
ἔστιν εἰς τοσούτους;

εἶπε δὲ ὁ ἰησοῦς· ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους 10.
ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεν-
τακισχίλιοι.

ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ ἰησοῦς, καὶ εὐχαρι- 11.
στήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ
τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων
ὅσον ἠθέλον·

ὡς δὲ ἐπεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς 12
αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσ-
ματα, ἵνα μὴ τι ἀπόληται.

συν-

5. ἀγοράσομεν] ἀγοράσομεν D. Cyrill. IV, 275. vulga-
tum. Sed V, a. 223. πόσους ἄρτους ἔχετε. Chryf.
qui multa hic turbat, tamen VIII, 251. a. vulgatum
habet.

9. ὃ ἔχει] ὅς ἔχει. E.

10. οὖν] — A.

11. ἠθέλον] ἠθέλεν Wetst. etiam tribuit Cyrill. Neque
tamen ita reperitur IV, 282. 283. Alibi apud Cyrill.
hunc locum non inveni.

13. συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν.
10. 14. [Ἀρχή.] οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησε Ν. σημεῖον ὁ ἰησοῦς, ἔλεγον· ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.
[Τέλος.] Τέλος τῆς δ.
15. ἰησοῦς οὖν γινούς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ αἰσπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησεν * εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.
- Θ. περὶ τοῦ ἐν θαλάσῃ περιπάτου.
16. ὡς δὲ ὄψια ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ κα. δ. αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν,
17. καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς καπερναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, καὶ οὐκ ἔληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰησοῦς,
18. ἢ τε θάλασσα, ἀνέμου μεγάλου πνέοντος, διηγείρετο.
19. ἐληλαιότες οὖν ὡς σαδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα, θεωροῦσι τὸν ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον· καὶ ἐφοβήθησαν.

VI, 14. 10. σαββάτη β. ἀπὸ τοῦ πάσχα. τ. κ. ε. ἰδόντες οἱ ἄνθρωποι ὃ ἐποίησε σημεῖον ὁ ἰησοῦς

15. ἀνεχώρησε πάλιν] ἀνεχώρησεν. Attingit Orig. IV, 599.

19. γινόμενον] γενόμενον. D. Etiam Cyrill. IV, 291. Ita debebat esse.

ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ εἰμι μὴ φοβεῖσθε. 20.
ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ 21.
εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν
ὑπῆγον.

NB. ἡ τῆ ἐπάυριον ὁ ὄχλος ὁ ἐσηκὼς πέραν τῆς 22.
θαλάσσης, ἰδὼν ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν
ἐκεῖ εἰ μὴ ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ συνεισηλθε τοῖς μα-
θηταῖς αὐτοῦ ὁ ἰησοῦς εἰς τὸ πλοιάριον, ἀλ-
λὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον·
ἀλλὰ δὲ ἦλθε πλοιάρια ἐκ τιβεριάδος ἐγγὺς 23.
τοῦ τόπου ὅπου ἐφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαρι-
στήσαντος τοῦ κυρίου·
ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, 24.
οὐδὲ ἡ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν * αὐτοὶ εἰς
τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς καπερναοῦμ, ζητοῦν-
τες τὸν ἰησοῦν.
καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης, 25.
εἶπον αὐτῷ· ῥαββὶ, πότε ᾧδε γέγονας;

ἀπε-

21. ἐπὶ τῆς γῆς] ἐπὶ τὴν γῆν. E. v. Orig. III, 10. Euth.
I, 600. Scilicet ἐπὶ τῆς γῆς proprie est, *super ter-*
ram. Ergo varie tentatum. Dicendum erat, πρὸς τὴν
γῆν, πλησίον seu ἐγγὺς τῆς γῆς.

22. ἐν] + ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. E.
v. P.

24. ἐνέβησαν] ἀνέβησαν. E.

καὶ αὐτοὶ] καὶ —

25. γέγονας] παραγέγονας ἢ ἐλήλυθας ἢ ἦλθες. E. Quia
Vulgata non reddidit, *factus es*, sed *venisti*, cre-
dunt, interpretem legisse ἐλήλυθας. Ingeniose!

26. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε.

K. 27. [Ἀρχή.] ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρωσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρωσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ θεός. [Τέλος.]

Τέλος τοῦ
σαββάτου.

28. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· τί ποιῶμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ;

29. ἀπεκρίθη * ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πισέυσῃτε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.

30. εἶπον οὖν αὐτῷ· τί οὖν ποιῆς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πισέυσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ;

31. οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἐφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστὶ γεγραμμένον· ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.

εἶπεν

VI, 27. K. τῆ γ. τῆς γ. ἰβδ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐλληνοφύτας πρὸς αὐτὸν ἰουδαίους· ἐργάζεσθε.

27. ἀλλὰ τὴν βρωσιν] — E. Servat etiam Cyrill. IV, 298. V, d. 96. Orig. I, 243.

28. ποιῶμεν] ποιῶμεν ἢ ποιήσομεν ἢ ποιήσομεν. E. Ultimatum Chryl. VIII, 329. c.

τὰ ἔργα] τὸ ἔργον. E. Ex vers. 29. Vulgat. Orig. I, 243.

29. ὁ ἰησοῦς] ὁ —. Cyrill. IV, 307. sed habet V, d. 126.

πισέυσῃτε] πισέυητε. E. Vulgatum Chryl. VIII, 329. c. Cyrill. IV, 308. V, d. 126.

ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ * τῇ ἐσχά-
τη ἡμέρᾳ. [Τέλος.]

Τέλος τῆς β.

ΚΒ. 40. [Ἀρχή.] τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμ- ΝΗ. ι.
ψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ
πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἔχη ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀνα-
στήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

41. ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ΝΘ. α.
εἶπεν ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβαῖς ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ.

42. καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτος ἐστὶν ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰω-
σῆφ, ὃν ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν
μητέρα; πῶς οὖν λέγει οὗτος· ὅτι ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβέβηκα;

43. ἀπεκρίθη οὖν ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μή π. ι.
γογγύζετε μετ' ἀλλήλων.

44. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με, εἰ μὴ ὁ πα-
τήρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτὸν, καὶ ἐγὼ
ἀναστήσω αὐτὸν * ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
[Τέλος.]

Τέλος τῆς γ.

45. ἐστὶ γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις· καὶ ἔσον-
ται πάντες διδασκοὶ * θεοῦ. πᾶς οὖν ὁ
* ἀκούων παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν,
ἔρχεται πρὸς με.

οὐχ

VI, 40. ΚΒ. τῇ ε. τῆς γ. ἰβδ. καὶ εἰς κοιμηθέντας· εἰ ὁ
κ. πρὸς τοὺς ἐληλυθέντας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους· ταῦτά
ἐστὶ.

39. ἀναστήσω αὐτὸν] ἀναστήσω αὐτόν. E. Ex verſ. 40.
Vulg. etiam Cyrill. IV, 330. VI, a. 131.
ἐν τῇ] ἐν —

44. αὐτὸν] + ἐν. Mox ergo additur, mox omittitur.

45. τοῦ θεοῦ] τοῦ —
ἀκούσας] ἀκούων.

ΞΑ. γ. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις εἰώρακεν, εἰ μὴ ὁ 46.
ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ· οὗτος εἰώρακε τὸν πα-
τέρα.

ΞΒ. ι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἔχει 47.
ζωὴν αἰώνιον.

[Ἀρχή] ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 48. ΚΓ.

ΞΓ. α. οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ 49.
ἐρήμῳ, καὶ ἀπέθανον.

ΞΔ. ι. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα- 50.
βαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγη καὶ μὴ
ἀποθάνῃ.

ΞΕ. α. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 51.
καταβάς· εἰάν τις φάγη ἐκ τούτου τοῦ ἄρ-
του, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ
ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω
ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

ΞΣ. ι. ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι, λέ- 52.
γοντες· πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν
σάρκα φαγεῖν;

ἔειπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω 53.
ὑμῖν, εἰάν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ
τοῦ

VI, 48. ΚΓ. τῆ σ. τῆς γ. ἐβδ. καὶ εἰς κοιμηθέντας· ε. ὁ
κ. πρὸς τοὺς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους· ἐγὼ
εἰμι.

51. ὁ ζῶν] — E. Servat et Orig. I, 244. IV, 23. Idem
saepius laudat hunc versum. Item Cyrill.
ἣν ἐγὼ δώσω] — E. Chryl. primo totum recitat,
secundo post σὰρξ μου ἐστίν abruptit. VIII, 271. a. e.
Vulgatum servat etiam Theodoret. ad epist. Pauli
p. 94.

52. σάρκα] † αὐτοῦ. E. v. Euth. 112.

τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πῖντε αὐτοῦ τὸ αἷμα,
οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.

54. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ
αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἐγὼ ἀναστήσω
αὐτὸν * ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. [Τέλος.] Τέλος τῆς σ.

55. ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθῶς ἐστὶ βρωσις, καὶ τὸ ἐξ. α.
αἷμά μου ἀληθῶς ἐστὶ πόσις.

ΚΔ. 56. [Ἀρχή.] ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πί- ΞΗ. ι.
νων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν
αὐτῷ.

57. καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, καὶ γὰρ ζῶ
διὰ τὸν πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, καὶ κείνος
ζήσεται δι' ἐμέ.

οὗτός

VI, 56. ΚΑ. τῆ β. τῆς δ. ἐβδ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς [ἐλλη-
νότας πρὸς αὐτόν.] πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους ὁ
τρώγων.

54. αὐτὸν] + ἐν.

55. ἀληθῶς — ἀληθῶς] ἀληθῆς — ἀληθῆς. E. v. P.
ἀληθῶς diferte interpretatur Theophyl. 653. b. bis.

56. καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ] Quaedam hic assuunt Latinistae et
Wetst. D Origenis quidem commentarius ad h. l.
intercidit, sed I, 244. recitat a vers. 53. ad 58. sine
ista appendice. Additum fortasse, ut nexus arctior
esset cum versu 57. De nexu v. Chryf. VIII, 275. e.
De difficultate huius versus queritur etiam Cyrill.
IV, 366. B. Chryf. VIII, 277. d. ita: ἐιπών· ὅτι
τὸ σῶμά μου ζωὴ τοῦ κόσμου. Ubi vero hoc dixit?
Ita toto capite non est σῶμα. Ex σὰρξ ergo ipse
finxit σῶμα, e versu 51. Cui vacat evoluat Cyrill.
V, a. 707. V, d. 35. VI, a. 108. 109. 192. 258.
Chryf. II, 236. v. Euth. 187. et Wetst.

57. De hoc v. Cyrill. IV, 366. V, a. 324. 559. 707. V, d.
176. VI, a. 110. 156. et Chryf. I. l.

οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα-58.
βάς· οὐ καθὼς ἔφαγον· οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ
μάννα, καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τούτον τὸν

τίλος ἐν τι-ἄρτον, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. [Τέλος.]

σι. πρόσκει-
ται δὲ καὶ
ἐγὼ μίση
σα αὐτὸν ἐν
τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ. ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ, διδάσκων ἐν κα-59.
περνασύμ.

πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐ-60.
τοῦ, εἶπον· σκληρὸς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος· τίς
δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;

εἰδὼς δὲ ὁ ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσι δι-
περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐταῖς·
τούτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;

ΞΘ. α. εἰάν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀνα-62.
βαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον;

Ο. β. τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιῶν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφε-63.
λεῖ οὐδέν. τὰ ρήματα αὐτοῦ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν,
πνεῦμά ἐστι καὶ ζωὴ ἐστίν.

ΟΑ. γ. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἱ οὐ πιστεύουσιν. 64.
ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ ἰησοῦς, τίνες εἰσὶν οἱ μὴ
πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστὶν ὁ παραδώσων αὐ-
τόν.

ΟΒ. δ. καὶ ἔλεγε· διὰ τούτου εἶρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς 65.
δύναται εἰσελθεῖν πρὸς με, εἰάν μὴ ἦ δεδομένον
αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς μου.

ἐκ

58. ὁ τρώγων] + μεν. E. ὁ φάγων τούτον — ζήσει.
Orig. IV, 145. c. ὁ τρώγων τούτον — ζήσει I, 245.
fed abest ὑμῶν τὸ μάννα.

ζήσεται] ζήσει. D. ha etiam aliqui vers. 57.

66. ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν οὗ. ἰ.
αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ
περιπατοῦν.
67. εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μὴ καὶ ὑμεῖς
θέλετε ὑπάγειν;
68. ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ σίμων πέτρος· κύριε, πρὸς οὐδ. α.
τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου
ἔχεις·
69. καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι
σύ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.
[Τέλος.] Τέλος τῆς β.
70. ἀπεκρίθη αὐτοῖς· * οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώ- οε. ἰ.
δεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός
ἐστιν;
71. ἔλεγε δὲ τὸν ἰούδαν σίμωνος ἰσκαριώτην· οὗτος
γὰρ ἠμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ἂν ἐκ
τῶν δώδεκα.
- VII, 1. Καὶ [Ἀρχή.] περιπατεῖ ὁ ἰησοῦς μετὰ ταῦ-
κε. τα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἠθέλην ἐν γῆ
ίου-

VII, 1. KE. τῆ γ. τῆς δ. ἐβδ. τ. κ. ε. περιπατεῖ ὁ ἰησοῦς
ἐν τῇ γαλιλαίᾳ.

69. ὁ χριστὸς] Cyrill. IV, 393. c. ἐπιτίθει δὲ, ὅπως παν-
ταχῇ μοναδικῶς καὶ προτιταγμένον τοῦ ἀνθρώπου φα-
σί· σὺ εἶ ὁ χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. Ut
hic alii exhibent ἅγιος ita Marco 1, 24. υἱὸς, loco
ἅγιος. Scilicet, ut varient et turbent orationem.

70. αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς] ὁ ἰησοῦς —
ἐξ ὑμῶν εἷς] ἰδοὺ εἷς ἐξ ὑμῶν. E. Cyrill. I, g. 18.
Sed vulg. IV, 394.

VII, 1. καὶ περιπατεῖ] vulgatum habet, sed mox ordi-
nem turbat Chryf. VIII, 283. a. b.

ἰουδαία περιπατεῖν, ὅτι ἐξήτουν αὐτὸν οἱ ἰου-
δαῖοι ἀποκτεῖναι.

ἦν δὲ ἐγγυὸς ἡ ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων ἡ σικηνο-2.
πηγία.

εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ με-3.
τάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὑπαγε εἰς τὴν ἰου-
δαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσωσι
τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς.

οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τί ποιεῖ, καὶ ζητεῖ 4.
αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς,
φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.

οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. 5.
λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς 6.
οὕπω πάρεστιν· ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάν-
τοτέ ἐστιν ἔτοιμος.

οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μι-7.
σεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τὰ
ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἐστίν.

ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγὼ 8.
οὕπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ
καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕπω πεπλήρωται.

ταῦτα

ἤθελεν] ἔιχεν ἐξουσίαν. E. Chryf. v. P. Euth. 188.
III, 261. Cyrill. ut alii, vulgatum. IV, 270. 395.
Eodem modo Chryf. 13, 27. infert ἰταῖρε, idque
etiam, ut hic, urget.

4. ἐν παρρησίᾳ] φανερός. E. Chryf. VII, 468. a.
φανέρωσον] δείξον. E. Chryf. VIII, 122. d. Utro-
que loco vulg. Cyrill. I, g. 222. sed ordine inverfo.
Accuratius IV, 397. sed τι, ante ἐν κρυπτῷ, ut priori
loco.

8. οὕπω] οὐκ. E. v. P. Euth. III, 266. qui diferte ha-
bet οὕπω.

9. ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμεινεν ἐν τῇ γαλι-
λαιᾷ.
10. ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ
αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτὴν, οὐ φανερώς,
ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ.
11. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ,
καὶ ἔλεγον· ποῦ ἔστιν ἐκεῖνος;
12. καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ αὐτοῦ ἦν ἐν τοῖς
ὄχλοις. οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθὸς ἐστὶν ἄλ-
λοι δὲ ἔλεγον· οὐ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον.
13. οὐδεὶς μὲντοι παρήσια ἐλάλει περὶ αὐτοῦ,
διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. [Τέλος.] τέλος τῆς γ.
- K5. 14. ἤδη δὲ [Ἀρχή.] τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης, ἀνέβη
ὁ ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκε.
15. καὶ ἐθαύμαζον οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· πῶς
οὗτος γράμματα οἶδε, μὴ μεμαθηκώς;
16. ἀπεκρίθη * οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἡ
ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστι ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμ-
ψαντός με.
17. εἰάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῆν, γνώ-
σεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ
ἔστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἑμαυτοῦ λαλῶ.

ὁ

VII. 14. K5. τῇ δ. τῆς μεσοπενητηκοστῆς τῆς ἑορτῆς με-
σοῦσης, ἀνέβη ὁ ἰησοῦς.

12. ἄλλοι δὲ] δι —

ὄχλον] κόσμον. E. v. Euth. I, 833. 849. III, 269.
Orig. II, 794. οὗτος οὐκ ἔστι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ
πλανᾷ τὸν ὄχλον.

16. ἀπεκρίθη] + ἐν.

ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν 18.
ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαν-
τος αὐτὸν, οὗτος ἀληθὴς ἐστίν, καὶ ἀδικία ἐν
αὐτῷ οὐκ ἐστίν.

οὐ μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς 19.
ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀπο-
κτεῖναι;

ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος καὶ εἶπε· δαιμόνιον ἔχεις· 20.
τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν ἔρ- 21.
γον ἐποίησα, καὶ πάντες θαυμάζετε.

διὰ τοῦτο μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτο- 22.
μὴν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ μωυσέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ
τῶν πατέρων· καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε
ἄνθρωπον.

εἰ δὲ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαβ- 23.
βάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος μωυσέως, ἐμοὶ
χολᾷ-

21. ὁ ἰησοῦς] ὁ —

θαυμάζετε.] Hic distingit Chryl. VIII, 291. fin. et
Cyrill. IV, 418. quem etiam vide 419. et Euth.
III, 277. Sed Theophyl. in schol. ad h. l. διὰ τοῦτο
ad θαυμάζετε refert. Cautior fuit in interpreta-
tione Chryl., qui διὰ τοῦτο, ut ambiguum, pror-
sus omisit. Omnis difficultas, ut urbitror, ita eva-
nescit. Τὴν περιτομὴν est, τὴν περὶ τῆς περιτομῆς
ἐντολήν. Καὶ περιτέμνετε autem interpretor: ἵνα καὶ
ἐν σαββάτῳ περιτέμνητε, καὶ οὕτω καὶ αὐτοὶ τὸν περὶ
τοῦ σαββάτου νόμον λύετε. Nemo non novit, istud
καὶ ex Hebraismo plurium particularum vim obti-
nere. οὐχ — πατέρων dictum est ἐν παρρησίᾳ.
Bene autem his docetur, non Mosis inventum esse,
sed praeceptum dei ad Abrahamum. Haec obiter,

χολαῖτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ;

24. μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.
25. ἔλεγον οὖν τινὲς ἐκ τῶν ἱεροσολιμιτῶν· οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι;
26. καὶ ἴδε, παρήρησία λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσι μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ χριστός;
27. ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν ὁ δὲ χριστός ὅταν * ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν.
28. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ ἰησοῦς, ὁ β. καὶ λέγων· καὶ ἐγὼ οἶδατε, καὶ οἶδατε πόθεν εἰμὶ καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐστίν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε.
29. ἐγὼ * οἶδα αὐτὸν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, καὶ κενός με ἀπέστειλεν.
30. ἐζήτησαν οὖν αὐτὸν πιάσαι· καὶ οὐδεὶς ἐπέβρα· ο. α. λεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἐλήλυθε ἢ ὥρα αὐτοῦ. [Τέλος.]

Τέλος τῆς
μεσοπεντη-
κοστῆς.

πολλοὶ

24. τὴν δικαίαν κρίσιν] κρίμα δίκαιον. E. Orig. II, 647.

27. ἔρχεται] ἔρχηται.

29. ἐγὼ δὲ] δὲ —. Propter notam Cod. Barb. 10. apud Birch. v. Evangeliarium Gothanum a me editum p. 3. *

30. τὴν χεῖρα] τὰς χεῖρας. E. Sic vers. 44. ubi contra alii τὴν χεῖρα. Vulg. Orig. IV, 398.

ΟΗ. ι. πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, 31.
καὶ ἔλεγον· ὅτι ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μήτι
πλείονα σημεῖα τούτων ποιήσει ὢν ὁυτος
ἐποίησεν;

ΟΘ. α. ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος 32.
περὶ αὐτοῦ ταῦτα· καὶ ἀπέστειλαν * ὑπηρέ-
τας οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα πιά-
σωσιν αὐτόν.

Π. ι. εἶπεν οὖν * ὁ ἰησοῦς· ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' 33.
ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαν-
τά με.

ΠΑ. ι. ζητήσατέ με, καὶ οὐχ εὐρήσατέ· καὶ ὅπου 34.
εἰμι ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰσεῖν.

εἶπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· ποῦ ὁυτος 35.
μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν
αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ἐλλήνων
μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς ἐλλή-
νας;

τίς ἐστὶν ὁυτος ὁ λόγος ὃν εἶπε· ζητήσατέ με, 36.
καὶ οὐχ εὐρήσατέ· καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ, ὑμεῖς
οὐ δύνασθε εἰσεῖν;

ἐν

31. μήτι] μή. E. Versu 35. inverterunt, et μήτι, loco
μή, dederunt.

32. ἀπέστειλαν] + ὑπηρέτας, omisso ὑπηρέτας post ἀρ-
χιερεῖς.

33. οὖν ἀντιοῖς] αὐτοῖς —

35. ἐλλήνων] ἰθῶν in interpretatione habent Chryf. et
Cyrill. Hinc corruptio in Codd. aliquibus ἰθῶν.
Ἕλληνες h. l. sunt Iudaei inter gentiles degentes.
Hi enim dicuntur esse, ἐν διασπορᾷ. Notum hoc
poterat esse vel ex epistolis catholicis.

KZ. 37. ἐν δὲ [Ἀρχή.] τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ
τῆς ἑορτῆς εἰσήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε λέ-
γων· εἰάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ
πινέτω.

38. ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή,
ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδα-
τος ζῶντος.

39. τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος ὃ ἐμελ-
λον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὕτω
γάρ

VII. 37. KZ. κυριακῇ τῆς πεντηκοστῆς εἰς τὴν λειτουργί-
αν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς.

36. Teflibus Alterq et Birchio in Cod. Kollar. IX. inter
verf. 36. et 37. legitur narratio de adultera 7, 53. et
8, 1—11. deinde 7, 37—52. et 8, 12. Non miror.
Quia enim in lectione εἰς τὴν πεντηκοστὴν narratio
de adultera omittitur, ob eam causam lectio altera
εἰς τὴν ἀγίαν πελαγίαν seu εἰς σχῆμα γυναικός,
quae non interrumpitur, prius scribebatur. Nam
lectio εἰς τὴν πεντηκοστὴν a 7, 53. ad 8, 11. inter-
rumpitur. Ut ergo scriba ita exhiberet, motus est
Evangelicariis seu lectionariis. Eadem ratione pot-
erat etiam 7, 53. et 8, 1—11. scribere post 8, 12.
Nam nec hoc mirabile fuisset. Vide, quae dixi ad
Luc. 21, 38.

38. ἡ γραφή] v. P. Chryf. VIII. 301. c. videtur etiam
inferre: κατὰ τὰς γραφάς. Nam ποταμοὶ κ. τ. λ.
Christi effatum appellat. Cyrill. IV, 470. b. putat,
Christum non verba, sed sensum expressisse loco-
rum V. Tef. Eundem locum tractat II, 581. 823.
III, 801. V, a. 656. 670. et alibi. Vide etiam
Theophyl. 670. fin. et Euth. III, 289. Attingit Orig.
II, 779.

39. οὕτω γάρ ἢ πνεῦμα ἅγιον, ὅτι] Nullus bonae no-
tae Codex hic aliquid vel omittit, vel addit. Igitur
nec

γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι * Ἰησοῦς οὐδέπω
ἔδοξασθη.

ΠΒ. ζ. πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν 40.
λόγον, ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφή-
της.

ΠΓ. ζ. ἄλλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ χριστός· ἄλλοι * 41.
ἔλεγον· μὴ γὰρ ἐκ τῆς γαλιλαίας ὁ χριστός
ἔρχεται;

οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος 42.
δαυὶδ, * καὶ ἀπὸ βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου
ἦν δαυὶδ, ὁ χριστός ἔρχεται;

ΠΔ. ι. σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. 43.

τινὲς

nec in iis, quos post priorem edit. comparavi, ali-
quid varietatis animadverti, nisi in Aug. 12. qui ad-
dit δεδομένον. Chryf. VII, 368. b. sine ulla appen-
dice laudat, sed paullo post, ut suum, non ut Ioan-
nis, habet δεδομένον. VIII. 300. c. 301. ubi praecedit
δοθεῖσα χάρις, mox hoc explicat τούτοις, δοθέν.
v. Theophyl. 671. d. e. 672. a. Apud Cyrill. IV,
470. 475. abest ἅγιον, sed habet 705 I, a. 303.
omittit 404. habet. V, g. 80. omittit 145. Qui ergo
in his rebus certi esse volunt, adire debent Patres.
Miror autem, quod Cyrill. V, a. 656. hoc non so-
lum περὶ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνεργείας, ἀλλὰ
καὶ τῆς φύσεως explicat. Haud dubie scripserat
ἐκχύσεως, non φύσεως. Orig. IV, 388. 422. 456.
omisso ἅγιον, habet ὕπω.

ὅτι ὁ] ὁ — Loco ὅτι exhibet ἐπί. Chryf. VIII,
301. a.

40. τὸν λόγον] † τούτων τῶν λόγων τῆς αὐτοῦ τὸν λό-
γον. E.

41. ἄλλοι δὲ secundo loco] δὲ —

42. δαυὶδ prius] † καί. Ita etiam editt. aliae.

ὅπου ἦν δαυὶδ] ὅθεν ὁ δαυὶδ ἦν. E. Orig. I, 367.

44. τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' ΠΕ. δ.
οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας.
45. ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ΠΣ. ..
καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· διατί
οὐκ ἠγάγετε αὐτόν;
46. ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· οὐδέποτε οὕτως
ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.
47. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι μὴ καὶ
ὕμεις πεπλάνησθε;
48. μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν,
ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων;
49. ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον,
ἐπικατάρξατοί ἐσι.
50. λέγει νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς
πρὸς αὐτόν, εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν·
51. μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, εἰάν
μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γινῶ τί
ποιεῖ;
52. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῶ· μὴ καὶ σὺ ἐκ
τῆς γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ἴδε, ὅτι προ-
φήτης ἐκ τῆς γαλιλαίας οὐκ ἐγήγεστα.
[Ἵπέρβα.]
53. καὶ * ἀπῆλθεν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ. τηκοῦς.

Ἵπέρβα εἰς
τὸ τῆς πεν-
τηκοῦς.

* Καὶ

52. ἐρεύνησον] ἐρώτησον. E. v. P. Euth. III, 294.

53. ἐπορεύθη] ἀπῆλθεν. v. Euth. III, 294. In Cod. Weiff. 83. ab hoc loco ad VIII, xi. κατακρίνω ver- sus in marg. notati sunt hoc signo ο quo alibi loca V. Telt. notantur. Sed in marg. a prima manu est lectio:

* Καὶ ἰησοῦς * ἐπορεύθη εἰς τὸ ἔρος τῶν VIII, 1.
ἐλαιῶν

ἔρθευ δὲ πάλιν * βαθείος ἦλθεν ὁ ἰησοῦς εἰς 2.
τὸ ἱερὸν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐ-
τόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.

[Ἐπιγραφὴ ἐν τισι. I. περὶ τῆς μοιχαλίδος.]

[Ἀρχή.] ἀγούσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ 3. ΚΗ.

Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα * ἐπὶ μοιχείᾳ

κατε-

VIII, 3. ΚΗ. εἰς μετανοῶντας, καὶ μάλιστα ἐπὶ γυναι-
κῶν, [ἐν ἄλλοις ὀκτωβρίου ἢ τῆς ὁσίας πελαγίας.
ἐν ἄλλοις Σεπτεμβρίου ἢ τῆς ὁσίας Θεοδώρας. καὶ
εἰς σχῆμα γυναικός.] τ. κ. ε. ἀγούσιν [τῷ ἰησοῦ].
οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τὸν ἰησοῦν γυ-
ναῖκα.

Lectio: εἰς μετανοῶντα τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄγ. οἱ γρ.
καὶ οἱ Φαρ. πρὸς τὸν ἰησοῦν γυν. ἐπί. v. P. p. 359
— 368.

VIII, 1. ἰησοῦς δὲ] καὶ ὁ ἰησοῦς.

2. ἔρθευ] v. Euth. 128. nota a.

πάλιν παρεγένετο εἰς] πάλιν βαθείος ἦλθεν ὁ ἰησοῦς
εἰς.

λαὸς] ὄχλος. E. λαὸς etiam in interpr. Euth.

ἤρχετο] ἐρχόμενος. E.

πρὸς αὐτόν] — E.

3. Codex, quem in nova varr. lectr. collectione appello
14, hic in marg. habet a prima manu: κ. περὶ τῆς
μοιχαλίδος ἢ. ο. caput X. de adultera. Ceterum
nec stellulas, nec obeliscos, nec quicquam aliud
habet in margine. In fine Codicis autem in syna-
xario legitur, ut in meo k. ἐπὶ ἐξομολογ. — κ. v.
P. p. 142. III. Itud κη. esse numerum lectionis, hic
inter lectr. ecclesiast. licet videre. Evangeliarium
Gothanum hanc lectionem habet fol. 214. Octobri
VIII. εἰς τῆς ὁσίας πελαγίας. In eodem fol. 213.
eadem lectio notatur: εἰς σχῆμα γυναικός. Angu-
stanum

κατελημμένην, καὶ εἶσαντες αὐτὴν ἐν * τῷ
μέσῳ,

4. * εἶπον αὐτῷ· διδάσκαλε, * ταύτην ἔυρομεν
ἐπαυτοφώρῳ * μοιχευομένην.

ἐν

Itanum hac lectione caret. Nam in Octobrem X. fol. 215. remittit ad σαββ. ιζ. τοῦ ματθ. fol. 79. id est, Matth. 23, 1—13. Ad eandem lectionem remittit fol. 260. in lectione: εἰς σχῆμα γυναίκος. Si ergo in Evangelitariis aliquibus haec lectio non occurrat, non est mirandum. Erat enim duplex in has duas liturgias lectio. Ergo alius hanc, alius istam scribebat. In Codice, quem in nova collectione appello 15. nulla omnino nota est. Nec enim commentarium habet, nec scriptus est pro usu ecclesiae. Codices autem 11. et 12. hanc totam εἴησι omittere, per se intelligitur. Nam 11. est cum scholiis Theophylacti: 12. vero cum commentario. Cum enim hi scribae nihil reperirent in commentariis, frustra textum scribere volebant. Idem licet cognoscere ex aliis Codicibus, qui scholia habent.

ἀγουσι δὲ] δὲ — E. Omittitur in lectt. eccles.

πρὸς αὐτὸν] — E. Duplex est initium lect. eccl. τῷ ἰησοῦ et πρὸς τὸν ἰησοῦν. Si ergo, qui habebant τῷ ἰησοῦ, necessario praetermittebant πρὸς τὸν ἰησοῦν, ac simul quoque, πρὸς αὐτὸν, quod erat textus perpetui. Si Codices textus perpetui plures ac bonae notae reperti essent, qui haberent: ἀγουσι δὲ αὐτῷ οἱ, facile crederem, πρὸς αὐτὸν, ex πρὸς τὸν ἰησοῦν illatum esse. Sed Codices, qui exhibent, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ, nihil demonstrant. Sublato autem πρὸς αὐτὸν, tamen legendum esset αὐτῷ. Ad eum laudat etiam Sabat. ex Latinistis.

ἐν μοιχείᾳ] ἐπὶ μοιχείᾳ.

κατελημμένην] καταληφθεῖσαν. D.

ἐν μέσῳ] ἐν τῷ μέσῳ.

4. λίγουσιν αὐτῷ] † περιέζοντες. E. ἴπτεν. D.

ἐν δὲ τῷ νόμῳ * ἡμῶν μουσῆς * ἐνετείλατο 5.
 τὰς τοιαύτας * λιθάζειν· σὺ δὲ οὖν, τί λέ-
 γεις ;

τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτὸν, ἵνα ἔχω-6.
 σι * κατηγορίαν κατ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰησοῦς
 κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν
 γῆν, * μὴ προσποιούμενος.

ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτὸν, ἀνακύψας 7.
 εἶπεν * αὐτοῖς· ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν, πρῶ-
 τος * λίθον * βάλετω ἐπ' * αὐτήν.

καὶ

αὕτη ἡ γυνὴ κατελήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένη]
 ταύτην εὗρομεν ἐπαυτοφώρῳ (scilicet, ἐπ' αὐτοφώρῳ)
 μοιχευομένην. Invenimus laudatur etiam a Sabat.
 ex Ambros. et Cassiod.

5. ἐν δὲ τῷ νόμῳ μουσῆς ἡμῶν ἐνετείλατο] ἐν δὲ τῷ νόμῳ
 ἡμῶν μουσῆς ἐνετείλατο. A. Sic et alii, sed ἡμῶν,
 loco ἡμῶν. D. Alii eodem modo, sed ἡμῶν μουσῆς
 ἡμῶν. E.

λιθοβολεῖσθαι] λιθάζειν. A. λιθάζεσθαι. D.
 λέγεις] + περὶ αὐτῆς. A.

6. κατηγορεῖν αὐτοῦ] κατηγορίαν κατ' αὐτοῦ.

γῆν] + μὴ προσποιούμενος. Er nahm sich ihrer
 Rede nicht an, er that, als gieng ihm die Sache
 nichts an. Sic est apud Isidor. Pelus. lib. I. epist.
 420. τὰς τῶν πενήτων προσποιεῖσθαι κακώσεις, ani-
 mum advertere. Euthymius non agnoscit, μὴ
 προσποιούμενος. Habet tamen in interpretatione:
 προσποιεῖτο (simulabat) γράφειν εἰς τὴν γῆν. Hinc
 fortasse alii omiserunt μὴ, alii scripserunt, καὶ προσ-
 ποιούμενος. Nam ex Graecis solus Euthymius hunc
 locum interpretatus est. v. Wetst. Similis locus est
 de Menedemo apud Diog. Laert. lib. II. pag. 95.
 λαβὼν δὲ κάρφος, διέγραφεν εἰς ταῦδαφος.

7. ἐρωτῶντες] ἐπερωτῶντες. D. Suspectum, ut elegan-
 tius. Quae vero stultitia Latinistarum, qui ἐπιμέ-

8. καὶ πάλιν κάτω κύψας, ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.
 9. οἱ δὲ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ἐξήρχοντο εἰς καθεῖς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἑσχαίων καὶ κατελείφθη μόνος ὁ ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ * ὄυσα.

ἀνα-

μεν reddiderunt expectare? Sacramento contendas, eos haussisse sapientiam suam ex Schrevelio, Spielfero et Lindnero.

ἀνακύψας] ἀναβλέψας. D. Molestum, credo, erat κάτω κύψας, ἀνακύψας et rursus κάτω κύψας.

ἔειπε πρὸς αὐτούς] ἔειπεν αὐτοῖς. A.

πρῶτος] πρῶτον. E.

τὸν λίθον] τὸν —.

ἐπ' αὐτῇ βαλέτω] βαλέτω ἐπ' αὐτήν.

8. γῆν] + ἐπὶ ἐκάστου αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας, et eorum, qui acculabant, et omnium peccata mortalium. E. Ex reconcione scurrili. Addendum erat etiam: secundum quod scriptum est in Propheta: relinquentes autem te, in terra scribentur. v. Sabat.

9. καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι] —. Credo, aliquis vocabulo ἐξήρχοντο adscripserat: ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι. Hoc deinde alius, addito καὶ, inseruit contextui. Tamen per se haec verba haud adeo suspecta sunt. Sunt vero eiusmodi ἐπικρίσεις apud Ioannem haud admodum frequentes.

πρεσβυτέρων] + et sedebant cogitantes de se. E.

Cur non potius: et scribebant, nihil cogitantes?

ἕως τῶν ἑσχαίων] — D. πρεσβύτεροι, ut notum est, h. l. sunt seniores: ἑσχαῖοι ergo iuniores. Ab illis, quibus maior verecundia debebatur, ad infimos,

μόνος ὁ ἰησοῦς] ὁ ἰησοῦς μόνος. D.

ὄυσα] ὄυσα.

ἀνακύψας δὲ ὁ ἰησοῦς * εἶδεν αὐτὴν καὶ 10.
εἶπε * γύναι, ποῦ εἰσιν οἱ κατήγοροί σου;
οὐδεὶς σε κατέκρινεν;

ἢ δὲ εἶπεν οὐδεὶς, κύριε. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἰησοῦς 11.

οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου καὶ * ἀπὸ
τοῦ νῦν μηκέτι ἀμάρτανε. [Τέλος.]

[Ἀρχου.] πάλιν οὖν * αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς ἐλά- 12.
ληστε, λέγων [Ἀρχή.] ἐγὼ εἰμι τὸ Φῶς τοῦ ΚΘ.
κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοί, οὐ μὴ * περιπα-
τήσῃ

VIII. 12. ΚΘ. τῆ ε. τῆς δ. ἐβδ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐλλη-
νότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους· ἐγὼ εἰμι.

10. καὶ μηδένα θρασυμένους πλὴν τῆς γυναίκος] εἶδεν
αὐτὴν καί. Infertis, καὶ μηδένα, necessario tolle-
bantur, εἶδεν αὐτὴν καί. B.

εἶπεν αὐτῇ] εἶπε. A.

ἢ γυνή] — D. γύναι.

ποῦ εἰσιν] — D.

εἰσιν ἐκεῖνοι] ἐκεῖνοι —.

ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου] οἱ κατήγοροί σου — B.

11. δὲ αὐτῇ] αὐτῇ — A.

πορεύου, καὶ μηκέτι] πορεύου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν
μηκέτι.

ἀμάρτανε] ad hunc de adultera locum ergo Patres
ὡς ἐν οἰκίσκῳ καθεύξαντες ἑαυτοὺς ἐτήρησαν. Nemo
foras pedem extulit. Maximas habeo gratias. Et-
enim si quis aut Origenes, aut Chrysostomus in sug-
gestum prodisset, trecentas haberemus lectiones
homileticas, mirabiles ac sibi repugnantes. Con-
tinuo autem post haec erumpit Cyrillus, qui ver-
sum 12. multoties recitat.

12. πάλιν οὖν ὁ ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε, λέγων] πάλιν
οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς ἐλάλησε λέγων.

περιπατήσῃ] περιπατήσῃ. Rurlus aliquos indica-
tivus post coniunctivum et particulam ἀλλὰ male
habuit

τήση ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ Φῶς τῆς ζωῆς. [Τέλος.]

Τέλος τῆς
Πεντηκοστῆς.

13. εἶπον οὖν αὐτῶ ὁι Φαρισαῖοι· σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἢ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής.

14. ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἢ μαρτυρία μου· ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἰδατε πόθεν ἔρχομαι, καὶ ποῦ ὑπάγω.

15. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα.

καὶ

habuit. περιπατήσει. Cyrill. IV, 286. II, 697. V, a. 368. περιπατήση II, 687. 855. V, a. 384. V, b. 332. περιπατήσει. Chryl. VIII, 306. b. Idem ibid. a. ἐγὼ Φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. De Cyrillo altum silentium apud Wetst. Ergo etiam apud Griesb.

13. Φαρισαῖοι] pro eo ex Birchio ex Syr. Hieros. Griesbachius laudat, ὁι ἰουδαῖοι. Unde quaeso hoc? Scilicet Chryl. VIII, 306. a. oratorie interrogat: τί οὖν ὁι ἰουδαῖοι; σὺ περὶ σεαυτοῦ κ. τ. λ. Poterat ita, ut orator, interrogare Chryl. Pharisei enim non Turcae erant, sed Iudaei. Quae vero haec sit lectionis varietas, per se apparet. Sic in eadem pag. d. vers. 14. iterum interrogat: τί οὖν αὐτός; (nimirum Iesus.) καὶ ἐγὼ κ. τ. λ. Forte ergo etiam loco ἰησοῦς notandum est αὐτός; O critici, critici!

14. ὑμεῖς δὲ — ὑπάγω] δὲ — D. — E. v. P. Desunt haec adeo apud Cyrill. IV, 488. Quot ergo Codices ad manus habuit S. Pater, quo tempore hoc evangelium illustrabat commentario? Scilicet Alexandrinos omnes.

καὶ ποῦ] ἢ ποῦ. E. Graeci in his libentius dicunt ἢ. In N. Test. est fere plerumque καί.

καὶ εἰάν κρινῶ δὲ ἐγὼ, ἢ κρίσις ἢ ἐμὴ ἀλη- 16.
θής ἐσιν· ὅτι μόνος οὐκ εἰμι, ἀλλ' ἐγὼ καὶ
ὁ πέμψας με πατήρ.

καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, 17.
ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐσιν.
ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ, καὶ 18.
μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ.

ΠΖ. γ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐσιν ὁ πατήρ σου; 19.
ἀπεκρίθη * ἰησοῦς· οὔτε ἐμὲ οἶδατε, οὔτε τὸν
πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα
μου ᾔδειτε ἂν.

ΠΗ. α. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ 20.
γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ καὶ οἱ θεοὶ
ἐπίασεν αὐτὸν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα

Τέλος τῆς ε. αὐτοῦ. [Τέλος]

ΠΘ. ι. εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· [Ἀρχή.] 21. Λ.
ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετε με, καὶ ἐν τῇ
ἀμαρ-

VIII. 21. Λ. τῇ ε. τῆς δ. ἐβδ. καὶ σαββάτῳ μετὰ τὴν
ὑψωσιν· εἰ ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν
ἰουδαίους· ἐγὼ ὑπάγω.

19. ὁ ἰησοῦς] ὁ —

ᾔδειτε ἂν] ἂν ᾔδειτε. E. v. P. Quoniam Westf. et
ex eo Griesb. pro hoc Cyrillum etiam laudavit,
laudabo ipse quoque Cyrillum ex Cyrillo in partem
contrariam. v. I, a. 235. b. Chryl. habet etiam,
ᾔδειτε ἂν, sed non eo in loco, ubi haec interpreta-
tur: nam ibi totum locum omittit: sed VIII, 294.
c. v. P.

20. ὁ ἰησοῦς] — E. v. P.

ἐπίασεν] Qui hic Origenis facundiam et sapientiam
cognoscere cupit, evoluat IV, 292. b. c. d.

21. Sine varietate Orig. IV, 454. nisi quod ante ὅπου
interponitur καί.

ἁμαρτίας ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ
ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.

22. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν,
ὅτι λέγεις· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνα-
σθε ἐλθεῖν;

23. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐσθε,
ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου ἐσθε, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τού-
του.

24. εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς
ἁμαρτίαις ὑμῶν· εἴαν γὰρ μὴ πισεύσητε ὅτι
ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
ὑμῶν.

25. ἔλεγον οὖν αὐτῶ· σὺ τίς εἶ; καὶ εἶπεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· τὴν ἀρχὴν ὃ, τι καὶ λαλῶ ὑμῖν;

πολλά

25. ὃ, τι] Griesb. hic in interiore marg. ostentat ὅτι.
Atqui nosse debebat, Codices paucissimos reperiri,
in quibus distinguantur ὃ, τι et ὅτι. Plerumque
pro utroque scribitur iunctim ὅτι. Ex Latinistis
idem laudat: *initium*, seu *principium*, *quod*, seu
quia. Ac Latinistas saepe ineptissime ὅτι reddere
quia, etiam tum, cum accusativus cum infinitivo
requiritur, aut cum in interpretatione prorsus omit-
tendum est, satis notum est omnibus. *Principium*
aeque stultum est atque *initium*. Quod vero Griesb.
vulgatae *quī* pro ὅτι etiam laudavit, id imperite fe-
cit. Reddendum: *cur vero omnino vobiscum lo-*
quor? cur frustra vobiscum disputo? Ipse Cyrill.
IV, 511. in his argutatur. Habet enim: ἀλλὰ δί-
καια πάσχω, ὅτι καὶ λόγου παρ' ὑμῖν ἐποιήσα-
μην ἀρχὴν — deinde rectius: ὅτι καὶ προσφώνη-
κα. Rectius Chryf. VIII, 311. b. τοῦ ὅλως ἀκένειν
τῶν λόγων — ἀνάξιοί εἰσι. Sic et Theophyl.

πολλά ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν 26.
ἀλλ' ὁπέμψας με ἀληθῆς ἐστὶ καὶ γὰρ αὐτὸς
ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγω εἰς τὸν
κόσμον.

οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 27.
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ὅταν ὑψώσῃτε τὸν 28.
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ
εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθ-
ὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ μου, ταῦτα λαλῶ.
καὶ ὁπέμψας με, μετ' ἐμοῦ ἐστὶν οὐκ ἀφῆκέ 29.
με μόνον ὁ πατήρ, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ
ποιῶ πάντοτε.

ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν 30.

Τέλος τῆς σ. εἰς αὐτόν. [Τέλος.]

[Ἀρχή.]

26. πολλά] Griesb. tradit, Chrysoftomum haec referre
ad praecedentia. Vide VIII, 311. b. Locum non
intellexit. Id docet etiam Euth. III, 309. Aliud est,
referre ad superiora sententiam, aliud verba. Sen-
tentiam eo refert, sed non verbum πολλά. Cyril-
lus etiam inter ὑμῶν et πολλά interponit interpre-
tationem suam. Fortasse Griesbachius Chrysofto-
mum tantum legere solet ἐν τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ.
v. Griesb. comment. crit. in textum gr. N. T. p.
145. sub * et **

περὶ ὑμῶν λαλεῖν] καὶ λέγειν. E. Ita, non aliter,
habet Chryl. l. I. et in Codd. MSS. Mosqq. Gries-
bachius post ὑμῶν ex Chryl. notat καί. Verus ergo
fui, cum dixi, eam raro scriptis Chrysoftomi in-
ferere caput. Ex Chryl. fecit Theophyl. 68. c. in scho-
liis: πολλά ἔχω λέγειν ὑμῖν, λαλεῖν καὶ κρίνειν
deinde tamen interpretatur solum λαλεῖν et κρίνειν.
Plura hoc versu miscet et turbat Chryl. v. VIII, 311.
b. bis et 313. b.

ταῦτα λέγω] ταῦτα λαλῶ. E.

ΔΑ. 31. [Ἀρχή.] ἔλεγεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς τοὺς πε-
πισευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· εἰάν ὑμεῖς μείνητε
ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου
ἔσεσθε,

32. καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια
ἐλευθερώσει ὑμᾶς.

33. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· σπέρμα ἀβραάμ ἐσμεν,
καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ
λέγεις· ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε;

34. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἀμὴν * ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δούλος
ἔστι τῆς ἁμαρτίας.

35. ὁ δὲ δούλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα·
ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

36. εἰάν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύ-
θεροι ἔσεσθε.

37. οἶδα ὅτι σπέρμα ἀβραάμ ἐσε· ἀλλὰ ζητεῖ-
τέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ
χωρεῖ ἐν ὑμῖν.

38. ἐγὼ δὲ ἐώρακα παρὰ τῷ πατρὶ μου, λαλῶ·
καὶ ὑμεῖς οὖν δὲ ἐώρακατε παρὰ τῷ πατρὶ
ὑμῶν, ποιεῖτε.

ἀπε-

VIII. 31. ΔΑ. σαββάτω δ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς [ἐλληνοφύ-
τας πρὸς αὐτόν.] πεπιστευκότας εἰς αὐτὸν Ἰουδαίους·
εἰάν ὑμεῖς.

33. ὅτι ἐλεύθεροι] Cum hic Latinistae nec quod, nec
quia habeant, Griesbachius eos laudat pro omisso
ὅτι. v. verl. 25.

34. δούλος τῆς ἁμ. ἐστίν. Orig. III, 585. et vulg. IV, 424.

38. πατὴρ μου] Griesb. ait, Cyrill. disertè excludere
μου. In quo ratio? Septem enim sunt. Omittit
fans

ἀπεκριθῆσαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ὁ πατὴρ ἡμῶν 39.
 ἀβραάμ ἐστὶ. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· εἰ τέκνα
 τοῦ ἀβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ ἀβραάμ
 ἐποιεῖτε ἂν·

νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς 40.
 τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα
 παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο ἀβραάμ οὐκ ἐποί-
 ησεν.

ὕμεις ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. 41.
 εἶπον οὖν αὐτῷ ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεν-
 νήμεθα· ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν Θεόν.

εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς [Ἄρχή.] εἰ ὁ Θεὸς 42. ΛΒ.
 πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ
 ἐκ

VIII, 42. ΛΒ. τῆ β. τῆς ε. ἐβδ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐλλη-
 νότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους· εἰ ὁ Θεός.

fane μου IV, 545. Sed ex 546. b. contrarium potius
 licet intelligere, ubi est, τὴν τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ
 φύσιν. Alibi apud Cyrill. non inveni, quanquam
 mox vers. 39. frequenter laudat v. P.

39. ἦτε] Sic et Orig. I, 299. In aliis locis ὀριστικῶς, non
 ut hic, ὑποθετικῶς, hanc sententiam retulit. Ergo
 non est varietas. III, 145. est, ἂν ἐποιεῖτε. IV, 104.
 deest ἂν.

ἐποιεῖτε ἂν] ἂν — D. v. Euth. 191.

40. Θεοῦ] πατρὸς. E. v. Euth. 191. Cyrill. IV, 548. c.
 intextu. Urget etiam in interpret. 549. Locum ta-
 men similem comparat d. ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πα-
 τρὸς. Eius verba sunt: οὐ γὰρ εἶρηκε — παρὰ τοῦ
 πατρὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ergo rursus impu-
 denter mentitur Griesb. Habet enim; πατρὸς Cyr.
 in commentar. Laudat hunc versum Orig. I, 381.
 410. 705. II, 741. IV, 392. 402. 446.

41. ἐκ πορνείας] v. Euth. III, 324.

42. εἶπεν οὖν] οὖν. — D.

ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἤκω. [Τέλος.] οὐδὲ τέλος τοῦ
γὰρ ἀπ' ἑμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ^{σαββάτον.}
ἀπέστειλε.

43. διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε;
ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.

44. ὑμεῖς ἐκ * τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐσθε, καὶ
τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε
ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς,
καὶ ἐν τῇ ἀλήθειᾳ οὐχ ἔσηκεν ὅτι οὐκ ἔστιν
ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλήῃ τὰ ψεῦδος, ἐκ
τῶν ἰδίων λαλεῖ ὅτι ψεύτης ἐστὶ καὶ ὁ πα-
τήρ αὐτοῦ.

45. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι.

46. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἀμαρτίας; εἰ δὲ
ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι;

47. ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει·
διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ * τοῦ
Θεοῦ οὐκ ἐσθε.

ἀπε-

43. λαλιὰν] ἀλήθειαν. E. v. P.

44. ὑμεῖς ἐκ] † τοῦ.

ὅτι ψεύτης — πατ. αὐτοῦ] omittit quidem Chryf.
VIII, 318. d, sed 319. a. videtur agnoscere. Habet
enim: ἐκεῖνος γὰρ ἔτεκε τὸ ψεῦδος, v. P. pag. 368,
— 375. in primis 375. ubi Origenes trinitatem dia-
bolorum etiam sumpsit. Interrogabis: *satin' sanus
fuerit?*

46. Hic versus propter ὁμοιοτέλειαν excidit ex Codd,
aliquibus, etiam in meo Mosq. a. qui tamen eum
exhibet in calce folii, addita nota κείμενον. Saepè
hunc versum laudat Cyrill. I, g. 847. 401, II, 693,
V, b. 291. VI, a. 92, VI, b. 393. et alii.

47. ἔτι ἐκ] † τοῦ.

ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῶν 48.
ὄυ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι σαμαρείτης εἶ
σύ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις;

ἀπεκρίθη ἰησοῦς· ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, 49.
ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς
ἀτιμάζετε με.

ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἐσὶν ὁ ζητῶν 50.
καὶ κρίνων.

[Ἀρχή.] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν 51. ΛΓ.
λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεω-

τέλος τῆς β. ρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. [Τέλος.]

εἶπον οὖν αὐτῶν οἱ ἰουδαῖοι· νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι 52.
δαιμόνιον ἔχεις. ἀβραάμ ἀπέθανε καὶ οἱ
προφῆται, καὶ σὺ λέγεις· ἐάν τις τὸν λόγον
μου τηρήσῃ, οὐ μὴ * γεύσῃται θανάτου εἰς
τὸν αἰῶνα.

μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἀβραάμ, 53.
ὅστις ἀπέθανε; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον·
τίνα σεαυτὸν σὺ ποιῆς;

ἀπε-

VIII, 51. ΛΓ. τῆ γ. τῆς ε. ἐβδ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἑλλη-
νότας πρὸς αὐτὸν ἰουδαίους· ἀμὴν ἀμὴν.

48. λέγομεν] ἐλέγομεν. E. v. Euth. 192. Ita debebat
esse. Et ita Chryf. VIII, 321. d. fed ibid. c. vulga-
tum. Vulgat Cyrill. IV, 568. b. d. I, g. 381. Multa
hoc versu miscet Chryf. I, 505. Sic alibi aliqui εἶδε
malebant, loco δεῖ. Locus est Actt. 24, 19.

52. γεύσεται] γεύσεται. Subtilis ac vere philosophica
ad h. l. disputatio est Origenis. Primo enim vir
Hebraice doctus discrimen statuit inter θεωρεῖν τὸν
θάνατον et inter γεύεσθαι· deinde interrogat, an non
etiam dici possit, ἀκούειν θανάτου, ἀσφραῖνεσθαι
θανάτου et ἀπέσθαι θανάτου. v. P.

53. σὺ ποιῆς] σὺ — E.

54. ἀπεκρίθη ἰησοῦς· εἰάν ἐγὼ δοξάζω ἑμαυτὸν,
ἢ δόξα μου οὐδέν ἐστιν ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ
δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ὑμῶν
ἐστι.
55. καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν·
καὶ εἰάν εἶπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι
ὅμοιος ὑμῶν, ψεύτης· ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ
τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ.
56. ἀβραάμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα
ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν· καὶ εἶδε, καὶ
ἔχαρει.
57. εἶπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· πενήκοντα
ἔτη οὐπω ἔχεις, καὶ ἀβραάμ εἰώρακας;
58. εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
πρὶν ἀβραάμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι.
59. ἤραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν·
ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ,
διελ-

54. θεὸς ὑμῶν] θεὸς ἡμῶν. D.

56. v. Euth. 192. Orig. IV, 88. 103.

57. πενήκοντα] τεσσαράκοντα. E. Certum pro incerto
ponebant Iudaei. Correctio arguta. Chryf. hoc in-
vexit VIII, 324. a. bis. I, 505. Eum sequitur Euth.
III, 336. qui hic ἀντίγραφα, scilicet Chryloftomi,
memorat. Dissentit Theophyl. 690. in textu et in
schol. πενήκοντα Cyrill. repetit in comment. IV,
585. c. et II, 419. V, a. 685. V, d. 11. 38. Diserte
ita Severus in Caten. Cord. 243. v. Euth. 192.

58. εἶπεν] + εἶπεν. E.

γενέσθαι — εἰμί.] v. P. Diserte etiam ἐμὲ tuetur
et explicat Scholiasta Cod. Aug. 12. et si ἡμῶν di-
cendum erat. v. Orig. I, 750.

59. ἤραν οὖν] καὶ ἔλαβον. E. Chryf. VIII, 324. a. etiam
in MSS. Mosq.

διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν καὶ παρήγεν ὄψα.
 τέλος τῆς γ. [Τέλος.]

I. Περὶ τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ.

Καὶ [Ἀρχή.] παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυ-IX, 1.
 φλόν ἐκ γενετῆς. ΛΔ.

καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέ-2.
 γοντες· ῥαββὶ, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γο-
 νεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ;
 ἀπεκρίθη * ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἡμαρτεν, οὔτε 3.
 οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔρ-
 γα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ.

ἐμὲ

IX, 1. ΛΔ κυριακῆ τ. τοῦ τυφλοῦ τ. κ. ε. παράγων ὁ
 ἰησοῦς εἶδεν.

[ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτὸν] ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. E.
 Orig. v. P.

διελθὼν — ὄψα.] — E. v. P. Euth. 114. 193. 194.

Caten. Cord. p. 245. fin. Theophyl. 691. c. Cyril-

lus quidem omittit IV, 586. sed 1051. d. ita refert:

καὶ γοῦν ἠθέλησαν αὐτὸν πιάσαι, κατὰ φησιν ὁ

εὐαγγελιστῆς, ἀλλ' ἐξελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπο-

ρεύετο, καὶ παρήλθεν οὕτως, τὸ δὲ οὕτως φησὶν, ἀπὸ

τοῦ, οὐχ ὑπέσπληνας, οὐ περιδείξας κ. τ. λ. Cur

autem supra ista non recitaverat? Forte quia Ori-

genem aut Chrysostomum, non evangelium, inspe-

xerat. Habet idem II, 443. c. κατὰ φησιν ὁ μακά-

ριος εὐαγγελιστῆς· ἐπορεύετο διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ

παρήγεν ὄψα, ταῦτίσι, (ὅν forte addendum) πε-

φροντικῶς. Non ergo huc translata sunt ex Luc.

4, 30.

IX, 1. παράγων] † ὁ ἰησοῦς. E. v. P. Multa hoc capite
 turbavit Chryf. non nulla etiam Cyrill. Ut Chryf.
 hic addit, ὁ ἰησοῦς, ita et vers. 6.

γενετῆς] γενετῆς t γενετῆς t γενετῆς. E. v. Eustath.

ad Odysf. Σ. pag. 1834. Apud Aët. cap. 38. ἀγκυ-

λόγλαστοι memorantur ἐκ γενετῆς et ἐκ πάθους.

3. ὁ ἰησοῦς] ὁ — De Chryf. v. P.

4. ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
5. ἔταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, Φῶς εἰμι τοῦ κόσμου.
6. ταῦτα εἰπὼν, ἔπτυσε χαμαὶ, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ.
7. καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ σιλωάμ, ἃ ἐρμηνεύεται, ἀπεσαλμένος. ἀπήλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἤλθε βλέπων.
8. οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;
9. ἄλλοι ἔλεγον· ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι δὲ ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν· ἐκεῖνος ἔλεγεν· ὅτι ἐγὼ εἰμι.
10. ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς ἀνεώχθησάν * σοι οἱ ὀφθαλμοί;
11. ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· ἄνθρωπος, λεγόμενος ἰησοῦς, πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου

4. ἐμὲ — με] ἡμᾶς — ἡμᾶς. E. Cyrill. IV, 599, V, a. 630. Alia hic turbat Orig. III, 201. f. et 201. v. etiam P.

6. ἐπέχρισε] ἐπέχρισεν αὐτοῦ. E.

8. τυφλὸς] προσαιτῆς. E. v. P. Euth. 115. Erasmus interim ex vulgata latina hoc reddiderat προχός. Sed hoc est partes impostoris agere, non critici.
καθήμενος] Chryl. VIII, 333. c. vidit eum sedentem πρὸς τὰς θύρας τοῦ ἱεροῦ.

10. σοι οἱ] σου οἱ.

μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶπέ μοι ὕπαγε
εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ σιλωάμ, καὶ νίψαι
ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος, ἀνέβλεψα.

εἶπον οὖν αὐτῷ ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει οὐκ ἴδω.
εἶδα.

ἀγοῦσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν 13.
ποτε τυφλόν.

ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ 14.
ἰησοῦς, καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι, 15.
πῶς ἀνέβλεψεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς πηλὸν
ἐπέθηκε * μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνι-
ψάμην, καὶ βλέπω.

ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινὲς· οὗτος ὁ 16.
ἄνθρωπος οὐκ ἐστὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ
σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύ-
ναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα
ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.

λέγουσι

11. τὴν κολυμβήθραν τοῦ σιλωάμ] τὸν σιλωάμ. E. Vul-
gatum servant etiam omnes, quos post priorem edit.
comparavi.

15. ἠρώτων] ἠρώτησαν. E.

πῶς ἀνέβλεψεν] v. P. Euth. III, 348. seqq.

καὶ οἱ] καὶ — E.

ἐπέθηκε ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου] ἐπέθηκε μου·
ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

16. παρὰ τοῦ Θεοῦ] τοῦ — D. v. Euth. I, 672. 833.
Chryſ. optionem dat inter ἀπὸ, ἐκ et παρὰ. v. VII,
566 VIII, 534. 336. 337. Praepositionis ὑπὸ obli-
tus fuerat.

17. λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν· ὅτι προφήτης ἐστίν.
18. οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος·
19. καὶ ἠρώτησαν αὐτούς, λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει;
20. ἀπεκρίθησαν * δὲ αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη·
21. πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἶδαμεν· ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ * ἑαυτοῦ λαλήσει.
22. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἦδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα εἰάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ χριστὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται.
23. διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον· ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.
24. ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ· δὲς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλὸς ἐστίν.

ἀπε-

19. λέγετε] ἐλέγετε. E. v. 8, 48.

20. ἀπεκρίθησαν] + δέ.

21. περὶ αὐτοῦ] περὶ ἑαυτοῦ.

ἀπεκρίθη ὁὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· εἰ ἀμαρτω- 25.
λός ἐσιν, οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλός ἄν,
ἄρτι βλέπω.

εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν τί ἐποίησέ σοι; πῶς 26.
ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς·

ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ 27.
ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ
ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;

ἐλοιδόρησαν * αὐτὸν καὶ εἶπον· σὺ εἰ μαθη- 28.
τῆς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ μουσέως ἐσμὲν μα-
θηταί.

ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μουσῆ λελάληκεν ὁ Θεός· 29.
τούτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν.

ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν 30.
γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ
οἶδατε πόθεν ἐστὶ, καὶ ἀνέφξέ μου τοὺς
ὀφθαλμούς.

οἶδαμεν δὲ ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ Θεός οὐκ ἀκούει· 31.
ἀλλ' εἰάν τις Θεοσεβῆς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα
αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει.

ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἤνοιξέ τις 32.
ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου.

εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο 33.
ποιεῖν οὐδέν.

ἀπε-

25. ὁὖν] — D.

26. ἤνοιξε] ἀνέφξε. D. v. verf. 30. 32.

28. ὁὖν] —

32. ἐκ τοῦ] ἀπὸ τοῦ. E. Modo ἐκ, modo ἀπὸ. Chryf.
VIII, 326. c. 341. a. 453. e.

33. παρὰ Θεοῦ] Θεοσεβῆς. E. ex verf. 31. v. P.

34. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἐν ἀμαρτίαις
 σὺ ἐγεννήθης ὄλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς;
 καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
35. ἤκουσεν ὁ ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω
 καὶ ἑυρῶν αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς
 τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ;
36. ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· * καὶ τίς ἐστὶ
 κύριε, ἵνα πισεύσω εἰς αὐτόν;
37. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· καὶ ἐώρακας αὐτόν,
 καὶ ὁ λαλῶ μετὰ σοῦ, ἐκεῖνός ἐστιν.
38. ὁ δὲ ἔφη· πισεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν
 αὐτῷ. [Τέλος.]
- ΛΕ. 39. καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς· [Ἀρχή.] εἰς κρίμα ἐγὼ
 εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέ-
 ποντες βλέπωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ
 γένωνται.

IX, 39. ΛΕ. τῆ ε. τῆς ε. ἐβδ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐληλυθό-
 τας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους· εἰς κρίμα.

34. ὄλος] ὄλος. E. Vulg. Chryf. VIII, 339. c. sed Euth.
 interpretatur, τὴν ἀρχήν. Ergo vere ὄλος legit.
 ἔξω] ἐκ τοῦ ἱεροῦ. E. v. P. Ex hoc est, ἔξω τοῦ
 ἱεροῦ. Theophyl. 702. d.

35. τοῦ θεοῦ] τοῦ ἀνθρώπου. E. Codd. Chryf. variant.
 v. VIII, 339. a. 344. c. 345. a. bis. b. c. Cyrill.
 hunc versum non solum habet IV, in interpret. sed
 et V, a. 703. V, c. 183. V, d. 31. VI, a. 57.

36. τίς ἐστὶ] καὶ τίς ἐστὶ.

39. τοῦτον] — E. v. Orig. III, 691. 712. IV, 396. I, 722.
 II, 119. ex quibus locis saltem apparet, τοῦτον ab
 eo servari. Frequenter laudatur etiam hic vers. a
 Cyrillo et Chryf.

καὶ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ 40.
 ὄντες μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ· μὴ καὶ
 ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν;

εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν 41.
 εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε· ὅτι βλέπο-
 μεν· ἢ οὐν ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

[Ἀρχή.] Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσ- X, 1. ΔΕ.
 ερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν
 προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλοχόθεν,
 ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστής.

[Ἀρχή.] ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, 2. ΔΕ.

τῶν ἐν τῇ ποιμνῇ ἐστὶ τῶν προβάτων. [Τέλος.]

τῆς 5.

τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα 3.
 τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρό-
 βατα καλεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά.

καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλη, ἔμπρο- 4.
 σθεν αὐτῶν πορεύεται· καὶ τὰ πρόβατα
 αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ.
 ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ 5.

ὑπέρβα τῆς
 κα. καὶ τῆς
 1β.

φεύζονται ἀπ' αὐτοῦ· ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν
 ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. [ὑπέρβα.]

ταύτην

X, 1. ΔΕ. τῆ κα. μαΐου, τοῦ ἁγίου κωνσταντίνου καὶ ἐλί-
 νης. καὶ τοῦ ἁγίου ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου, εἰς τὸν
 ὄρθρον. καὶ εἰς τοὺς ὄρθρους τῶν ἱεραρχῶν· [ἐν ἄλ-
 λοις, καὶ τῇ ἰδ. νομβρίου, τῶν ἁγίων ἰουστινιανοῦ
 καὶ θεοδώρου.] εἰ. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐλληνοφύτας πρὸς
 αὐτὸν ἰουδαίους· ἀμήν ἀμήν.

X, 2. ΔΕ. μαΐου 1β. τοῦ ἁγίου ἐπιφανίου ἀρχιεπισκό-
 που κωνσταντινουπόλεως· εἰ. ὁ κ. πρὸς τοὺς πεπιστυ-
 κτάς αὐτῷ ἰουδαίους· ὁ εἰσερχόμενος.

X, 3. καλεῖ] φωνεῖ. Ε.

6. ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς·
ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἢ ἐλάλει αὐ-
τοῖς. [Τέλος.]

Τέλος ἐν τισι

7. εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβά-
των.

τῆς ε.

8. πάντες ὅσοι * ἤλθον, κλέπται εἰσὶ καὶ λη-
σά· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.
[Τέλος.]

Τέλος ἐν τισι
τῆς κα.

Δ5. 9. [Ἀρχου.] [Ἀρχή.] ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ Ἀρχου τῆς
εἰάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται
καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει. [Τέλος.]

κα. καὶ τῆς
ιβ.Τέλος τῆς ε.
ὁ καὶ τῶν ἀγί-
ων.

X, 9. Δ5. εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου ἰωάννου τοῦ χρυσο-
στόμου καὶ εἰς ἱεράρχας. ἐν ἄλλῃ σεπτεμβρείῳ γ.
τοῦ ἀγίου ἀνθίμου· ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐλληνοφύτας
πρὸς αὐτὸν ἰουδαίους· ἐγὼ εἰμι.

6. ἀκολουθήσωσιν] ἀκολουθήσουσιν. E. Rufus conium-
ctivus, ante indicativum et ἀλλά, temere mutatus.
Plura iam exempla memoravi.

8. ὅσοι πρὸ ἐμοῦ] πρὸ ἐμοῦ —. Semina huius lectionis
spargit Chryl. VIII, 346. d. 348. d. quem locum
vide propter interpretationem. Apud Cyrill. IV, 640.
legitur quidem in textu, sed ibid. e. in interpret.
omittitur, nec horum verborum ibi ullum est ve-
stigium. Omittit Theophyl. 707. ex quo simul ap-
paret, nec Manichaeos his usum esse verbis, cum
tamen ipsorum faverent opinioni. v. P. Euth. 195.
seq. III, 364. πρὸ ἐμοῦ habet Orig. I, 744. III, 303.
IV, 44. modo ante, modo post ἤλθον.

ἰσι] ἦσαν. E. Ita debebat esse. Ergo sic corre-
ctum. Multa iam huiusmodi exempla in hoc ipso
evangelio notata sunt. v. P. Servat ἰσὶν etiam
Orig. I, 744. etc. Sed idem l. l. mox habet ἔκου-
σαν εἰς εὶ ἤκουσαν.

ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ 10.
θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζῶν
ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλός 11.
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβά-
των·

ὁ μισθωτὸς δὲ, καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ 12.
εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρ-
χόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύ-
γει· καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ, καὶ σκορ-
πίζει τὰ πρόβατα.

ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτὸς ἐστὶ, 13.
καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.

ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ 14.
ἐμὰ, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν.

5. γ. καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ γινώσκω 15.
τὸν πατέρα καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι
ὑπὲρ τῶν προβάτων.

5A. δ. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔσιν ἐκ τῆς 16.
αὐτῆς ταύτης· καὶ κείνὰ με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ
τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι καὶ γενήσεται μία
ἐκμαχῶν ποιμνὴ, εἰς ποιμνὴν. [Τέλος.]

5B. [Ἀρχή.] διὰ τοῦτο ὁ πατήρ με ἀγαπᾷ, 17. ΔΖ.
ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν
λάβω αὐτήν.

οὐδεὶς

X. 17. ΔΖ. τῆ σ. τῆς ε. ἐβδ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἑλλη-
νότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους· διὰ τοῦτο.

16. γενήσεται] ἔσεται ἢ ἔσονται ἢ γενήσονται. E. v. P.
Orig. III, 147. c.

18. οὐδεὶς αἶρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θῆναι αὐτὴν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς μου.
19. σχίσμα οὖν πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους.
20. ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;
21. ἄλλοι ἔλεγον· ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστι δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;
- ΛΗ. 22. [Ἀρχή.] ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν * ἱεροσολύμοις, καὶ χειμῶν ἦν·
23. καὶ περιεπάτει ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ σοᾶ σολομῶνος.
24. ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ.

ἀπε-

X, 22. ΛΗ. εἰς ἐγκαίνια ναοῦ [ἐν ἄλλοις δεκεμβρίου κγ.] τ. κ. ε. ἐγένετο τὰ ἐγκαίνια ἐν ἱεροσολύμοις.

22. ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις] τοῖς —. Ut ex probatis Codd. intelligitur, Ioannes illud modo addit, modo omittit.

23. σοᾶ τοῦ] τοῦ —

24. τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις;] Nimirum, ut Iudaei hoc accipiebant, λόγων ἀσαφείᾳ καὶ ἀμφιβολίᾳ. Quia verl. 18. diverso sensu est, αἶρει τὴν ψυχὴν ἀπ' ἐμοῦ, de hoc non nulli dubitarunt. Igitur Griesbachus, vir graece doctus, pag. 495. nota h. edit.

νοησῶ:

ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ 25.
πιστεύετε. τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνό-
ματι τοῦ πατρὸς μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
ἐμοῦ·

ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε· οὐ γὰρ ἔσε ἐκ τῶν 26.
προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν.

* Ἀρξου τοῦ
ἀγίου κων-
σταντίνου.

[Ἀρξου.] [Ἀρχή.] τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ 27. ΔΗ.
τῆς Φωνῆς μου ἀκούει, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτὰ,
καὶ ἀκολουθοῦσί μοι

καὶ γὰρ

X, 27. ΔΗ. σαββάτω ε. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐλληνοφύτας
πρὸς αὐτὸν ἰουδαίους· τὰ πρόβατα.

noviff. addit: ἀιώρεις. Coniect. Marklandi.
Marklandi liber nunc non erat ad manus. Quo-
niam tamen Griesbachus, cum viros doctos spolia-
tum exit, medio meridie, πρὸς δὲ καὶ λαμπάδου-
χοῦντος καὶ δαδουχοῦντος Δουκιφίρου τοῦ ἡλιομέ-
φου, scalas applicat, facile intelligebam, hoc non
ex Marklando, sed ex libello (Koniekturen über
das N. Test. von Schulz. Leipzig 1774. Seite 207.)
huc translatum esse. Fraudi ergo ei fuit, quod ibi
litteris maiusculis ΑΙΩΡΕΙΣ, sine spiritu et accentu,
legitur. Ex ἀιωρεῖς ergo vir graece doctus fecit
ἀιώρεις. Marklandum semper magni feci. Sed ab
ista coniectura abstinere se debebat, cum satis no-
tum sit, ἀίρειν habere duas diversas notiones, ἀφα-
νίζειν et ὑψοῦν. Sufficit, praetermissis grammaticis
graecis et exemplis auctorum, solum Sophoclis no-
tare scholiastam p. 70. edit. Steph. Quae loca
Marklandus laudavit, ignoro. Sed ἀιωρεῖσθαι τὴν
ψυχὴν apud Xenoph. edit. Leuncl. p. 978. b. ab
hoc loco alienum est.

25. πιστεύετε] ἐπιστεύσατε. E. Correct. e graecismo.
Vulg. Cyrill. I, g. 381. V, d. 138. Nam IV, 664.

* hic quaedam omissa sunt a scriba, notata per καὶ
τὰ ἔργα.

26. οὐ γὰρ] ὅτι οὐκ. E.

28. καὶ γὰρ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, [Τέλος.] Τέλος τῶν β.
καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ
οὐχ ἀρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου.
29. ὁ πατήρ μου ὃς δέδωκέ μοι, μείζων πάντων
ἐστὶ καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάξεν ἐκ τῆς χει-
ρὸς τοῦ πατρὸς μου.
30. ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμεν. [Τέλος.]
31. ἐβάσασαν οὖν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα Τέλος ἐν τισὶ
τῶν ἐγκαί-
νιων.
λιθάσωσιν αὐτόν.

ἀπε-

27. ἀκούει] ἀκούουσι. E. v. Orig. IV, 251. (ubi lepida est disputatio de ἀκούει et ἀκούουσι.) III, 237.
29. ὃς δέδωκέ μοι, μείζων] ὃ δέδωκέ μοι μεῖζον. E. v. Mill. Euth. 196. P. Pro, ὃ δέδωκε, laudatur etiam Cyrill. Sed eius ad h. l. commentarius intercidit et in editione suppletus est ex catena aliqua. In his nihil inveni. v. IV, 666. Iam cum res incerta esset de Cyrillo, ii, qui professi fuerant, N. Testamentum emendare ex Patribus, alium locum veri Cyrilli quaerere debebant, ex quo certi fierent. Eiusmodi locus est V, a. 326. d. Ibi totum locum hac sola varietate recitat, ἀρπάσαι, loco ἀρπάξεν, inferens. Ibi est etiam interpretatio: εἰ πάντων μεῖζων ἐστὶν ὁ πατήρ κ. τ. λ. Vide etiam I, a. 188. ubi tamen ἔδωκε, sed ἀρπάξεν. II, 567. III, 792. et V, a. 577. sine ulla varietate. Viri ergo docti h. l. non debebant harrolari, aut indices Cyrilli consulere, sed Cyrillum ipsum legere. Quilibet vero hic intelligit, esse hanc corruptionem Latinistarum dogmaticam furtim ac perfidiose illatam verbis Apostoli. Haecine est ista orthodoxia? Fraudem ergo etiam moliri licet? Multa de hoc loco disputata reperies in Panoplia Euth. Zigab. Ridicule, ut solet, haec versat Orig. III, 244. a. b. Utitur autem hoc loco ad interpretandum Ier. 18, 3. διέπεσε τὸ σῆκος ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ κεραμῆως. O divinum ingenium!

ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· πολλὰ καλὰ ἔργα 32.
ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρὸς μου· διὰ ποῖον
αὐτῶν ἔργον λιθάζετε με;

ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι λέγοντες· περὶ 33.
καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ
βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν, ποιῆς
σεαυτὸν θεόν.

ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· οὐκ ἔστι γεγραμμέ- 34.
νον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν· ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἔσε;
εἰ ἐκείνους εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ 35.
θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ
γραφή·

ὃν ὁ πατὴρ ἠγάπησεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν 36.
κόσμον, ὑμεῖς λέγετε· ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι
εἶπον, υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι;

εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ 37.
πιστεύετε μοι·

εἰ δὲ ποιῶ, καὶ ἐμοὶ μὴ πιστέυητε, τοῖς ἔργοις 38.
πιστεύσατε· ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε, ὅτι ἐν

τέλος τοῦ ἐμοὶ ὁ πατὴρ, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ. [Τέλος.]
σαββάτου.

[Ἀρχή.]

33. σεαυτὸν] ἑαυτὸν. D. v. Euth. I, 672. 673. Meos
Codices accurate examinavi. Alii fortasse hoc, ut
contrarium linguae graece, repudiarunt. Laudo!

36. υἱὸς τοῦ] τοῦ — E. Variat sane in hoc et in aliis
pluribus huius vers. Chryf. ut dixi, VIII, 364. Sed
sine varietate 236. c., quem locum ἐν τῇ μεγάλῃ
παρασκευῇ non potuerat reperire Griesbachius. Si-
ne varietate habet Orig. IV, 25.

38. ἐν αὐτῷ] ἐν τῷ πατρί. E. Pro eo Griesb. oblitus
est laudare Orig. II, 759. a.

ΔΗ. 39. [Ἀρχή.] ἐζήτουν ὄν πάλιν αὐτὸν πιάσαι
καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

40. καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ ἰορδάνου, εἰς β. δ.
τὸν τόπον ὅπου ἦν ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτί-
ζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ.

41. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον· β. δ. ι.
ὅτι ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν· πάν-
τα δὲ ὅσα εἶπεν ἰωάννης περὶ τούτου, ἀλη-
θῆ ἦν.

42. καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν. [Τέλος.] τέλος τῆς
ια. περὶ τοῦ λαζάρου. β. καὶ ἐν

XI, ι. [Ἀρχή.] Ἦν δὲ τις ἀσθενῶν λαζαρος ἀπὸ τισι τοῦ
ΔΘ. βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης μαρίας καὶ μάρ-
θας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς·

ἦν

X, 39. ΔΗ. τῆ β. ἰαννουαρίου, μετέστρον· τ. κ. ε. ἐζή-
τουν οἱ ἰουδαῖοι πιάσαι τὸν ἰησοῦν.

XI, ι. ΔΘ. σαββάτω 5 τῶν νηστειῶν, ἦτοι τοῦ λαζάρου·
τ. κ. ε. ἦν τις ἀσθενῶν.

39. ἐζήτουν ὄν] ὄν — τ ἠθέλησαν ὄν, omisso πάλιν. E.
v. Chryf. VIII, 364. d. In nullo libro scribae ita
vexarunt particulas καὶ, δὲ, ὄν, πάλιν, quō saepius
uitur Ioannes, quam in hoc evangelio. Modo te-
mere inculcarunt, modo permutarunt, modo omi-
ferunt, modo transposuerunt. Accedunt interpretes,
qui cum denuo locum aliquem tractant, istas parti-
culas in principio modo addunt, modo omittunt.

40. εἰς τὸν τόπον] — E. Simili modo Chryf. omittit
μοχ: καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ.

τὸ πρῶτον] τὸ πρότερον. E. Sic rectius dicebatur.

41. τούτου] αὐτοῦ. E. v. Euth III, 394.

42. ἐκεῖ] — E. Primo omiffum, deinde alieno loco
infertum. Diferte hoc contra Chryf. vindicat
Theophyl. 717. b. Volutat hoc verbum etiam Chryf.
VIII, 364. e.

ἦν δὲ μαρία ἢ ἀλεΐψασα τὸν κύριον μύρω, 2.
καὶ ἐκμάζασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θρι-
ξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς λάζαρος ἠσθενεῖ.
ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν, λέ- 3.
γουσαι· κύριε, ἴδε, ὃν φιλεῖς, ἀσθενεῖ.
ἀκούσας δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθενεῖα 4.
οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης
τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι'
αὐτῆς.

ἠγάπα δὲ ὁ ἰησοῦς τὴν μάρθαν καὶ τὴν 5.
ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν λάζαρον.
ὡς οὖν ἠκούσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν 6.
ἐν ᾧ ἦν τόπω δύο ἡμέρας.

ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς 7.
ἀγωμεν εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν.

λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· ραββί, νῦν ἐξή 8.
τουν σε λιθάσαι οἱ ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν
ὑπάγεις ἐκεῖ;

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥρα 9.
τῆς ἡμέρας; εἴαν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ,
οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τού-
του βλέπει·

εἴαν δὲ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκό- 10.
πτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.

ταῦτα

XI, 3. φιλεῖς] ἐφίλεις. E. Multa iam exempla huius
corruptionibus notata sunt. Hic vero etiam abfur-
da est corruptio.

4. δόξης] v. Euth. III, 396.

9. ἀπεκρίθη ὁ] ὁ —.

εἰσιν ὥρα] ὥρα εἰσίν. A^o

11. ταῦτα εἶπε καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς·
 ΛΘ. [Ἀρχή.] λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ^{Ἀρχὴ ἔν} ^{τισι.}
 ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν.
12. εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται.
13. εἰρήκει δὲ ὁ ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ·
 ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ
 ὕπνου λέγει.
14. τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς παρρησίᾳ·
 λάζαρος ἀπέθανε·
15. καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πισεύσητε, ὅτι οὐκ
 ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.
 [Ἰπέρβα.] ^{Ἰπέρβα ἔν}
16. εἶπεν οὖν θωμᾶς, ὁ λεγόμενος δίδυμος, τοῖς ^{τισι.}
 συμμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀπο-
 θάνωμεν μετ' αὐτοῦ.
17. ἐλθὼν οὖν ὁ ἰησοῦς, εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας
 ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
18. ἦν δὲ ἡ βηθανία ἐγγὺς τῶν ἱεροσολύμων, ὡς
 ἀπὸ σαδίων δεκαπέντε.

καὶ

ΧΙ, 11. ΛΘ. ἐν τισιν· εἰ. ὁ κ. τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς·
 λάζαρος.

18. Propter hunc versum Origenes profectus est ad Iordanem. v. IV, 140. Inprimis ibi placent verba: δεικνυσθαι δὲ λέγουσιν. Ergo sine oculis profectus erat, deinde: ἐστὶ τε ἡ ἐρμηνεία κ. τ. λ. Ergo ex etymologia dirimit lites geographicas. Conclusio Origenis est huiuscemodi: Wenn irgendwo erzählt wird, daß ein Loewe sey gefangen worden, so muß es zu Loewen geschehen seyn.

καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν 19.
πρὸς τὰς περὶ μάρθαν καὶ μαρίαν, ἵνα πα-
ραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τῶν.

Ἄρξου ἐν
τισί. [Ἄρξου.] ἢ οὖν μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι * 20.
ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· μαρία δὲ ἐν
τῷ οἴκῳ ἔκαθεζετο.

εἶπεν οὖν * μάρθα πρὸς τὸν ἰησοῦν· κύριε, εἰ 21.
ἦς ᾧδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει.
ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν 22.
θεόν, δώσεις σοι ὁ θεός.

λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός 23.
σου.

λέγει αὐτῷ μάρθα· οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν 24.
τῇ ἀναστήσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

εἶπεν αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις 25.
καὶ ἡ ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καὶ ἀποθάνῃ
ζήσεται·

καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ 26.
ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο;

λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι 27.
σύ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ εἰς τὸν
κόσμον ἔρχόμενος. [Τέλος.]

Τέλος ἐν
τισί. καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἀπῆλθε καὶ ἐφώνησε 28.
μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα, εἰποῦσα·
ὁ διδάσκαλος πάρεσι, καὶ φωνεῖ σε.

ἐκείνη

20. ὅτι ὁ] ὁ —

21. οὖν ἢ] ἢ —

ἐτεθνήκει] ἀπέθανε. E. ex verſ. 32.

25. εἶπεν] + οὖν τ δέ. E.

29. ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν.
30. ὕπω δὲ ἐληλύθει ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ μάργα.
31. οἱ οὖν ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ.
32. ἡ οὖν μαρία ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτόν, ἔπεσεν * αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ αὖν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός.
33. ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτήν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν,
34. καὶ εἶπε· ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε.

ἐδά-

31. λέγοντες] δόξαντες. E. v. P. Eodem iure ex Cyrill. IV, 684. d. inferri poterat, διηθέντες. Ipse quidem non scripsit λέγοντες, sed Ioannes ita scripsit. Scilicet in N. Text. λέγοντες, addito interdum ἐ, ἑαυτοῖς, est opinari, arbitrari. Ergo interpretes h. l. recte reddiderunt δόξαντες, διηθέντες. Non ergo est lectionis varietas, sed lectionis graecis inutilitatis interpretatio. v. Matth. 16, 7, 8. 3, 9. Id ergo Millius, ut nunc video, voluit.

32. εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ] αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας.

33. καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν] — E. v. Euth. 197. III, 409.

ἐδάκρυσεν ὁ ἰησοῦς. 35.
 ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 36.
 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· οὐκ ἠδύνατο οὗτος 37.
 ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ,
 ποιῆται ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;
 ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, 38.
 ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ
 λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ.
 λέγει ὁ ἰησοῦς· ἀρατε τὸν λίθον· λέγει αὐτῷ 39.
 ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος μάρθα· κύριε,
 ἤδη ἔζη. τεταρταῖος γάρ ἐστι.
 λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι εἰάν 40.
 πιστεύσῃς, ὄψει τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ;
 ἤραν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμε- 41.
 νος· ὁ δὲ ἰησοῦς ἤρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω,
 καὶ εἶπε· πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς
 μου.
 ἐγὼ δὲ ἤδην ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ 42.
 διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεσῶτα εἶπον, ἵνα πι-
 στεύσωσιν ὅτι σὺ με ἀπέσειλας.
 καὶ ταῦτα εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγατε· 43.
 λαζαρε, δεῦρο ἔξω.
 καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς, δεδεμένος τοὺς πό- 44.
 δας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις
 αὐτοῦ

39. ἤδη et γὰρ servat Orig. IV, 367.

41. Orig. IV, 376. b. ex sic dicto Orbe Picto pag. 88. docet, Lazari animam regressam esse in corpus διὰ τοῦ τόπου, ἔθεν ἤρθη ὁ λίθος! Sagaciter!

αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε ὑπάγειν.

45. πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν μαρίαν καὶ θαυμάζοντες ἃ ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. [Τέλος.]

Τέλος τοῦ
λαζάρου.

46. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπήλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς.

M. 47. [Ἀρχή.] συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· τί ποιούμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ;

48. εἰάν ἀφῶμεν αὐτὸν αὐτῷ, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύσονται οἱ ῥωμαῖοι καὶ ἀρῶσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος.

49. εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν καιιάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν·

50. οὐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρεται ἡμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.

τούτο

XI, 47. M. τῆ β. τῆς σ. ἐβδ. καὶ τῶ ὄρθρου τῆς μεγάλης δ. καὶ Σεπτεμβρίου ιβ. τ. κ. ε. συνήγαγον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον κατὰ τοῦ ἰησοῦ καὶ ἔλεγον.

44. λέγει αὐτοῖς] propter Matth. 4, 11. ἄγγελοι προσῆλθον, Origenes credit, hoc loco αὐτοῖς posse accipi de angelis, v. IV, 397. e. Possuntne haec hominis sanae mentis occurrere cogitationibus?

45. οἱ ἐλθόντες] τῶν ἐλθόντων. E. v. Griesb. edit. secundam p. 41. tertiam pag. 503 et P.

48. καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος] καὶ τὸ ἔθνος καὶ τὴν πόλιν. E. Chryf. VIII, 386. e. compara 387. a. bis. 389. b. VII. 801. d.

50. διαλογίζεσθε] λογίζεσθε. E. v. P.

τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν· ἀλλὰ ἀρ. 51.
 χιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προσφῆτευσεν,
 ὅτι ἐμελλεν ὁ ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ
 τοῦ ἔθνους,

καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα 52.
 καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ δισκορπισμένα
 συναγάγη εἰς ἓν.

ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο 53.
 ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54. δ. ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησία περιεπάτει ἐν 54.

τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν
 χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς ἐφραὶμ λεγο-
 μένην πόλιν, καὶ κεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθη-

τέλος ἐν τισὶ τῆς β. τῶν αὐτοῦ. [Τέλος.]

55. α. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν ἰουδαίων· καὶ 55.
 ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώ-
 ρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς.

56. ι. ἐζήτησαν οὖν τὸν ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλ. 56.
 λήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐσηκότες· τί δοκεῖ ὑμῖν,

ὑπέρβα τῆς ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; [ὑπέρβα.]

57. δ. δεδώκεισαν δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρι- 57.
 σαῖοι ἐντολήν, ἵνα εἴαν τις γινῶ ποῦ ἐστὶ, μη-
 τέλος τῆς β. νύση, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν. [Τέλος.]

Ο

51. ἐμελλεν ὁ] ὁ — v. P. de Chryf. Similis confusio est etiam ibi VIII, 38g. b.

54. ἐφραὶμ] σαμφορευεῖν. Wetst. D. σαμφορευεῖμ. Steph. β. v. Griesb. P. Huiusmodi aliquid ex itinere videtur retulisse Orig. v. verf. 18.

55. πρὸ τοῦ πάσχα] πρὶν τὸ πάσχα. E. Wetst. D.

57. δεδώκεισαν] ἐδεδώκεισαν τ δεδώκεισαν Codd. aliqui. δὲ καὶ οἱ] καὶ — E. Redundans et molestum erat.

XII, 1. Ὁ οὖν ἰησοῦς [Ἀρχή.] πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ
ΜΑ. πάσχα ἦλθεν εἰς βηθανίαν, ὅπου ἦν λάζα-
ρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.

2. ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ μάρ-^{5H. a.}
θα διηκόνει· ὁ δὲ λάζαρος εἰς ἣν τῶν * ἀνα-
κειμένων * σὺν αὐτῷ.

IB. περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρον.

3. ἡ οὖν μαρία, λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου
πισικῆς πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ
ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς
πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς
ὀσμῆς τοῦ μύρου.

II. περὶ ὃν εἶπεν ἰούδας.

4. λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἰούδας
σίμωνος ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παρα-
δίδοιναί·

5. διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων
δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς;

εἶπε

XII, 1. ΜΑ. κυριακῆ τῶν βαίων, εἰς τὴν λειτουργίαν
πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν [ὁ] ἰησοῦς.

XII, 1. ὁ τεθνηκώς] — E. Chryf. VIII, 391. a. id ex-
cluserat. Inepte vulgatus reddidit. Alii rectius:
erat, qui fuerat mortuus. Hunc totum locum
Chryf. non solum l. l. sed et XII, 687. d. seqq.
tractat.

2. μάρθα] μαρία. E. Vulgatum etiam Orig. IV, 407.
Sed, καὶ ὁ λάζαρος εἰς ἣν ἐκ τῶν ἀνακ. σὺν αὐτῷ.
Hunc locum ergo non recte intuitus est Griesb. A
Wetstenio, inquit, ita acceperam.

συνανακειμένων] ἀνακειμένων σὺν.
4. σίμωνος ἰσκαριώτης] σίμων ὁ ἰσκαριώτης. E. v. Euth.
197.

ἔειπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν 6.
ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ
γλωσσόκομον εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβά-
σταζεν.

ἔειπεν οὖν ὁ ἰησοῦς· ἀφες αὐτήν· εἰς τὴν ἡμέ- 7.
ραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό.

τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' 8.
ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

9. ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι 9.
ἐκεῖ ἔστι· καὶ * ἦλθον οὐ διὰ τὸν ἰησοῦν μόνον,
ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν
ἐκ νεκρῶν.

ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ τὸν 10.
λάζαρον ἀποκτείνωσιν·

ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, 11.
καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν ἰησοῦν.

12. α. τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν 12.
ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται * ἰησοῦς εἰς
ἱερουσόλυμα,

ἔλαβον

6. εἶχε καὶ] ἔχων. E. v. P.

7. εἰς τὴν — τετήρηκεν] ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασ-
μοῦ μου τηρήσῃ. E. Difficultas lectionis reperit
hanc multo difficiliorem et absurdiorē lectionem,
uti Grotius etiam arbitratur. v. interpretationem
Euth. III, 425. Accedit, quod nullus bonus Codex
hic aliquid mutat.

8. Solum ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε habet Chryf. VIII,
392. a.

9. ἦλθεν] ἦλθον.

12. ὁ ἰησοῦς] ὁ —

13. ἔλαβον τὰ βαία τῶν φοινίκων, καὶ ἐξήλθον εἰς * ἀπάντησιν αὐτῶ, καὶ ἔκραζον ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, * βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ.

14. περὶ τοῦ ὄνου.

14. εὐρών δὲ ὁ ἰησοῦς ὀνάριον, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὸ, PA. ζ. καθὼς ἐστὶ γεγραμμένον
15. μὴ φοβοῦ, θύγατερ σιών· ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.
16. ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ P. B. πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῶ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῶ.

[Ἀρχή.]

13. φοινίκων] + καὶ τῶν ἐλαιῶν. E. de suo Chryf. VIII, 395. d.

ὑπάντησιν] ἀπάντησιν τ συνάντησιν. A. Ita plerumque Codd. in his variant. Sic variant etiam, quos novissime examinavi. Ἀπάντησιν praeferendum videtur. Cyrill. V, d. 114. e. ἀπάντησιν.

ὁ βασιλεὺς] ὁ —

14. ἐκάθισεν] ἐπεκάθισεν. E. Chryf. VIII, 395. d.

ἐπ' αὐτὸ] ἐπ' αὐτῶ. E. v. P. Cyrill. V, a. 381. Sed vers. 15. post ἔρχεται alia affluit ex Matth. 21, 5. vel potius Zachar. 9, 9. Prophetam pro Ioanne laudat etiam Chryf. VIII, 395. e.

16. ἔγνωσαν] ἔδυσαν. E. Chryf. VIII, 396. a. Cyrill. V, d. 102. ab ταῦτα ad γεγραμμένα nihil mutat, nisi quod in principio δὲ omittit, quod ineptum erat ibi addere.

πρῶτον] πρότερον. E. Orig. v. P. et 10, 40. Ita frequenter graeci corrigere solent.

ὁ ἰησοῦς] ὁ — D.

[Ἀρχή.] ἔμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' 17. MA. αὐτοῦ, * ὅτε τὸν λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι 18. ἤκουσε τοῦτο αὐτὸν πεποικηκέναι τὸ σημεῖον.

Τέλος τῶν
βαίων.

[Τέλος.]

Ἀρχῆου τῆς
μεγάλης δ.

[Ἀρχῆου.] οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον [Ἀρχή.] 19. MB. πρὸς ἑαυτούς· θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν; ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

IE. περὶ τῶν προσελθόντων ἐλλήνων.

ἦσαν δὲ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, 20. ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ·

οὗτοι

XII, 17. MA. ἐν τισὶ τῇ ἀγία καὶ μεγάλῃ γ. [ἐν ἄλλῳ δ.] εἰς τὴν παννυχίδα· τ. κ. ε. ἔμαρτύρει ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετὰ τοῦ ἰησοῦ.

XII, 19. MB. τῇ γ. τῆς σ. ἰβδ. τ. κ. ε. συμβούλιον ἐποίησαν οἱ Φαρισαῖοι κατὰ τοῦ ἰησοῦ καὶ ἔλεγον [εἶπον] πρὸς [ἀλλήλους] ἑαυτούς· [θεωρεῖτε] ὅτι.

17. ὅτι τὸν] ὅτε τόν. Beza ipse fatetur ad h. l. ὅτι a se illatum esse.

18. τοῦτο καὶ] καὶ — D.

ἤκουσε] ἤκουσαν. D.

19. ἑαυτούς] αὐτούς. E. Chryf. VIII, 396. c. qui hic omnia turbat et pervertit, uti ex priorē editione mea constat. Sed attendendum est ad totum locum.

ὠφελεῖτε] ὠφελεῖται τ ὠφελεῖ. E. Cyrill. I, g. 231. ὠφελεῖ — κόσμος ὅλος ὀπίσω. Euth. ad Pf. 88, 22, edit. Venet. p. 191, hunc locum laudans, ὠφελεῖτε recte interpretatur ἀνύετε.

κόσμος] + ὅλος. E.

ἀπῆλθεν] ὑπάγει. E. Chryf. VIII, 396. c.

21. οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ βηθ-
σαϊδά τῆς γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν,
λέγοντες· κύριε, θέλομεν τὸν ἰησοῦν ἰδεῖν.
22. ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ ἀνδρέᾳ· καὶ
πάλιν ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ
ἰησοῦ·
23. ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, λέγων· ἐλήλυ-
θεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
- MB. 24. [Ἄρχή.] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰάν μὴ ὀρ-
κόκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάν-
ῃ, αὐτὸς μόνος μένει· εἰάν δὲ ἀποθάνῃ, πό-
λυν καρπὸν φέρει.
- MB. 25. [Ἄρχή.] ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπο-
λέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει
αὐτήν.
26. εἰάν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω· καὶ
ὅπου ἐμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς
ἔσται· καὶ εἰάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν·
ὁ πατήρ. [Ἐπέμβα.]

νῦν

XII, 24. MB. εἰς σχῆμα μοναχοῦ καὶ εἰς τὸν ἅγιον πο-
λύκαρπον· ε. ὁ κ. ἀμὴν ἀμὴν λέγω. Ἐν ἄλλοις
ε. ὁ κ. τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· εἰάν μὴ.

XII, 25. MB. εἰς τὴν προσκύνησιν τῶν τιμίων ξύλων σε-
πτεμβρίου ιγ. ε. ὁ κ. ὁ φιλῶν.

21. ἠρώτων] ἠρώτησαν. E. Theophyl. 738. d. e. Ita
alibi solet esse in N. Test.

25. μισῶν] ἀπολέσας. E. Vulg. Orig. I, 299.

26. ἔσται] Ita etiam Orig. IV, 29.

τιμήσει] ἀγαπήσει. E. Chryf. VIII, 401. b. Idem
hoc verfu ex Matth. 16, 24. infert: ἀγάτω τὸν
σαυρὸν αὐτεῦ.

PZ. δ. νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρηται καὶ τί εἶπω; 27.
πάτερ, σῶτόν με ἐκ τῆς ὄρας ταύτης· ἀλ-
λὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὄραν ταύτην.

PH. . [Ἀρχή.] πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν 28. MB.
ὄν Φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐδοξάσα, καὶ
πάλιν δοξάσω.

ὁ ὄν ὄχλος ὁ ἐξῶς καὶ ἀκούσας, ἔλεγε 29.
βροντὴν γεγονέναι. ἄλλοι ἔλεγον ἄγγελος
αὐτῷ λελάληκεν.

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐ δι' ἐμὲ αὕτη 30.
ἡ Φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' υμᾶς.

νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρ- 31.
χων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω·
καὶ γὰρ εἰάν ὑψωθῶ ἐκ * τῆς γῆς, πάντας 32.
ἐλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.

ΤΟΥΤΟ

XII, 28. MB. τῷ ὄρθρῳ [ἰωθινόν.] τῆς ὑψώσεως· ε. ὁ κ.
πάτερ, δόξασόν σου. ἐν ἄλλῳ τ. κ. ε. ἐπάρας ὁ
ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπε·
πάτερ.

28. τὸ ὄνομα] τὸν υἱόν. E. Utrumque ex Cyrill. laudat
Wetst. et ex eo Griesb. Ubi locorum? Scilicet IV,
705. b. Sed ista altera γραφή est Io. XVII, 1. δό-
ξασόν σου τὸν υἱόν. v. P. Eodem modo Cyrill. habet
τὸν υἱόν. V, d. 175. d.

30. ὁ ἰησοῦς] ὁ —

31. ἐκβλ. ἔξω] κάτω βληθ. E. v. P. Orig. II, 613. vulg.
Nam ἐμβλ. est vitium typogr.

32. ἐκ] + τῆς.

πάντας] πάντα. E. Multoties verf. 31. et 32. habet
Cyrill. Sed ista loca omnia adferre nequeo. Suf-
ficit IV, 855. c. ubi ab νῦν ad ἐμαυτόν sine varietate
habet.

33. τοῦτο δὲ ἔλεγε, σημαίνειν πρὸς θανάτῳ ἡμελε-
 λεν ἀποθνήσκειν.
34. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ
 τοῦ νόμου, ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα·
 καὶ πῶς σὺ λέγεις· * δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν
 τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου;
35. [Ἀρχου.] εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἔτι μι-^{Ἀρχου τοῦ}
 κρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστὶ. περιπα-^{ἀγίου}
 τεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς
 καταλάβῃ, καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ
 οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει.
- ΜΓ. 36. [Ἀρχή.] ἕως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ
 φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε [Τέλος.] ταῦτα ^{Τέλος πάν-}
 ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' ^{των}
 αὐτῶν.

ΤΟΣ-

XII, 36. ΜΓ. τῆ δ. τῆς ε. ἰβδ. ε. ὁ κ. πρὸς τοὺς ἐλλη-
 νότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους· ἕως τὸ φῶς.

34. ὅτι δεῖ] ὅτι —

35. μεθ' ὑμῶν] ἐν ὑμῖν. E.

ἕως] ὡς. E. Cyrill. IV, 72. Id Wetst. et ex eo
 Griesb. notavit, nimirum hoc versu solum. Inci-
 piamus iam a volumine primo. ἕως ergo habet. I, a.
 109. 270. I, g. 226. ibid. 340. ἕως οὖν τὸ φῶς. Suffi-
 cit hoc. Satis enim apparet, Cyrillum sibi repugna-
 re ac magis confirmare vulgatum. Novem reliquos
 locos praetermitto.

36. ἕως] nullus bonus Cod., atque ex meis nullus omni-
 no, nec ex iis, quos postremo examinavi, hoc versu
 varietatem habet.

πιστεύετε εἰς τὸ φῶς] περιπατεῖτε εἰς τὸ φῶς. E.
 Chryl. VIII, 405. e.

τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμ- 37.
προσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν·

ἵνα ὁ λόγος ἡσαίου τοῦ προφήτου πληρωθῇ, 38.

ὃν εἶπε· κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν,

καὶ ὁ βραχίον κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;

ῥθ. α. διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν 39.
εἶπεν ἡσαίας·

τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ 40.

πεπώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν· ἵνα μὴ ἴδωσι

ταῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ,

καὶ ἐπιστραφῶσι, καὶ * ἰάσομαι αὐτούς.

ῥι. α. ταῦτα εἶπεν ἡσαίας, ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐ- 41.

τοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ.

ὁμοῦ μὲντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ 42.

ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρι-

σαίους οὐχ ὠμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυναγά-

γοὶ γένωνται.

ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων 43.

μᾶλλον ἢπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

ἰησοῦς

39. διὰ τοῦτο] Cyrill. IV, 709. c. εἰκὸς, ὅτι ὁ εὐαγγε-
λιστὴς τῇ ἑβραίων ἐκδόσει (nunc appellant, *recensio-*
nes) ἀκολουθήσας, ἐτέρως ἐχούση παρὰ τὴν τῶν
ἐβραίων, εἶπε τὸ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πι-
στεύειν, ἐπεὶδὴ ἐτύφλωσεν αὐτούς. Eruditam esse
hanc animadversionem, video: nec tamen eam in-
telligo. Consolor interea ὀφθαλμῶν meam, quod
alii apud Cyrillum hic prorsus nihil viderunt.
Quae hic inter se miscuerit Chryf. v. VIII, 496. b.
407. c.

40. ἰάσομαι] ἰάσομαι.

41. ταῦτα κ. τ. λ.] Cyrill. V, a. 642. nominatim: ταῦτα
δὲ εἶπεν ἡσαίας, ἠνίκα εἶδε.

43. ἢπερ] v, Euth. 198.

44. ἰησοῦς δὲ ἔκραζε καὶ εἶπεν· ὁ πιστεύων εἰς PIA. α.
ἐμὲ, οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμ-
ψαντά με.

45. καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με.

ΜΓ. 46. [Ἀρχή.] ἐγὼ Φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, PIB. α.
ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ ^{Ἀρχὴ ἐν}
μείνη. τισι.

47. καὶ εἰάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ρημάτων καὶ
μὴ πισεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλ-
θον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω
τὸν κόσμον. [Τέλος.] Τέλος τῆς δ.

48. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ρήμα-
τά μου, ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος
ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρίνει αὐτόν ἐν τῇ ἐσχά-
τῃ ἡμέρᾳ.

49. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἑμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ
πέμψας με πατήρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκε
τί εἶπω καὶ τί λαλήσω.

καὶ

XII, 46. ΜΓ. ἐν τισιν· εἰ. ὁ κ. ἐγώ.

49. ἐξ — ἔδωκε] ἀπ' — δίδωκε. E. Ita ex Cyrill.
Wetst. et ex eo Griesb. Apud Cyrill. IV, 715. est.
ἐξ — δίδωκε. I, a. 50. 74. I, g. 382. III, 830. 850.
ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐ λαλῶ — δίδωκε. Sic, sed ἔδωκε.
III, 98. ἐξ ἑμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα — δίδωκε V, a.
401. V, d. 127. Nonne hoc ridiculum? ἀπ' et δέ-
δωκε notarunt, ἐξ, ἔδωκε et λαλῶ non notarunt.
Quid vero ex his locis efficitur? Auctoritatem bo-
norum Codd. N. T. esse superiorem Patribus omni-
bus. Nolo hic memorare, Wetstenium adeo men-
titum esse.

ἐλάλησα] λαλῶ τ ἐλήλυθα. E. Cyrill. i. l. Chryst.
VIII, 410. a.

καὶ εἶδαι ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἔστιν. ἃ οὖν λαλῶ ἐγώ, καθὼς ἔρηκέ μοι ὁ

τέλος ἐντισσι πατὴρ, οὕτω λαλῶ. [Τέλος.]

τῆς μεγά-
λης δ. καὶ
τῆς μεγά-
λης γ.

[Ἀρχή.] Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, XIII, 1.

εἰδὼς ὁ ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα ΜΔ.

μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πα-
τέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κοσ-
μῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.

PIΓ. 2. καὶ δείπνου γενομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βε-2.
βληκός ἐς τὴν καρδίαν ἰούδα σίμωνος ἰσκα-
ριώτου, ἵνα αὐτὸν παραδῶ.

PIΔ. γ. [Ἀρχή.] [Ἀρξου.] εἰδὼς ὁ ἰησοῦς ὅτι πάντα 3. ΜΔ.

Ἀρξου τῆς
μεγάλης ε.
ἕως τοῦ ἐάν
ποιήτε αὐ-
τά.

δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι
ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει.

15. περι

XIII, 1. ΜΔ. εὐαγγέλιον α. τοῦ νιπτήρος. [τ. κ. ε.] πρὸ
τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα. [v. Orig. IV, 405. c.]

XIII, 3. ΜΔ. ἔυρον καὶ τοῦτο τὸ ἀνάγνωσμα ἐν τισι τ.
κ. ε. εἰδὼς, ἕως, οὐχὶ πάντες καθαροί ἔστε.

XIII, 1. ἐλήλυθεν] ἤλθεν. E. Chryf. VIII, 412. 413.

2. γενομένου] γινομένου. E.

βεβληκός] ex Latinis Griesb. notat: cum se mi-
sisset, seu, se immisisset. Cui vero ignotum, βάλ-
λειν ἐν θυμῷ et alia huiusmodi?

ἰούδα — παραδῶ] ἵνα παραδῶ αὐτὸν ἰούδας σίμωνος ἰσκαριώτης. E. v. P.

3. εἰδὼς] Quid hic de evangelicis in prior editione dixerat Griesbachius? Nihil. Unde ergo ei in ultima edit. ista sapientia? Scilicet, ut antea in aliis Wettstenii editionem spoliaverat, ita in novissima editione sua meam. Hoc enim ei proprium, ut alienis se plumis ornet. Ab mea Constantinopolitana recensione abstinere se debebat. Quod autem

tem

Ε. περὶ τοῦ νιπτῆρος.

4. ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον, διέζωσεν ἑαυτὸν
 5. εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος.
 6. ἔρχεται οὖν πρὸς σίμωνα πέτρον· καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας;
 7. ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ ἐγὼ ποιοῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώση δὲ μετὰ ταῦτα.

λέγει

tem lectionaria non nulla ante εἰδῶς addunt: πρὸ δὲ τῆς ἐσθῆτος τοῦ πάσχα, id tamen non animadvertit, etli de eo monueram p. 14.

ὁ ἰησοῦς] — E.

δίδωκεν αὐτῷ] ἔδωκεν αὐτῷ. E. v. P. αὐτῷ παρεδωκεν Chryf. Id postulabat παράδοσις. v. VIII, 414. a. b. Unde vero hoc? ex Matth. 11, 27. Sic etiam repetit Theophyl. 751. aliquoties. v. Montf. ad hunc Chrysofostomi locum. Cyrill. V, b. 395. c. confundit locos similes.

4. ἐγείρεται] v. P. Euth. I, 1010.

διέζωσεν] διεζώσατο. E. v. P. Vulgatum Cyrill. V, b. 375. sed ἱμάτια αὐτοῦ, et vers. 5. μαθητῶν αὐτοῦ. Clem. Alex. 101. d. huc respiciens habet σαβάνῳ περιζωσάμενος.

5. Orig. IV, 411. a. interrogat, cur non dixerit ἐν ψε, sed ἤρξατο νίπτειν. Responso est lectu digna. Chryf. vero VIII, 415. a. argute demonstrat, Iudam proditorem primo lotum esse. Sic et Theophyl. 752. a. Euth. III, 461.

6. καὶ λέγει.] καὶ — E. Attingit haec et reliqua Chryf. I, 531.

λέγει αὐτῷ πέτρος· οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας 8.
μου εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς·
εἰάν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.

λέγει αὐτῷ σίμων πέτρος· κύριε, μὴ τοὺς 9.
πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ
τὴν κεφαλήν.

λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ὁ λελουμένος οὐ χρεῖαν 10.
ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι κα-
θαρός ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἔσε, ἀλλ' οὐχὶ

Τέλος ἐν τισὶ πάντες. [Τέλος.]

Τὸ α. εὐαγγ-
ελίου τοῦ
πιπτήρος.
Τέλος τοῦ
πιπτήρος.

ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο 11.
εἶπεν· οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἔσε. [Τέλος.]

[Ἀρχή.] ὅτε οὖν ἐνίψε τοὺς πόδας αὐτῶν, 12. ME.
καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν πάλ-
ιν, εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα
ὑμῖν;

ὑμεῖς

XIII, 12. ME. εὐαγγέλιον β. μετὰ τὸ νίψασθαι τ. κ. ε.
ὅτε [οὖν] ἐνίψεν ὁ ἰησοῦς τοὺς πόδας.

8. πέτρος] ὁ πέτρος. D.

ὁ ἰησοῦς] ὁ — E.

9. πόδας μου] μου — E.

10. ἢ τοὺς] εἰ μὴ τοὺς. E. Cyrill. I, a. 129. 312. hic
etiam in fine: ἔστι γὰρ καθαρός, omisso ὅλος. Sed
priori loco vulg. Nihil omnino mutat IV, 724.

καθαροὶ ἔσε] + διὰ τὸν λόγον, ὃν λελάληκα (ἐλά-
λησα) ὑμῖν. E. Chryl. VIII, 416. b. v. P. Euth. III,
462.

12. αὐτῶν] τῶν μαθητῶν. E. v. P. Itā quoque Cyrill. et
Theoph. perſicuitatis cauſſa habent, quod hic
denuo inchoant interpretationem.

ἀναπεσὼν] καὶ ἀναπεσὼν τ καὶ ἀνέπεσε. E.

13. ὑμεῖς Φωνεῖτέ με * ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος. ρ15. γ.
 καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ.
14. εἰ οὖν ἐγὼ ἐπιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος ρ17. ..
 καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλή-
 λων νίπτειν τοὺς πόδας.
15. ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ
 ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.
16. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δούλος μείζων ρ18. γ.
 τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ
 πέμψαντος αὐτόν.
17. εἰ ταῦτα οἶδατε, μακάριοί ἐστε εἴαν ποιῆτε ^{τέλος τοῦ β.}
 αὐτά. [Τέλος.] [Ἑπάντα.] ^{Ἑπάντα εἰς}
^{τὴν μεγάλην}
18. οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὐς ρ19. ..
 ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ^{ὁ λησ. εἰς τὰ}
 τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ ^{κατὰ ματ-}
 τὴν πτέρναν αὐτοῦ. ^{ταῖον ἐν}
^{κεφ. ρη. καὶ}
^{ἐσθιόντων.}
19. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα
 ὅταν γένηται, πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι.
20. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὁ λαμβάνων εἴαν τινα ρκ. α.
 πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων,
 λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

ταῦτα

13. ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος] ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκα-
 λος. Chryl. VIII, 417. c. Cyrill. IV, 726. a. d. V.
 a. 21. 149. 713. V, d. 41.
14. Origenes tradit, sua aetate non in usu fuisse so-
 lemnam lotionem pedum. v. P. Id sane miror, cum
 inter evangelia τῆς μεγάλης ἑβδομάδος, εἰς τὸν νι-
 πτήρα duo notentur ἀναγνώσματα Io, μδ. et με, v.
 Huet. ad Orig. IV, 422.
15. ἔδωκα] δέδωκα. D.

- PKA. δ. ταῦτα εἰπὼν ὁ ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύ- 21.
ματι, καὶ ἐμαρτύρησε καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.
- PKB. α. ἐβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπο- 22.
ρούμενοι περὶ τίνος λέγει.
- PKΓ. ι. ἦν δὲ ἀνακείμενος εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 23.
ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς.
νέυει οὖν τούτῳ σίμων πέτρος πυθέσθαι τίς 24.
ὅν εἶη περὶ οὗ λέγει.
ἐπιπεσῶν δὲ ἐκεῖνος * οὕτως ἐπὶ τὸ σῆθος τοῦ 25.
ἰησοῦ, λέγει αὐτῷ· κύριε, τίς ἐσιν;
- ΚΔ. θ. ἀποκρίνεται ὁ ἰησοῦς· ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βιά- 26.
ψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω καὶ ἐμβάψας τὸ
ψωμίον δίδωσιν ἰούδα σίμωνος ἰσκαριώτη.

καὶ

23. κόλπῳ] Ubi in litteris sacris occurrat vocabulum
κόλπος, sedulo, sed sine consilio, notavit Orig. IV,
458. 459. Plures vero eius interpretationes originem
debent sic dictis *Concordantiis*. Cuiusmodi vero
sint interpretes *Concordantiales* et *Lexicarii*, no-
tum est.

24. νέυει] ἐνέυει. E. Chryf. VIII, 280. f. Miror, hoc
fugisse fabricatores recensitionis occidentalis, cum
praesertim Latinistae habeant, INnuit. Sed nec
Griesb. id animadvertit. Quaeris cur? Quia Weist.
non animadverterat.

25. ἐπιπεσῶν] ἀναπεσῶν. E. v. P. Ab Origene id mu-
tuatus est etiam Chryf. VIII, 424. b. παρὰ τὸ σῆ-
θος ἀναπεσῶν.

ἐκεῖνος] † οὕτως. In non nullis Codd. adhuc re-
peritur vitiose scriptum ἕντος, quae duo alibi etiam
confusa sunt. Ergo facile post ἐκεῖνος excludebatur.
Cum hoc nec ab Orig. nec ab Chryf. nec ab Cyrill.
illatum

27. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖ- PKE. ε.
νον ὁ σατανᾶς· λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ὁ
ποιεῖς, ποιήσον τάχιον.
28. τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς
τί εἶπεν αὐτῷ.
29. τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν
ὁ ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ἀγόρασον
ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν· ἢ τοῖς
πτωχοῖς ἵνα τι δῶ.
30. λαβῶν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος, εὐθέως ἐξῆλ-
θεν ἦν δὲ νύξ, ὅτε * ἐξῆλθεν.

λέγει

illatum sit, praestantissimi Codices autem id ha-
beant, recipiendum iudicavi. Similiter 4, 6. temere
a quibusdam sublatum est οὕτως. v. P. Euth. 129.

26. βάρφας] v. P. ἐπιδώσω bis servat Chryf. VIII, 425. e.
424. b. Solum δάσω infert Cyril. IV, 755. Satis
erat scilicet δάσω, non opus erat dicere ἐπιδώσω.

27. λέγει οὖν αὐτῷ] v. Orig. IV, 442. c. 443. b. qui hic
dubius est, utrum αὐτῷ ad diabolum, an ad Iudam
referendum sit. Ac si ullum dubium esse possit per
versus 27. 28. 29. nisi quis credat, diabolum etiam
portasse γλωσσόκομον. Haec tamen dicta sint pace
Summe Reverendi Griesbachii et S. Hieronymi, qui
evangelia Origeniana, sicuti ursae catulos, fovent et
mulcent.

ὁ ἰησοῦς] † ἐταῖρε. E. v. P. Ita non solum Chryf.
VIII, 424. a. b. recitat, sed id etiam in interpreta-
tione urget.

ποιήσον τάχιον] ποίει τάχιον. E. v. P.

30. ἦν δὲ νύξ, ὅτε οὖν] εὖν — v. P. In iis etiam Godd.
quos post priorem edit. meam comparavi, legitur:
ἦν δὲ νύξ, ὅτε ἐξῆλθεν. Et Augustinus quidem 12.
post ἐξῆλθεν terminum habet, ac denuo scholium
inter-

λέγει ὁ ἰησοῦς· [Ἀρχή.] νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς 31. M5.
τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν
αὐτῷ.

εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δο- 32.
ξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει
αὐτόν.

τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσατέ 33.
με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς ἰουδαίοις· ὅτι ὅπου
ὑπάγω ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰλθεῖν· καὶ
ὑμῖν λέγω ἄρτι.

ἐντο-

XIII, 31. M5. εὐαγγέλιον α. τῶν ἁγίων πατέρων· [ἐν τισὶ
πρόσκειται· ἢ διαθήκη. οὕτω γὰρ καλεῖται τὸ εὐαγγέλιον
τοῦτο.] ε. ὁ κ. τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· νῦν
ἐδοξάσθη.

interponit. Chryl. semel ἐξῆλθε νυκτός, quod nihil
definit: semel uti Codices: ἦν δὲ νύξ, ὅτε ἐξῆλθε.
VIII, 424. a. d. tertio: μετὰ γοῦν τὸ ἐξελεῖν τὸν
ἰούδαν ἐπὶ τὸ παραδοῦναι λέγει. 425. b. quod vide-
tur probare lectionem, ὅτε οὖν ἐξῆλθε. Sed haec
homiletarum et interpretum sunt verba. Theoph. 760.
c. in interpretatione repetit: ἦν δὲ νύξ, ὅτε ἐξῆλθε.
Cyrill. IV, 742. e. cum Codd. exhibet: νύξ, ὅτε
ἐξῆλθεν. Sed 744. b. ut interpres in principio iterum
repetit: ὅτε οὖν ἐξῆλθε. Similiter idem versu 26.
loco καὶ ἐμβάψας in principio infert: βάψας οὖν
IV, 737. c. Euth. inter ἐξῆλθεν et λέγει interpo-
nit scholium. Ergo ipse etiam textum ita distinguit,
uti Codices. v. Euth. 198. 199. et III, 477. Supra
aliqui laudarunt Nonnum. Liceat ergo mihi quo-
que eum laudare. Habet ergo: ἀνεχώρητο νυκτός
ἰδίτης. Sed continuo nexus caussa subiungit: ἀλλ'
ὅτε νόσφι βέβηκε. Plane, ut Cyrillus.

33. ὑπάγω ἐγώ] ἐγὼ ὑπάγω. A.

ἄρτι] + ζητήσατέ με, καὶ οὐχ εὐρήσατε. E. ex
VIII, 21. v. P. ad utrumque locum.

34. ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.
35. ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἔσε, εἰὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.
36. λέγει αὐτῷ σίμων πέτρος· κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκριθὴ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ὅπου * ἐγὼ ὑπάγω, οὐ δύνασάί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὑστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι.
37. λέγει αὐτῷ * πέτρος· κύριε, διατί οὐ δύναμάί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου ὑπέρ σου θήσω.
38. ἀπεκριθὴ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· τὴν ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐν μὴ ἀλέκτωρ * φωνήσῃ ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ με τρίς.
- XIV, 1. [Ἀρχή.] Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· PKZ. u. MZ. πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε.

ἐν

XIV, 1. MZ. τῆ σ. τῆς σ. ἐβδ. ε. ὁ κ. τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· μὴ ταρασσέσθω.

35. ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις] ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. E. Chryl. qui tamen nihil variat VII, 376. d. Cyrill. IV, 752. sed III, 98. vulg. in fine tamen, εἰς ἀλλήλους. V. b. 84. ὅταν ἀγάπην ἔχητε εἰς ἀλλήλους. v. P.

ἔχητε] ἔχετε. D.

36. ὅπου] † ἐγώ. A. Sic et postea in aliis inventi.

37. ὁ πέτρος] ὁ —

38. φωνήσει] φωνήση.

ἀπαρνήσῃ] ἀρνήσῃ. E. Hinc quibusdam nimium videbatur.

ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μονὰ πολλὰ 2.
 εἰσιν· εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν· πορεύομαι ἐτοι-
 μάσαι τόπον ὑμῖν.

καὶ εἰάν πορευθῶ, * ἐτοιμάσω ὑμῖν τόπον. 3.
 πάλιν ἔρχομαι, καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς
 ἑμαυτόν· ἵνα ὅπου ἐμὶ ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ᾔτε.
 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν 4.
 οἴδατε.

λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ 5.
 ὑπάγεις· καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναί;
 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ ἐμὶ ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ 6.
 ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν
 πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ.

εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώ- 7.
 κείτε ἂν· καὶ ἀπ' ἀρτι γινώσκετε αὐτόν,
 καὶ ἑώρακατε αὐτόν.

λέγει

XIV, 1. Quod in principio addunt non nulli: καὶ εἶπε
 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, id Griesb, in ultima editione
 didicit esse Evangeliiariorum. v. Euth. 115.

καρδία] + μηδὲ δειλιάτω. E. v. P.

3. καὶ ἐτοιμάσω] καὶ — v. P. Idud καὶ bis omittit
 etiam Aug. 4. Pro omisso καὶ Wettf. frustra lau-
 davit Cyrill. Decem eius loca mihi notaveram,
 quae tamen frustra relegi. Nec apud Origenem, ut
 arbitror, aliquid extat.

ἐμὶ] ὑπάγω. E. Orig. I, 645. Ex uno Evangelia-
 rio id notat Griesb.

7. ἐγνώκειτε ἂν] ἂν ᾔδειτε. E. Hoc in interpretatione
 seu paraphrasi habet solum Chryf. VIII, 432. c.
 sed brevi ante vulgatum. In textu Cyrill. IV, 769,
 et 771. 772. ubi editur εἰ ἐγνώκατε. Sed I, g. 316.
 habet adeo: εἰ ἐμὸς ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ᾔδει-
 τε ἂν.

8. λέγει αὐτῷ Φίλιππος· κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.
9. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκας με Φίλιππε; ὁ ἑώρακώς ἐμέ, ἑώρακε τὸν πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέγεις· δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα;
10. οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πα-
 ΜΗ. τῆς ἐν ἐμοὶ ἐστίν; [Τέλος.] [Ἀρχή.] τὰ ῥήματα. Τέλος ἐν τῷ
 τα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λα-^{τῆς ε.}
 λῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιῶ
 τὰ ἔργα.

πιστέ-

XIV, 10. ΜΗ. σαββάτω 5. ε. ὁ κ. τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς
 τὰ ῥήματα ἃ ἐλά.

γινώσκετε] γνώσεσθε. E. Chryf. VIII, 452. c. qui
 adeo addit: τὸ μὲν μέλλοντος· τὸ δὲ παρόντος·
 τουτέστι, δι' ἐμέ. Scilicet ἑώρακατε accipit pro
 vidistis et ad huc videtis. Chryf. praeterea ibi
 alluit: ὡς περ, φησὶν, ἄφθνη καὶ ἀγγέλοις. Immo
 ἄφθνη ibid. et urget et explicat. v. Euth. III, 489.
 Etiam ii Codices, quos novissime evolui, hunc ver-
 sum sine varietate exhibent, in his divinus Aug. 4.
 bis. Duplex enim est lectio ecclesiastica, ut hic
 cernitur.

9. τοσοῦτον χρόνον] τοσοῦτω χρόνω. E. Cyrill. IV, 776.
 sed τοσοῦτον χρόνον II, 615. V, a. 40. 466. V, c. 117.
 148. 168. V, d. 13. Quid ergo cogitant lectores,
 cum apud Weist. et Griesb. pro τοσοῦτω χρόνω
 Cyrillum laudatum inveniunt? Quomodo praeterea
 laudatus est? Cyrill. Sed ubi?

10. αὐτὸς ποιῶ τὰ ἔργα] ποιῶ τὰ ἔργα αὐτὸς Cyrill.
 semel, inquit Griesb. Ubi? Nam Cyrill. locis
 XVII. laudat hunc versum. IV, 782. ergo vulgatum
 habet. Item V, a. 524. 615. Sed fulcit: ergo

ego

πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ 11.
 τέλος τῆς σ. πατήρ ἐν ἐμοί [Τέλος.] * εἰ δὲ μὴ, διὰ τὰ
 ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι.

ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ 12.
 ἔργα αὐτὰ ἐγὼ ποιῶ, καὶ κείνος ποιήσει, καὶ μέ-
 ζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πα-
 τέρα μου πορεύομαι

PKH. δ. καὶ ὅ,τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, 13.
 τοῦτο ποιήσω ἵνα δοξασθῇ ὁ πατήρ ἐν τῷ
 υἱῷ.

εἰάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ 14.
 ποιήσω.

[Ἄρχή.]

ego nunc adscribam: Cyrill. vulgatum *ter*. Quid ergo? Quod iam *ter* dixi: Audiendi sunt probi Codices N. Test. nisi fortasse hoc ipso versu auctoritate Chryl. VIII, 436. a. et sex eius Codd. Mosqq. delenda sint: καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί ἐστι. Vulgatum Orig. II, 614.

11. ἐν ἐμοί ἐσιν] ἐσιν —

εἰ δὲ μὴ — πιστεύετε μοι] Etlī haec arcte cohaereant cum superioribus: tamen in fine lectionis eccl. omittuntur. Eorum autem loco alia Evangelitaria addunt ἐσιν. Eadem tamen occurrunt in alia lectione. Ita e. c. Evang. Goth. fol. 43. in lectione τῆ παρασκευῆ τῆς σ. in fine ista omittit et addit ἐσιν in altera, autem lectione fol. 44. σαββάτω σ. ista servat et omittit ἐσιν. Nec aliter Augustinum fol. 42. Ter autem hunc versum habent Evangelitaria. Quae sit prima, secunda et tertia lectio, haud dubie notatum reperies apud priores editores omnes.

14. Birchius monet, hunc versum in duabus diversis lectionibus in uno codice omisum esse. Ergo credit, id non incuria scribae accidisse. v. P. Bis
 idem

ΜΗ. 15. [Ἀρχή.] εἰάν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολάς
τὰς ἐμὰς τηρήσατε

16. καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον
παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν
εἰς τὸν αἰῶνα

17. τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύ-
ναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ, οὐδὲ γι-
νώσκει αὐτό· ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι
παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. [Ἐπέμβα.] Ἐπέμβα τοῦ

18. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι πρὸς
ὑμᾶς. σαββάτου.

19. ἔτι μικρὸν, καὶ ὁ κόσμος με οὐκ ἔτι θεωρεῖ·
ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς
ζήσεσθε.

20. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ
ἐν τῷ πατρὶ μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ
ἐν ὑμῖν.

[Ἀρξου.]

XIV, 15. ΜΗ. μαίον ια. ἐν τισιν καὶ κυριακῇ α. μετὰ
τὴν ε. ἰουλίου, τῇ πρὸ τῶν προαλλακτῶν. ε. ὁ κ. τοῖς
ἐαυτοῦ μαθηταῖς· εἰάν ἀγαπᾶτε.

idem dictum esse, monet etiam Theoph. 768. fin.
et 769. init. Mea Evangelioria in neutra lectione
omittunt, uti nec Goth. nec Aug. Tertia lectio
est ἐναγγέλιον α. τῶν πατρῶν ab Io. 13, 31. ad
18, 1.

16. ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν] Chryl. VIII, 439. e. 440. a. vo-
luntat haec verba: μεθ' ὑμῶν μένει, ἐν ὑμῖν ἔσται et
μεθ' ὑμῶν ἤ. Ex eo ergo aliqui expiscati sunt ἢ,
loco μένη. v. Griesb.

18. 19. 20. omittit Evangeliarium Mosq. b. in lectione
σαββάτω σ. Habet autem in longiori illa lectione.
Dissentiant reliqua omnia. Etiam Goth. et Aug.

PKΘ. α. [Ἀρξου.] [Ἀρχή.] ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου 21. MH.
 Ἀρξου τοῦ καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκείνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με
 σαββάτου. ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ
 Τέλος τοῦ πατρός μου καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ
 σαββάτου. ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν. [Τέλος.]

PA. α. λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης κύριε, * 22.
 καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν
 σεαυτὸν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ;
 ἀπεκρίθη * Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἰάν τις 23.
 ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει καὶ ὁ
 πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν
 ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσο-
 μεν.

PAA. α. ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ 24.
 καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε, οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ
 Τέλος τοῦ τοῦ πέμψαντός με πατρός. [Τέλος.]
 αἰγίου. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων 25.

XIV, 21. MH. τοῦ αἰγίου ἀποστόλου Ἰούδα εἰ. ὁ κ. τοῖς
 αὐτοῦ μαθηταῖς ὁ ἔχων.

20. Post hunc versum Chryf. VIII, 441. c. explicat:
 καθὼς ἀπέστειλέ με, καὶ γὰρ ἀπέστειλα ὑμᾶς. Recte
 vero hoc, ut locum similem notat Theoph. 772. a.
 Forte ex Io. 17, 18. vel 20, 21.

22. κύριε] + καί. Sic supra 9, 36.

23. ὁ Ἰησοῦς] ὁ —

τὸν λόγον] τὰς ἐντολάς. E. Chryf. non ad hunc
 locum, sed VIII, 40. b.

ποιήσομεν] ποιήσωμεν. D. t ποιησόμεθα. E. Vulg.
 Chryf. VIII, 442. a. 266. b. sed 40. b. ποιησόμεθα.
 Non miror, graecis placuisse ποιησόμεθα. Igitur
 etiam Cyrill. multoties ita habet. Sed exhibet etiam
 I, a.

26. ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ ΡΑΒ. ἄ.
πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος
ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς
πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.

27. εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι
ὑμῖν [Τέλος.] οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, τέλος μαίτου

ΜΘ. ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. [Ἀρχή.] μὴ ταρασσέσθω^α.
ὑμῶν ἢ καρδία, μηδὲ δειλιάτω.

28. ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν ὑπάγω καὶ
ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπήατέ με, ἐχάρητε
ἂν ὅτι εἶπον, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα·
ὅτι ὁ πατὴρ μου μείζων μου ἐστίν.

καὶ

XIV, 27. ΜΘ. τῆ β. τῆς πεντηκοστῆς· εἰ δ κ. τοῖς ἑαυτοῦ
μαθηταῖς μὴ ταρασσέσθω.

I, a. 513. ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ, καὶ μονὴν
παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα, καὶ ἐν αὐτῷ καταλύσομεν,
ἕφασκεν ὁ σωτήρ. Sic, sed πατὴρ μου — καὶ ἐν
αὐτῷ καταλύσομεν. VI, a. 27. Vulgatum Damasc.
II, 456. εἰάν τις — ποιήσομεν.

26. Chryl. non solum tractat VIII, 442. e. sed et I, 519.
XII, 144. v. P. Cyrill. vulgatum, sed ὑμῖν ὁ πατὴρ
et ἃ εἶπον ἐγὼ. IV, 337. et V, a. 343. ἐκεῖνος δι-
δάξει ὑμᾶς καὶ — ὅσα εἶπον ὑμῖν. v. Griesb. P.

27. δίδωσιν, ἐγὼ] δίδωσιν εἰρήνην καὶ ἐγὼ. E. Orig. IV,
100. I, 752.

28. ὅτι εἶπεν πορεύομαι] εἶπον — E. v. Euth. 199. Cum
paullo ante sit, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, aliis haec re-
pentio taediola visa est, contra vero alii secundum
membrum priori reddiderunt aequale. Ergo alii
εἶπον omiserunt, alii autem ἐγὼ et ὑμῖν addiderunt,
vel etiam ἐγὼ in priore membro omiserunt, ut iam
silentio praetermittam, quae Chryl. hic omisit et
addidit, v. P. Probi Codices nihil mutant, nec ii,

καὶ νῦν εἰρηκὰς ὑμῖν πρὶν γενέσθαι· ἵνα ὅταν 29.
γένηται, πιστεύσητε.

οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται 30.
γὰρ ὁ τοῦ κόσμου * ἀρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ
ἔχει οὐδέν·

ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ τὸν πα- 31.
τέρα, καὶ καθὼς ἐνετέλειτό μοι ὁ πατήρ,

Τέλος τῆς β. οὕτω ποιῶ. [Τέλος.] ἐγαίρεσθε, ἀγωμεν ἐν-
ἐν ἄλλοις τε-
λειοῖ ἐν τῷ
καὶ γενήσε-
ται ὑμῖν. τεῦθεν.

[Ἀρχή.]

quos novissime consului. Perpetua ergo est dispu-
tatio contra levitatem et negligentiam interpretum
et contra eos Codices, qui ex istis corrupti sunt.
Chryf. hunc versu non solum recitat VIII, 443. sed
attingit etiam 441. XII, 84. Orig. III, 665. b. IV,
235. 247. 451. et Cyrill. V, a. 85. 87. ex hoc loco
etiam laudant: ὁ πατήρ ὁ πέμψας με μείζων
μου ἐστίν. Alium enim nullum locum reperire potui
in hoc evangelio. Fortasse ergo hoc quoque pro-
bandum? Similis consilio est mox versu 29. apud
Chryf. VIII, 443. c. 444. a. c. II, 641. XI, 445. a.
v. P.

πατὴρ μου] μου — E.

30. κόσμου τούτου] τούτου — Forte ex 12, 31. v. Euth.
199.

ἔχει] εὐρήσει. i. εὐρίσκει. E. Orig. servato τούτου,
habet εὐρίσκει. IV, 349. τούτου et ἔχει 356. τούτου,
οὐκ ἔχει δὲ ἐν ἐμοὶ οὐδέν. III, 225. τούτου — εὐρί-
σκει. II, 316. v. Euth. 199. 200. et P. Ibi in scho-
liis legendum ἔρχεται et λαμβάνων. Illa scholia,
quae ego contra εὐρήσει laudaveram, Griesbachius
in novissima editione sua ex mea laudavit pro εὐρή-
σει. Addo solum hoc: ἔχει. habere etiam duo edita
scholia, alterum anonymi, alterum Cyrilli. v. Caten.
Cord. 375. in superiore parte paginae.

31. ἐγαίρεσθε] Hic non solum apud Chryf. sed et apud
Cyrill. IV, 855r. Theoph. 777. e. et Euth. III, 511.
ἐπὶ σιγῇ τελεία.

- N. XV, 1. [Ἀρχή.] Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθινή,
καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι.
2. πᾶν κλήμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει
αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει
αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ.
3. ἤδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐσθε διὰ τὸν λόγον ὃν λε-
λάληκα ὑμῖν.
4. μένετε ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν καθὼς τὸ
κλήμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ,
εἰ μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ· οὕτως οὐδὲ
ὑμεῖς, εἰ μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε.
5. ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ
μένων ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει
καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ δύνασθε ποιεῖν
οὐδέν.
6. εἰ μὴ τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ
κλήμα, καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ,
καὶ εἰς * τὸ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται.

εἰ μὴ

XV, 1. N. σεπτεμβρίου β. καὶ τῇ 5. τῆς α. ἐβδ. τῶν
παννυχίδων, καὶ ἐν τισιν, ἀυγούστου 15. εἰ δὲ κ. ταῖς
ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος.

XV, 1. ἀληθινή] † ὑμεῖς τὰ κλήματα. E. ex vers. 5.
v. Euth. 200. et III, 510. Orig. III, 304. non so-
lum haec addit, sed et alia ibi innovat, quae nul-
libi leguntur. Totus locus cognoscendus. Omittit
ista IV, 23. b. et recte ex versu 5. notat. Diferte
enim utrumque versum distinguit. Cyrill. IV, 857.
in textu recte vulgatum. Infert tamen ista 866.
Sine varietate vers. 1. et 2. I, g. 234. nisi καρπὸν
πλείονα. et II, 129. sed καὶ πᾶν κλήμα τὸ et καρ-
πὸν πλείονα. Ex Codicibus constat, quid proban-
dum sit. Hoc caput misere etiam vexat Chryl, ho-
milia 76. et 77.

ΡΑΓ. δ. εἰάν μείνητε ἐν ἐμοί, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ἡμῖν μείνη, ὃ εἰάν θέλητε, αἰτήσεσθε, καὶ τέλος τῶν β. γενήσεται ὑμῖν. [Τέλος.]

ΡΑΔ. ε. ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολλὸν φέρετε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. [Ἀρχή.] καθὼς ἠγάπησέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἡ ἀγάπησα ὑμᾶς· μένατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ.

εἰάν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μένετε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς τοῦ πατρὸς μου τητήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ.

ταῦτα

XV. 9. NA. μαίον ια. εἰς τὸ γενέθλιον τῆς πόλεως (κωνσταντινουπόλεως) καὶ τοῦ ἀγίου μακίου. ε. ὁ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· καθὼς ἠγάπησέ με.

6. αὐτὰ] αὐτό. E. Cyrill. IV, 875. Probabilis videri possit haec lectio, ut difficilior, quia συνάγειν de pluribus potius, quam de uno dicitur. Sed contra sunt Codd. Cyrillus de Iuda proditore hoc explicat.

εἰς] + τό. Ita magno consensu Codd. et Aug. 4. ter. Nam usque ad vers. 7. pleraque Evangelitaria ter habent. Gothanum adeo quater hos versus habet. Quarto loco Aug. remittit ad Septemb. II. Illud autem hic notabile, quod alia Evangelitaria τὰ εὐαγγέλια τῶν παναχίδων post τὴν κυριακὴν τῆς τηροφάγου, alia in fine habent. Ita dissentiunt Goth. et Aug. Est et hoc discrimen. Alia enim lectionem XV. i. versu 7. alia versu 11. terminant.

7. αἰτήσεσθε] αἰτήσασθε. E. v. P. Chryf. VIII, 448. b. primo perverse hunc versum auspiciatur, deinde ad se redit paululum.

3. γενήσεσθε] γένησεσθε. E. v. P.

11. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ
ἐν ὑμῖν μείνη, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.
[Τέλος.] Τέλος τοῦ
ἀγίου ἐν
τισιν.
12. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλ-
λήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς.
13. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις παρ. δ.
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐ-
τοῦ.
14. ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, εἰάν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ παρ. ι.
ἐντέλλομαι ὑμῖν.
15. οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ
οἶδε τί ποιῆι αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα
φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πα-
τρός μου, ἐγνώρισα ὑμῖν.
16. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελε-
ξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς
ὑπ-

11. μείνη] ἦ. E. v. P.

13. ἔχει] † ἦ. E. Non solum Cyrill. IV, 886. habet
vulg. sed et III, 557. et 622. ubi tamen, ταύτης τῆς
ἀγάπης. Hunc vers. Chryf. in comm. omittit, habet
tamen I, 378. 623. II, 672. VII, 610. In nullo, quos
postea comparavi, inveni ἦ.

14. ὅσα] ἄ. E.

ἐγὼ] — E.

15. ἃ] ὅσα. E. Bis hunc vers. respicit Orig. IV, 33. ac
non solum negligenter notat, sed et cum Lucae lo-
co confundit.

16. ἵνα ὑμεῖς] ὑμεῖς — E. Cyrill. IV, 892. omittit,
habet V, d. 85. et mox μείνη et δώσει ὑμῖν. Sic
et in actis Ephes. p. 49. Chryf. VIII, 452. c. habet:
ἵνα

ὑπάγητε καὶ καρπὸν * φέρετε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένη· ἵνα ὅ,τι ἂν αἰτήσητε τὸν
 τέλος τοῦ πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῶ ὑμῖν. [Τέ-
 αγίου. λος.]

[Ἀρχή.]

ἵνα ἐκταθῆτε καὶ καρπὸν φέρετε. Mox ibi etiam est
 ἐκτείνων. v. et Euth. III, 522. Nec aliter explicat
 Cyrill. IV, 892. e. ὅτι ὑμᾶς ἀγάγειν, τουτίστι, πρὸς
 τὸ μείζον ἐκτείνεσθαι καὶ καρποφορεῖν δύνασθαι τῷ
 θεῷ. Theophyl. ad h. l. explicat ὑπάγητε, τουτί-
 στιν, ἵνα ἀυξηθῆτε, πλατυθῆτε, ἀπλωθῆτε, ἐκτα-
 θῆτε. Illi omnes ἀνάγειν aut ὑπανάγειν cum ὑπ-
 άγειν permutarunt, quanquam nec haec satis sunt
 probabilia. ὑπάγειν modo nihil nisi initium agendi
 notat, modo significat abire, modo est, aliquo vitae
 instituto uti. Sic h. l. Graeci dicunt, διάγειν, πο-
 λιτεύεσθαι. In N. Test. est περιπατεῖν, πορεύε-
 σθαι. Aliquo modo simile est Pl. 125, 6. Ἐθνηκα
 hic quoque inepte explicatum est, ἐφίτευσσα, etli ad
 Euth. exemplum ex Xenophonte notaverim. Ἐθνηκα
 est, κατέτησα, ἀπέδειξα, adeoque hic non multum
 differt ab προὔκρησα, ἐξελεξάμην. τιθῆναι τινὰ saepe
 sic est in V. et N. Test. tam in bonam, quam in
 malam partem. Sed et ὑπάγειν tam de re laeta,
 quam de trilli ac perniciofa dicitur. Haec obiter
 eo maxime consilio, ut appareat, saepe plures inter-
 pretes, adeoque etiam discrepantes lectiones, ex
 uno pendere. Ad hos errores autem h. l. deductus
 est Chrysoft., quod cupiebat demonstrare, Ioannem
 ex praecipis rhetorum usum esse verbis trans-
 latis.

δῶ] δῶσαι D. δῶση E. δῶη. A. Codices permulti
 sunt pro δῶη, quod ante ὑμῖν, propter similitudi-
 nem soni, facile potuit transire in δῶ. Haud pauci
 exhibent δῶσαι. Notum vero, ἵνα interdum iungi
 indicativo futuri. v. 17, 2. Apud Cyrill. IV, 892.
 est δῶ. De Wettstenii actis Ephes, modo dixi.

- NB. 17. [Ἀρχή.] ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγα- PΛΖ. δ.
πᾶτε ἀλλήλους.
18. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ PΛΗ. ι.
πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.
19. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἀντὶ τὸ ἴδιον
ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστὲ, ἀλλ'
ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ
τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.
20. μνημονέυετε τοῦ λόγου ὃν ἐγὼ εἶπον ὑμῖν PΛΘ. γ.
οὐκ ἔστι δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· εἰ PΜ. α.
ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λό-
γον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρή-
σουσιν.
21. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ PΜΑ. α.
ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασι τὸν πέμψαντά με.
22. εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρ- PΜΒ. γ.
τίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι
περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν.
23. ὁ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. PΜΓ. ι.

εἰ

XV, 17. NB. σαββάτω γ. καὶ εἰς μάγιστρος. [ἐν τισὶ
νοεμβρίου κ. τῶν ἀγίων κλήμεντος ῥώμης καὶ πέ-
τρου ἀλεξανδρείας] εἰ. ὁ κ. τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς
ταῦτα ἐντέλλομαι.

17. ἐντέλλομαι] λελάληκα. E. Chryf. VIII, 452. d. v.
Euth. III, 525.

19. Multa hoc verfu transponit Orig. I, 300.

21. πάντα] — τ' ἅπαντα. E.

22. εἶχον] εἶχουσαν. E. Sic Wetst. B. v. Orig. IV, 44. 67.
ubi utroque loco sic notatur ex Codd. Vide tamen
ibid. 44. et III, 358.

PMΔ. ἢ εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, ἀ' οὐδεὶς 24.
 ἄλλος πεποίηκεν, ἀμαρτίαν οὐκ ἔιχον· νῦν
 δὲ καὶ ἑωράκασι, καὶ μεμισήκασι καὶ ἐμὲ
 καὶ τὸν πατέρα μου.

PMΕ. ἢ ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος 25.
 ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν· ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν.

IZ. περὶ τοῦ παρακλήτου.

ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω 26.
 ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς
 ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται,
 ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ.

καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς 27.
 μετ' ἐμοῦ ἔστε.

PM5. α. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλι- XVI, 1.
 σθῆτε.

ἀποσυναγωγῶν ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' [Ἄρ-2. ΝΓ.
 χή.] ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας
 ὑμᾶς, δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ.

Τέλος τοῦ [Τέλος.]

καὶ ταῦτα ποιήσουσιν, * ὅτι οὐκ ἔγνωσαν 3.
 τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ.

ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ 4.
 ἡ ὥρα, μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον
 ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι
 μεθ' ὑμῶν ἤμην.

νῦν

XVI, 2. ΝΓ. τῆ γ. τῆς πεντηκοστῆς· ἐ. ὁ κ. ταῖς ἑαυτοῦ
 μαθηταῖς· ἔρχεται ὥρα.

2. ἵνα] ὅτε. E. Orig. IV, 402. ἔτε — δόξει. Id sane
 facilius.

3. ποιήσουσιν ὑμῖν] ὑμῖν —

5. νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμφαντά με, καὶ ῥμζ. ἢ
 οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με πῶς ὑπάγεις;
6. ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη
 πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν.
7. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρεται
 ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· εἰ γὰρ * ἐγὼ μὴ
 ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς
 ὑμᾶς· εἰ δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς
 ὑμᾶς·
8. καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ
 ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρι-
 σεως.
9. περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς
 ἐμέ·
10. περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα
 μου ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με·

περὶ

7. λέγω ὑμῖν] ὑμῖν λέγω. Cyrill. IV, 917. E. v. P.
 ἵνα ἐγὼ] εἰάν ἐγώ. τ ἐγώ — E. Cyrill. III, 640. ἵνα
 solum IV, 917. vulg. III, 346. VI, b. 386.
 γὰρ ἐγὼ] ἐγώ — E. Cyrill. VI, b. 386.
 εἰάν γάρ] + ἐγώ. Non agnoscit Cyrill. IV, 917.
 VI, b. 386. agnoscit III, 346. 640.
 οὐκ ἐλεύσεται] οὐ μὴ ἔλθῃ. E. Chryf. VIII, 459. c.
 Cyrill. III, 346. vulg. 640. VI, b. 386. IV, 917.
 εἰάν δὲ — πρὸς ὑμᾶς] — E. Cyrill. IV, 917. omit-
 tit, sed habet III, 640. Solus ergo Cyrillus hoc
 versu quemlibet fatiare potest varietate lectionum.
 Probi Codd. nihil mutant, nisi quod magno con-
 sensu addunt ἐγώ, post γάρ. Griesbachius legendo
 Cyrillo perpercit et sibi, et Cyrillo, ac solum omif-
 sa, εἰάν δὲ — πρὸς ὑμᾶς, notavit.
 πορευθῶ] ἀπέλθω. E. Chryf. VIII, 459. c.
 10. ὑπάγω] πορεύομαι. E. Chryf. VIII, 459. e.

περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου 11.
 τούτου κέκριται.
 ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνα- 12.
 σθε βασιάζειν ἄρτι.
 ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀλη- 13.
 θείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλή-
 τίλος τῆς γ. θεϊαν. [Τέλος.] οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ,
 ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ, λαλήσει, καὶ τὰ ἐρ-
 χόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψε- 14.
 ται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
 ΡΜΗ. γ. [Ἀρχή.] πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμὰ ἐστὶ 15. ΝΔ.
 διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ * λαμβάνεις,
 καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

μικρόν,

XVI, 15. ΝΔ. τῇ δ. τῆς πεντηκοστῆς· εἰ. ὁ κ. τοῖς ἑαυτοῦ
 μαθηταῖς· πάντα, ὅσα ἔχει.

12. λέγειν ὑμῖν] ὑμῖν λέγειν. E. Orig. I, 388. Cyrill.
 V, a. 628.

13. ὅταν δὲ] δὲ — E. Cyrill. IV, 923. omittit. Habet
 V, a. 592. 628.

ἐκεῖνος] ὁ παράκλητος. E. Cyrill. V, a. 369. Vulg.
 IV, 923.

εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν] ἐν τῇ ἀληθείᾳ πᾶσαν.
 Cyrill. V, a. 593. 369. vulg. IV, 923. εἰς τὴν ἀλή-
 θεϊαν πᾶσαν et ἀκούσει. Orig. I, 387. 388. ad
 πᾶσαν.

λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ] λαλήσει λέγων ἀφ' ἑαυτοῦ
 οὐδέν. E. Cyrill. V, a. 343. Sic, omisso λέγων.
 657. vulg. IV, 923.

ὅσα ἂν ἀκούσῃ] ὅσα ἀκούσει. E. Cyrill. V, a. 628.
 343. 657. vulg. IV, 923.

15. εἶπον] + ὑμῖν. E. Cyrill. VI, a. 105. 229. IV, 930.

16. μικρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ πάλιν μι-
κρὸν, καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι * ὑπάγω πρὸς
τὸν πατέρα.
17. εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλ-
λήλους· τί ἐστὶ τοῦτο ὃ λέγεις ἡμῖν· μικρὸν,
καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ πάλιν μικρὸν, καὶ
ὄψεσθέ με· καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν
πατέρα;
18. ἔλεγον οὖν· τοῦτο τί ἐστὶ ὃ λέγεις, τὸ μικρὸν;
οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖς.
19. ἔγνω οὖν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ τούτου ζητεῖτε μετ'
ἀλλή-

λήφεται] λαμβάνει. Cyrill. V, a. 25. 99. sed ἀψέ-
ται. V, a. 675. V, c. 75. VI, a. 105. (229. variant
Codd.) IV, 930.

16. καὶ οὐ] καὶ οὐκέτι. E. v. P. Chryf. VIII, 465. a. b. c.
Orig. IV, 453. Cyrill. IV, 932. c. e. sed vulg. 933.
c. Sic alibi ex οὐ, fecerunt ὄνω. Hanc corrup-
tionum nec Euth. nec Theophyl. admiserunt,
multo vero minus etiam Codices, nisi infimi Wet-
stenii, quos notat Griesb. Accedit, quod istud
οὐκέτι hic adeo absurdum est ante μικρὸν καὶ ὄψε-
σθε. Tanto etiam magis probandum est, ait
Griesb.

καὶ ὄψεσθε] καὶ — Orig. IV, 453.

ὅτι ἐγὼ] ἐγὼ —

τὸν πατέρα] τὸν πρῶτον μὲν. E.

17. οὐ θεωρεῖτε] Hic ergo iterum, ac versu 19. tertio
debebat esse οὐκέτι. Verum h. l. Griesbachius id
ex sentina, cuius imperium habet, haurire coactus
est. Versu autem 19. ne in coeno quidem invenire
potuit, forte quod criticam aniliam suam confre-
gerat.

18. τοῦτο — μικρὸν] τί ἐστὶ ταῦτα ὃ λέγεις, μικρὸν. E.
Orig. IV, 453.

ἀλλήλων, ὅτι εἶπον μικρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ
 με καὶ πάλιν μικρὸν, καὶ ὄψεσθέ με;
 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ 20.
 θρηνηήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται·
 ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν
 εἰς χαρὰν γενήσεται.

ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη, λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ 21.
 ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γενήσῃ τὸ παιδίον,
 οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως, διὰ τὴν χα-
 ρὰν, ὅτι ἐγενήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον.
 καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν 22.
 δὲ ἔσομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ
 καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει
 ἀφ' ὑμῶν.

PN. δ. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε 23.
 Τέλος ἐν τῷ οὐδέν. [Τέλος.] [Ἀρχή.] ἀμὴν ἀμὴν λέγω NE.
 τῆς δ. ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ
 τέλος τῆς δ. ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. [Τέλος.]

ἕως

XVI, 23. NE. τῆ ε. τῆς πεντηκοστῆς [ἐν ἄλλοις· τῆς ζ.]
 ε. ὁ κ. τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἀμὴν ἀμὴν.

19. ἔγω κ. τ. λ.] γνοὺς ὁ ἰησοῦς καὶ ὅτι ἦθελον — ἐρω-
 τᾶν εἶπεν. E. Orig. IV, 453.

20. ὁ δὲ κόσμος] ὁ κόσμος δὲ. Orig. IV, 454.

21. γενήσῃ κ. τ. λ.] τίκτη, χαρᾶ χαίρει, ὅτι ἐγενν. E.
 Cyrill. III, 680.

22. οὖν λύπην μὲν νῦν] νῦν μὲν λύπην. E. Cyrill. I. I.
 νῦν μὲν λυπηθήσεσθε. Chryf. VIII, 466. c.

ἔχετε] ἔξτε. E.

πάλιν δὲ ἔσομαι ὑμᾶς] ὑπεροὶ δὲ ὄψεσθε με. E.
 Cyrill. I. I.

23. καὶ ἐν] καὶ — E. Servat etiam Cyrill. IV, 936. V.
 d. 85.

24. ἕως ἄρτι οὐκ ἤτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψετε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
25. ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ἄρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησία περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν.
26. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν·
27. αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον.

ἐξῆλ-

ὅτι ὅσα ἂν] ἰάν τι. E. Cyrill. IV, 936. ἂν τι. V, d. 85. ὅ, τι ἂν. Damasc. II, 464. ἂν τι. Orig. I, 222. et ibid. ἰάν τι.

πατέρα] + μου. E. Cyrill. V, d. 85. mox ἐν τῷ ὀνόματί μου ponit post δώσει ὑμῖν. Sic et Orig. I, 222. sed 223. μου post πατ. abest.

24. ἕως — ὀνόματί μου] — E. Cyrill. V, d. 85. γὰρ, post ἕως addit I, a. 295. et mox ἐπὶ τῷ ὀνόμ.

ἤτήσατε] ἤτήσασθε. E. Cyrill. IV, 936.

λήψετε] δοθήσεται ὑμῖν. Cyrill. I, a. 295.

25. ἀλλ'] — τ καί. E. Chryf. VIII, 467. a. καί. Servat ἀλλ' Orig. I, 568. Omittit Cyrill. I, a. 136. III, 867. habet I, a. 446. ibid. ὅτε, loco οὐκέτι. Sed V, a. 155. ἔρχεται δὲ, omisso ἀλλ'.

λαλήσω ὑμῖν] λαλήσω πρὸς ὑμᾶς. Cyrill. III, 867.

et continuo: ἀλλ' ἐν παρρησίᾳ.

ἀλλὰ] τότε. E. Chryf. I, I.

ἀναγγελῶ] ἀπαγγελῶ. E. Cyrill. I, a. 136. ἀναγγελῶ. 446. III, 867. IV, 937.

26. περὶ ὑμῶν] — E. Cyrill. V, d. 85.

27. παρὰ τοῦ Θεοῦ] παρὰ τοῦ πατρὸς. E. Cyrill. V, d. 85.

ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς 28.
τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον, καὶ
πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.

λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ἰδὲ, νῦν 29.
παρῆσθια λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν
λέγεις.

νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρεῖαν 30.
ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν
ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες.

PNB. δ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἄρτι πιστεύετε; 31.

ἰδοῦ, ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα 32.
σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μό-
νον ἀφήτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατήρ
μετ' ἐμοῦ ἐστίν.

PNT. ι. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην 33.

Τέλος τῆς ι. ἔχῃτε. [Τέλος.] ἐν τῷ κόσμῳ θλήψιν * ἔχε-
τε°

ἐξῆλθον] + καὶ ἤνω. E. Griesbachius: *Chryso-
stomus alicubi*. Illud alicubi vide in P. adde XI,
150. a.

28. παρὰ] ἐκ. E. Apud Chryf. (de quo v. P.) VIII,
467. b. est ἀπὸ vers. 27. et παρὰ, quod fortasse huc
pertinet. Omnia enim ibi turbat. Cyrill. IV, 940.
παρὰ, sed V, a. 329. ἐκ. et V, c. 180. ἀπὸ. Igitur
licet eligere. Sana mens suadet, ut Codices N.
Test. audiamus.

κόσμον] + καί. E. Cyrill. V, a. 329. Reliqua ad
fin. 30. sine varietate.

32. νῦν] — τ ἤδη. E. Habet et omittit Cyrill. IV, 642.
V, c. 168.

ὅτι ὁ — ἐστίν] Huc referunt Orig. II, 787. a. ἀλλ'
ἐγὼ, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. Eñ vero potius ex
8, 16.

τε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

XVII, 1. Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς, καὶ [Ἀρχή.]

N5. ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπε· πατέρες, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε·

2. καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, * δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.

αὐτῇ

XVII, 1. N5. κυριακῇ ζ. [πρὸ τῆς ἀγίας πεντηκοστῆς] τῶν ἀγίων τη. πατέρων τῶν ἐν νικαία· τ. κ. ε. ἐπάρας ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπε· πατέρες, ἐλήλυθεν. Ἐν ἄλλῃ, κυριακῇ γ. μετὰ τὴν ε. ἰουλίαν· τ. κ. ε. ἐπάρας ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπε.

35. ἐν τῷ κόσμῳ — τὸν κόσμον] Haec praetermittunt Evangelitaria in una lectione, ne lectio trilem habeat exitum. Ita et in aliis locis licet videre, de quibus frustra dubitatum est. Lectio est die Iovis ante diem festum Pentecostes, quem diem graeci notant, τῇ ε. τῆς ν. et τῇ ε. τῆς ζ. (nimirum ἐβδόμαδος ἀπὸ τοῦ πάσχα.) Goth. fol. 47. Aug. 45. ἐξετε] ἔχετε. v. Orig. I, 678. 752. ubi tamen libri variant. Cyrill. IV, 944. III, 806. ἐξετε. tamen ἔχετε. II, 559. III, 622. 783. V, b. 364. In plerisque locis, ἐν τῷ κόσμῳ, post ἔχετε habet. v. P. Euth. 116.

XVII, 1. ἐπῆρε] ἐπάρας, omisso καὶ, ante εἶπε. E. v. P. Orig. I, 216. Cyrill. IV, 965. Nullus bonus Cod. hic variat, nec ex iis, quos novissime examinavi. ἐπῆρε et ἤρα Chryl. VIII, 472. attingit I, 510. In mea edit. p. 288. ante, *minio*, adde: Cod. 17. ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε] ἵνα ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε. E. Orig. IV, 23. sed priore loco vulg. Multoties vulgatum habet Cyrill. IV, 965. 947. 948. etc.

αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε 3.
τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας
Ἰησοῦν Χριστόν.

ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἔτε- 4.
λείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω

καὶ νῦν δόξασόν με σὺ, πάτερ, παρὰ σεαυτῶ 5.
τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι
παρὰ σοί.

ἔφαν-

2. δώση] δώσει. Cyrill. V, a. 599. sed δώση V, d. 169.
Δώσει postea etiam in quinque reperi atque in Aug.
4. bis. Graecitas non repugnat. Alii, ut in locis
similibus, ut manifestum vitium non notarunt, ut
arbitror.

3. Attingit Orig. I, 471. et ex loco simili infert: ἐπὶ
πάνσιν ἄλ. Θεόν. Omittit tamen IV, 50.

4. ἐτελείωσα] τελειώσας. E. Apud Wetst. legitur: Cy-
rillus in Io. pag. 879. et in l. et c. Nestor V, 24.
Ex his fecit Griesbachius, qui omnia sua ab aliis
mutuatur, haec: Cyr. aliquoties. sed in textu, ut
rec. Scilicet Cyrill. IV, 954. in textu perpetuo evan-
gelii Ioannis habet ἐτελείωσα. Sed aliquoties hunc
locum suis verbis exponens habet τελειώσας. pag.
879. d. 955. a. 956. a. 958. b. Sed si hoc valeret,
eodem iure assumi possit πεπληρωκώς ex 956. d.
957. a. Verum videamus loca Cyrilli cetera. Locus
a Wetst. notatus est VI, a. 124. ibi sane τελειώσας.
Post IV, 952. ubi Cyrillus data opera interpretatur
Ioannem, ut equidem arbitror, evoluendus erat lo-
cus V, a. 599. ubi totum locum una serie a vers. 1.
ad fin. vers. 8. recitat. Sed hic est ἐτελείωσα. III,
542. ἐτελείωσα et in fine ποιήσω αὐτό. sic et V, a.
601. rursus 614. ἐτελείωσα. V, d. 152. ἐτελείωσα et
αὐτό. Ex Cyrillo ergo eodem iure post ποιήσω ad-
di possit αὐτό. Num de hoc monitum est apud
Wetst.? Minime vero. Sed apud Griesb.?

5. με, πάτερ, τῇ δόξῃ — πρὸ τοῦ κόσμου — σοί. Orig. II,
575.

6. Ἐφάνερωτά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς
δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου σοὶ ἦσαν, καὶ
ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τε-
τηρήκασι.
7. νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι,
παρὰ σοῦ ἐσιν·
8. ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐ-
τοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀλη-
θῶς, ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν
ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
9. ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· ὅσον περὶ τοῦ κόσμου
ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ
εἰσὶ·
10. καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστὶ, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ·
καὶ δεδοξασμαι ἐν αὐτοῖς.
11. καὶ οὐκέτι ἐμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ
N5. κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σε ἔρχομαι. [Ἀρχή.]
πάτερ

XVII, 11. N5. Ἰουλίῳ 15. τῶν ἁγίων χλ. πατέρων τῶν
ἐν χαλκηδόνι τ. κ. ε. ἐπάρας ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπε· πάτερ
ἄγιε.

6. τετηρήκασι] ἐτήρησαν. E. Cyrill. V, a. 599.
7. ἔγνωκαν] ἔγνωσαν. E. ex verſ. 8. Cyrill. V, a. 599.
Alii ἔγνων et ἔγνωκα. v. Chryſt. VIII, 478. c. d.
Theophyl. 798. c. Euth. 201. III, 348. 567. et P.
ad verſ. 6: 7. et ad Matth. 25, 24. Scilicet ἔγνω-
καν, loco ἐγνώκασι, male habuit h. l. Chryſolto-
mum et alios. Ex eo ergo fecerunt ἔγνωκα, ἔγνων,
ἔγνωσαν. Videatur Maittaire de dialectis p. 227.
σου εἰσιν] σοῦ εἰσιν. E. Cyrill. V, a. 599.
10. καὶ τὰ ἐμὰ κ. τ. λ.] πάντα τὰ ἐμὰ, σὰ εἰσιν. E. Orig.
II, 541. IV, 369.

πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτούς ἐν τῷ ὀνόματί σου, * ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὡσιν ἐν καθῶς ἡμεῖς.

ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ 12. ἐτήρουν αὐτούς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ.

νῦν δὲ πρὸς σε ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ 13. ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν

Τέλος τῆς πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. [Τέλος.]
κυριακῆς.

ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ 14. κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθῶς ἐγὼ οὐκ εἰμι ἐκ τοῦ κόσμου.

οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτούς ἐκ τοῦ κόσμου, 15. ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτούς ἐκ τοῦ πονηροῦ.

ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ, καθῶς ἐγὼ ἐκ τοῦ 16. κόσμου οὐκ εἰμι.

ἀγίασον αὐτούς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος 17. ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι.

[Ἀρχή.]

11. Versum 11. et 21. miscet Orig. III, 439.

οὓς δέδωκάς] ᾧ δέδωκάς. v. Euth. 201. Cyrill. IV, 969. 971. b. c. d. 972. a. 973. e. 1080. a. Nec aliter explicant Euth. et Theophyl. v. P.

17. ἀγίασον κ. τ. λ.] πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτούς ἐν (τῇ) ἀληθείᾳ. E. Cyrill. T. IV, 983. b. c. 985. a. c. Confusio ex vers. 11. Sed V, a. 367. ita: πάτερ, ἀγίασον αὐτούς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. καὶ ὁ λόγος δὲ ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. Sic, sed σου. ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. 370. v. Wetlt. Griesb. Euth. 201.

NZ. 18. [Ἀρχή.] καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον

19. καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἑμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ᾧσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.

20. οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν * πισευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ·

21. ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν, καθὼς σὺ πάτερ ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν ἵνα ὁ κόσμος πισεύσῃ ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. Τέλος τῆς γ. κυριακῆς καὶ τῶν ἀγίων.
[Τέλος.]

22. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς: [ὑπέρβα.] ἵνα ᾧσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς ὑπέρβα τοῦ ἐν ἔσμεν. α. τῶν πατρῶν.

23. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧσιν τετελειωμένοι εἰς ἐν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος, ὅτι σὺ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτούς, καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας.

πάτερ,

XVII, 18. NZ. τῆ ε. τῆς πεντηκοστῆς τ. κ. ε. ἐπάρας ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν [εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.] ἔειπεν καθὼς σὺ πάτερ ἀπέστειλάς με.

20. πισευόντων] πισευόντων. Etiam Cyrill. IV, 494-495. Sic V, a. 118. sed μόλιαν. Sed πισευσάντων VI, a. 123. ubi alia etiam mutat versu 22.

21. et 22. miscet Orig. I, 300. Versum 22. etiam suo more refert. 750. Vide etiam IV, 28, 395. quae omnia ex suis singulis ac sibi uni propriis evangelii videtur recitasse.

23. ἀπέστειλας] ἀπέσταλκας. E. Cyrill. V, a. 118. ἠγάπησας] ἠγάπησα. E. v. P. Ita etiam unus Euth. Cod. n. cuius signum excidit in prior editione mea.

πάτερ, ὅς σε δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμι 24.
ἐγὼ, καὶ κείνοι ὥσπερ μετ' ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι
τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν * δέδωκάς μοι, ὅτι
ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου.

PND. γ. πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ 25.
δὲ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν, ὅτι σύ με
ἀπέστειλας·

PNE. ι. καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνω- 26.
ρίσω· ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με, ἐν αὐ-

τέλος τῆς σ. τοῖς ἡ, καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς. [Τέλος.]

PN5. α. [Ἀρχῆς.] Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἰησοῦς [Ἀρχῆς.] XVIII, ι.
Ἀρχῆς τοῦ ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ NH.
α. τῶν πα-
δῶν.
χειμάρρου τῶν κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν
εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Τέλος τοῦ α. [Τέλος.]

Ἐυαγγελίου
τῶν παδῶν.

ἦδες

XVIII, ι. NH. Ἐυαγγέλιον β. τῶν ἁγίων παδῶν τ. κ. ε.
ἐξῆλθεν ὁ ἰησοῦς [καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.] σὺν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ.

24. ἦν ἔδωκάς] ἦν δέδωκάς. Sic postea etiam inveni.
Et Cyrill. IV, 1003.

26. ἡ] μέγ. E. Chryf. VIII, 486. e.

XVIII, ι. Griesbachius, qui ex meis lectionum ecclesia-
sticarum indicibus in novissima editione sua initia
et terminos lectionum hic signis [ ] notavit, hoc
versu habet [ἐξῆλθε — μαθηταὶ αὐτοῦ.] Quam
inepte hoc factum sit, cognoscitur ex vers. 26. cap.
17. et vers. 1. cap. 18. huius editionis. Accedit,
quod ex istis signis nemo cognoscere potest, de qua
lectione ecclesiastica dicatur. Huiusmodi sunt coe-
corum de coloribus iudicia.

εἰπὼν ὁ ἰησοῦς] ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς καὶ. E. Chryf.
VIII, 489. b. c. Urget adeo hanc lectionem ibid d.
vide supra 7, ι. εἶχεν ἐξουσίαν. Omnino autem
comparandum est initium homiliae 48. et 83.

2. ἦδει δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παραδίδους αὐτὸν, τὸν PNZ. α.
τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

3. ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπέῖραν, καὶ ἐκ τῶν PNH. α.
ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται
ἐκεῖ μετὰ Φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὄπλων.

4. Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' PNO. α.
αὐτὸν, ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε;

ἀπε-

τῶν κένδρων] τοῦ κεδρῶν τ τῶν κένδρων τ τῶν δένδρων.
E. Illa omnia sunt vitia scribarum. Cognoscis au-
tem corruptionem ex corruptione in κένδρων et δέν-
δρων. Chryl. Cyrill. Theoph. Euth. nihil mutant.
Quod Iosephus huic vocabulo graecam formam de-
dit, ὁ (χρίμαρξος) et ἡ (φάραγξ) κεδρῶν, τοῦ et τῆς
κεδρῶναι, id non est huius loci. Orig. IV. 398. hunc
versum sine ulla varietate recitat. Forte tamen alio
in loco huic corruptioni occasionem dederat pro-
more suo, qui plerumque nomina personarum et
iocorum vexat et torquet. Nullus bonus Codex hic
varietatem habet. Latinistae sine reprehensione pot-
erant retinere *cedron*. Alii habent *cedri*. Hinc
Wetst. D. τοῦ κένδρον. Qui ex Codice Alexandrino
orthographiam volunt discere, mente capti sunt.
Hoc loco adeo Wetst. B. vulgatum habet.

2. συνήχθη] + καί. E.

3. λαβὼν] παραλαβὼν. E. v. P. Rectius quidem.

σπέῖραν] + ὄλην. E. Hoc nec Orig. IV, 398. habet.

καὶ Φαρισ.] καὶ τῶν Φαρισαίων. E. Cyrill. VI, a.
133.

4. οὖν] δέ. E. Cyrill. l. l.

ἐρχόμενα] ἐπερχόμενα. E. v. P. Hoc quoque re-
ctius. Vulgatum Orig. I, 395.

ἐξελθὼν εἶπεν] ἐξῆλθε καὶ λέγει τ ἐξελθὼν λέγει. E.
Alterum ex mea editione ex Chryl. notavit Griesb. .

alteram

ἀπεκρίθησαν αὐτῶ· ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον. 5.
λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι. εἰσῆκει δὲ
καὶ ἰούδας, ὁ παραδιδούς αὐτὸν, μετ' αὐτῶν.
ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον 6.
εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί.

πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε· τίνα ζητεῖτε; 7.
οἱ δὲ εἶπον· ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον.

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι. 8.
εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν·
ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν· ὅτι οὐς δέδω· 9.
κάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.

ΡΞ. α. σίμων οὖν πέτρος ἔχων μάχαιραν, ἐίλικυσεν 10.
αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δούλον,
καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ἀτίον τὸ δεξιόν. ἦν
δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ μάλχος.

εἶπεν

alterum non. Utrumque videas VIII, 490. a. Pro
ἐξῆλθε καὶ λέγει Griesb. laudat etiam Cyrill. ubi?
Hoc mihi notandum reliquit. Scilicet IV, 1012.
Liceat et mihi laudare Cyrill. VI, a. 133. ubi est,
ἐξεληθὼν εἶπεν αὐτοῖς, v. Orig. I, 395.

5. ἀπεκρίθησαν αὐτῶ· ἰησοῦν] οἱ δ' ἀπεκρίθησαν· ἰησοῦν.
E. Orig. I, 395. ποx: λέγει δὲ αὐταῖς· ἐγὼ.
δὲ καὶ] δὲ — E. Cyrill. VI, a. 133.

6. ἔτι] — E. Si Griesb. ex Orig. IV, 399. omissum
ὅτι notavit, peccavit, Sua enim ibi interponit Orig.
Eodem iure ex illo loco vers. 12. notare poterat
omissum οὖν. ἔτι habet I, 395, ut ibi ex Codd. do-
cetur.

7. αὐτοὺς] αὐτούς. E. Orig. I, 395.
εἶπον] + πάλιν. Orig. l. l.

8. ὁ ἰησοῦς] ὁ —. Orig. l. l. ἀπεκρ., αὐτοῖς ὁ.

10. ἀτίου] ἀτάριον. E. pro hac lectione laudat Griesb.
etiam vulgatae, auriculam. εὐς ergo, ut arbitror,
est,

11. εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς τῷ πέτρῳ· βάλε τὴν μά-^{ΡΕΑ.} α.
 χαιραν * εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδω-
 κέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;
12. ἡ οὖν σπεῖμα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρε-^{ΡΕΒ.} α.
 ται τῶν ἰουδαίων συνέλαβον τὸν ἰησοῦν, καὶ
 ἔδησαν αὐτόν,
13. καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς ἄνναν πρῶτον ἦν ^{ΡΕΓ.} β.
 γὰρ πενθερὸς τοῦ καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς
 τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου.
14. ἦν δὲ καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς ἰουδαίοις,
 ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ
 τοῦ λαοῦ.
15. ἠκολούθει δὲ τῷ ἰησοῦ σίμων πέτρος, καὶ ὁ ^{ΡΕΔ.} δ.
 ἄλλος μαθητῆς· ὁ δὲ μαθητῆς ἐκεῖνος ἦν ^{ΡΕΕ.} ι.
 γνω-

est, *auris*, ὠτίον, *auric*, (sic.) ὠτάριον, *auricula*
 aut *auricuncula*. Infra vers. 26. in graeco iterum
 est ὠτίον et in latino *auricula*. ὠτίον Orig. I, 395.
 b. hunc locum tractans. Continuo autem ibi tran-
 sit ad Matth. 26, 52. ubi etiam praecedit ὠτίον.

11. μάχαιράν σου] σου —

12. ἰησοῦν] + ἰκόντα. E. de suo Orig. IV, 399.

13. alius post πρῶτον, alius post ἐκείνου addit: ἀπέσει-
 λεν οὖν αὐτὸν ὁ ἄννας δεδεμένον πρὸς καϊάφην τὸν
 ἀρχιερέα. Sumta sunt ex vers. 24. Vide Cyrill.
 IV, 1020. c. coll. 1021. b. qui primum haec sine
 ista appendice recitat a vers. 12. ad finem vers. 14.
 deinde vero haec addit et interpretatur. Versio Syra
 et hic et 19, 30. appendices habet, uti Cyrillus.
 Secundum Cyrillum ergo addenda essent post vers.
 14. ac continuo repetendum: ἦν δὲ καϊάφας — τοῦ
 λαοῦ. v. Euth. 202.

14. ἀπολέσθαι] ἀποθανεῖν. E. ex 11, 50.

γνωσὸς τῶ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισηλάθε τῶ ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως·

PE5. α. ὁ δὲ πέτρος εἰσήκει πρὸς τῆ θύρα ἔξω ἔξῃλ-16.

PEZ. ι. Δεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωσὸς τῶ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῆ θυρωρῶ, καὶ εἰσ-
ήγαγε τὸν πέτρον.

PEH. α. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῶ πέτρῳ 17.
μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώ-
που τούτου; λέγει ἐκεῖνος· οὐκ εἰμί.

PEΘ. ι. εἰσήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀν-18.
θρακίαν πεποικότες, ὅτι ψύχες ἦν, καὶ
ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ πέτρος
ἕως καὶ θερμαινόμενος.

ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν ἰησοῦν περὶ τῶν 19.
μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐ-
τοῦ.

PO. α. ἀπεκρίθη αὐτῶ ὁ ἰησοῦς· ἐγὼ παρρησία ἐλά-20.
λησα τῶ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν
* συναγωγῇ καὶ ἐν τῶ ἱερῶ, ὅπου * πάντο-
τε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν τῶ κρυπτῶ
ἐλάλησα οὐδέν·

POA. ι. τί με ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκόοντας, 21.
τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε, οὗτοι εἶδασιν ἃ εἶπεν
ἐγώ.

ταῦτα

16. γνωσὸς] γνώριμος. E. Chryf. VII, 799. e.

20. τῆ συναγωγῇ] τῆ —

πάντοθεν] πάντοτε. Sic et postea in aliis inveni.
Sed πάντες in uno Theophyl. Repetitum πάντοτε
quibusdam displicuit, hinc duplex correctio, uti
fere solet esse in locis eiusmodi.

22. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν ΡΟΒ. α.
παρεσηκῶς ἔδωκε ράπισμα τῷ ἰησοῦ, εἰπὼν
οὕτως ἀποκρίθη τῷ ἀρχιερεῖ;
23. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, ΡΟΓ. ι.
μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς,
τί με δέξεις;
24. ἀπέσειλεν * αὐτὸν ὁ ἄννας δεδεμένον πρὸς ΡΟΔ. α.
καϊάφην τὸν ἀρχιερέα.
25. ἦν δὲ σίμων πέτρος ἐπὶ καὶ θερμαινόμενος· ΡΟΕ. α.
εἶπον οὖν αὐτῷ· μή καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο * οὖν ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν·
οὐκ εἰμί.
26. λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγ-
γενῆς ὧν οὐ απέκοψε πέτρος τὸ ὠτίον· οὐκ
ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ;
27. πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ πέτρος, καὶ εὐθέως
ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.
- ΝΘ. 28. [Ἀρχή.] ἀγούσιν οὖν τὸν ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ ΡΟΒ. α.
καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον. ἦν δὲ * πρῶτ' καὶ
αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα
μὴ μιν θῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πᾶσχα.
[Τέλος.]

Τέλος τοῦ β.

ἐξῆλ-

XVIII, 28. ΝΘ. εὐαγγέλιον δ. τῶν ἁγίων πατρῶν. τὸ
αὐτὸ καὶ τῆς θ. ἔργα τῆς μεγάλης σ. ὄλον. (ἦτοι ἀδια-
κόπως.) τ. κ. ε. ἀγούσι τὸν ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ καϊάφα

23. δέξεις] δαίξεις. De hoc monitum.

24. ἀπέσειλεν οὖν] οὖν —

25. ἠρνήσατο] + οὖν.

28. ἀγούσιν οὖν] οὖν —. D. v. P.

πρῶτ' α] πρῶτ'. Ita quoque bis Aug. 4. Vulgatum
Chryf. VIII, 494. a.

ροζ. ἠ. ἐξῆλθεν οὖν ὁ πιλάτος πρὸς αὐτοὺς, καὶ 29.
εἶπε· τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ
ἀνθρώπου τούτου;

ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· εἰ μὴ ἦν οὗτος 30.
κακοποιὸς, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν.

εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ πιλάτος· λάβετε αὐτόν 31.
ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε
αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ
ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα·

ἵνα ὁ λόγος τοῦ ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε, 32.
σημαίνων ποῖα θανάτῳ ἠμελλεν ἀποθνή-
σκεν.

ροη. α. ἐισῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ πι- 33.
λάτος, καὶ ἐφώνησε τὸν ἰησοῦν, καὶ εἶπεν
αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;

ροθ. ἠ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ 34.
τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ;
ἀπεκρίθη ὁ πιλάτος· μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; 35.
τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν
σε ἐμοί· τί ἐποίησας;

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ 36.
ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου

29. φέρετε] ἔχετε. E. Utrumque Chryf. VIII, 494. c. e.

35. τὸ ἔθνος τὸ σὸν] τὸ σὸν ἔθνος. E. Orig. IV, 401.

36. ὁ ἰησοῦς] ὁ —

εἰ ἐκ κ. τ. λ.] εἰ ἦν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἡ βασι-
λεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρέται οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἂν — νυνὶ
δὲ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ.
Orig. I, 375. Vulgat. sed οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἂν. IV.

τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρεταί
 ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοῶ τοῖς
 Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν
 ἐντεῦθεν.

37. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ πιλάτος· οὐκοῦν βασιλεὺς ῬῬ. δ.
 εἰ σύ; ἀπεκρίθη * Ἰησοῦς· σὺ λέγεις ὅτι ῬῬΑ. ἡ
 βασιλεὺς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννη-
 μαί, καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον
 ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ἂν ἐκ
 τῆς ἀληθείας, ἀκούει μου τῆς φωνῆς.

38. λέγει αὐτῷ ὁ πιλάτος· τί ἐστὶν ἀλήθεια; ῬῬΒ. θ.
 καὶ τοῦτο εἰπὼν, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς
 Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ οὐδεμίαν
 αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ.

39. ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἓνα ὑμῖν ἀπολύσω ῬῬΓ. δ.
 ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω
 τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;

ἐκραύ-

23. Rursus: εἰ ἦν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἡ βασιλεία
 ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρεταί ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο III, 582.
 et 220. εἰ ἦν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἡ βασιλεία ἡ
 ἐμὴ οἱ ὑπερ, οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἂν. Origenes ergo
 pro quavis cuiusvis recensiois lectione laudari pot-
 est. Sed nec Chryf. nec Cyrill. nec ullus alius Pa-
 ter hac laude caret. Scilicet illorum aetate nondum
 perierant criticae illae ac praestantissimae recensio-
 nes. Modo ergo haec, modo illa utebantur.

ἠγωνίζοντο] ἠγωνίσαντο. E. Alii ἂν ponunt post
 ἠγωνίζοντο aut ἠγωνίσαντο.

37. ὁ Ἰησοῦς] ὁ —

γεγέννημα] γεγέννημα. E. Frequens confusio, ut
 in γέννησις, γένεσις et aliis. Ex ea tamen sibi ar-
 gumenta petuntur.

ΡΠΔ. α. ἐκράυγασάν οὖν πάλιν πάντες, λέγοντες· 40.
μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν βαραββᾶν ἣν δὲ ὁ
βαραββᾶς ληστής.

ΡΠΕ. δ. Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ πιλάτος τὸν ἰησοῦν, καὶ XIX, 1.
ἐμασίγωσε.

καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες σέφανον ἐξ 2.
ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ
ἰμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτὸν,
καὶ ἔλεγον· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων 3.
καὶ ἐδίδου αὐτῷ ῥαπίσματα.

ΡΠΕ. ε. ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ πιλάτος, καὶ λέγει 4.
αὐτοῖς· ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε
ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω.

ΡΠΖ. δ. ἐξῆλθεν οὖν ὁ ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάν- 5.
θινον σέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἰμάτιον.
καὶ λέγει αὐτοῖς· ἴδε ὁ ἀνδρῶπος.

ὅτε

40. πάλιν] — E. Sublatum, quod nullum praecessit
ἐκράυγασαν. Sed hoc argutum est. Nam nec ista
vers. 30. 31. submissa voce videntur dixisse. Alii
omittunt πάντες. Orig. IV, 401. ita: οἱ λέγοντες
(ergo colligebant, non πάντες.) ἀναβεβηκέναι, ἵνα
ἀγγίσωσιν ἑαυτοὺς, ἐκράυγασαν (ergo deest πάλιν)
λέγοντες τῷ πιλάτῳ μὴ τοῦτον ἀπολύσει (Sic et edit.
Huet. II, 371.) ἀλλὰ — δὲ ὁ βαραββᾶς ληστής.

XIX, 3. καὶ ἔλεγον] καὶ ἐμπαίζοντες ἔλεγον τ καὶ γονυ-
πετοῦντες αὐτὸν ἔλεγον τ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ
ἔλεγον. E. v. P. Ante λέγειν videbatur aliquid de-
siderari. Huic desiderio scribae impigri abunde fa-
tisfecerunt. Forte adhuc reperiat, καὶ προσελ-
θόντες ἔλεγον. Cyrill. IV, 1043. qui 1044. etiam re-
petit: προσήσαν γὰρ λέγοντες, φησὶ, χαῖρε ὁ βασ.

6. ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέ- PPH. a.

Ξ. ται, ἐκραύγασαν, λέγοντες· [Ἀρχή.] σαύρω- PPH. u.

σον, σαύρωσον * αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλά-

τος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ σαυρώσατε·

ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ^{Ἰπέρβα εἰς}

[Ἰπέρβα.] ^{τὸ τῆς ὑψώ-}

^{σεως.}

7. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι ἡμεῖς νόμον P. θ.

ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλου P. A. u.

ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν υἱὸν * Θεοῦ ἐποίησεν.

8. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, P. B. δ.

μᾶλλον ἐφοβήθη.

9. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον [Ἀρξου.] ^{Ἀρξου τῆς}

πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; ὁ ^{ὑψώσεως}

δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. ^{πάλιν ὁ πι-}

^{λάτος λέγει}

λέγει ^{τῷ Ἰησοῦ}

^{πόθεν.}

XIX, 6. Z. εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν

ξύλων τ. κ. ε. συμβούλιον ἐποίησαν οἱ ἀρχιερεῖς

καὶ οἱ πρεσβύτεροι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπο-

λέσασιν. καὶ παρεγένοντο πρὸς πιλάτον, λέγοντες·

ἄρον, ἄρον, σαύρωσον αὐτόν. λέγει.

6. σαύρωσον, σαύρωσον] † αὐτόν.

7. νόμον ἡμῶν] ἡμῶν — E. Orig. IV, 402. mox, υἱὸν

θεοῦ] τοῦ —. Versum 7. et 8. alia Evangelia-

ria, eaque accuratiora, omittunt, alia, itemque pau-

ciora, servant. Ex meis servat χ. Sic notatur etiam

in Cod. z. v. P. ad vers. 6. p. 316. Leguntur au-

tem isti versus in iisdem Codd in alia lectione. In

Goth. fol. 180. in Aug. 173. Illa prior autem le-

ctio in Goth. fol. 206. in Aug. 209. quae quidem

posterior lectio multoties, ut loquuntur, διακόπτει-

ται. Vide huius editionis margines. Compara etiam

quae dixi de Cod. Gehliano ad Marc. p. 316. seq.

qui recte notat, vers. 7. et 8. omittendos esse.

15Γ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ πιλάτος· ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; 10.
οὐκ οἶδας ὅτι ἔξουσίαν ἔχω συναρῶσαί σε, καὶ
ἔξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι σε;

ἀπεκρίθη * ἰησοῦς· οὐκ εἶχες ἔξουσίαν οὐδε- 11.
μίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἀνω-

^{Ἰπέρβα} ^{ἰ. 15} ^{τὸ τῆς ὑψώ-} ^{σεως.} ^{θεν} [Ἰπέρβα.] διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς με
σοὶ μέζονα ἀμαρτίαν ἔχει.

ἐκ τούτου ἐζήτηε ὁ πιλάτος ἀπολύσαι αὐτόν· 12.
οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον, λέγοντες· εἰάν τοῦτον
ἀπολύσης, οὐκ εἶ φίλος τοῦ καίσαρος. πᾶς
ὁ βασιλέα * ἑαυτὸν ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ
καίσαρι.

^{Ἀρξου} ^{τῆς} ^{ὑψώσεως} ^{τότε} ^{οὖν} ^ὁ ^{πιλ.} [Ἀρξου.] ὁ οὖν πιλάτος ἀκούσας τοῦτον 13.
τὸν λόγον, ἤγαγεν ἔξω τὸν ἰησοῦν, καὶ ἐκάθι-
σεν ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς τόπον λεγόμενον
λιθόστρωτον, ἐβραϊστὶ δὲ γαββαθα.

15Δ. α. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ 14.
ἕκτη καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· ἴδε ὁ βασι-
λεὺς ὑμῶν.

οἱ

11. ὁ ἰησοῦς] ὁ —

12. οἱ δὲ κ. τ. λ.] πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκράυαζον λέγ.
πρὸς τὸν πιλάτον. E. Orig. IV, 402.εἰάν — καίσαρος] εἰάν μὴ τοῦτον ἀποκτείνης, οὐκ εἶ
φίλος τοῦ καίσαρος. E. Cyrill. III, 327. 619. I, 9.
415. Ita ex recensione Alexandrina ter. Semel IV,
1052. ex Constantinopolitana vulgatum.

αὐτὸν ποιῶν] ἑαυτὸν ποιῶν. Orig. IV, 402.

13. τοῦτον τὸν λόγον] τούτων τῶν λόγων. D.

γαββαθα] alii γαβαθα.

14. ὥρα δὲ] ὥρα ἦν. D.

ἕκτη] Apud Orig. nihil de his legitur. Chryf.
VIII, 501. a — c. et Cyrill. IV, 1054. b. clam se

sub-

15. οἱ δὲ ἐκραύγασαν ἄρον, ἄρον, σάβωσον αὐ- P^{5E}. α.
τόν. λέγει αὐτοῖς ὁ πιλάτος· τὸν βασιλέα
ὑμῶν σαβώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς·
οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ καίσαρα.
16. τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σαυ- P⁵⁵. α.
Ξ. ρωθῆ. [Τέλος.] [Ἀρχή.] παρέλαβον δὲ τὸν τέλος τοῦ δ.
ἰησοῦν καὶ * ἤγαγον·

καὶ

XIX, 16. Ξ. τῆ ρ. ἄρα ἐν τισὶ τ. κ. ε. παραλαβόντες οἱ
στρατιῶται τὸν ἰησοῦν ἤγαγον (εἰς τὸ πραιτώριον)
καὶ βασ.

subdlexerunt, ut faciunt plerumque in eiusmodi lo-
cis. Scholium, quod Birch. exhibuit, dudum edi-
deram in mea priore editione, item alia in Glof-
fariis et anecdotis graecis Mosquae 1774. 4. Vol.
II. p. 69. 70. De priore Icholio v. Theophyl. 820.
b. v. P.

15. οἱ δὲ ἐκραύγασαν] ἐκραύγαζον δὲ ἐκεῖνοι. E. Ita
ex Cyrillo etiam notat Griesb. Rectius Wetst.
ἐκραύγαζον οὖν ἐκεῖνοι. Nam ita est IV, 1054. Vo-
lumen tamen videre, annon S. Pater habeat etiam
recensionem Constantinopolitanam. Igitur I, g.
413. habet: ἄρει, ἄρει, σάβωσον αὐτόν. Sic et II,
30. 60. 137. 461. III, 619. Orig. IV, 402. πάλιν
ἐκράγασαν. Huc refertur etiam, praeter loca in P.
notata, II, 548. IV, 268. ubi, ut apud Cyrill. est
ἄρει, item σάβωσον.

16. ἀπήγαγον] ἤγαγον. v. Chryf. VIII, 503. d. Euth.
203. et I, 1109. Evangelitaria non nulla, ut Aug.
fol. 189. hoc versu, plura, ut Goth. fol. 198. versu
23. incipiunt lectionem τῆ ρ. ἄρα. Ad quatuor ve-
ro lectiones attendi debet. Augustanum habet fol.
173. Hic terminat lectionem in σαρωθῆ. Sic et
Goth. fol. 180. Secundo loco habet Aug. fol. 189.
hic in principio addit, ἤγαγον εἰς τὸ πραιτώριον.
Hanc lect. Goth. et alia incipiunt vers. 23. Tertio
Aug.

15Z. a. καὶ βασιάζων τὸν σαυρὸν αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς 17.
τὸν λεγόμενον κρανίου τόπον, ὃς λέγεται
ἐβραϊσὶ γολγοθᾶ.

15H. a. ὅπου αὐτὸν ἐσαύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλ- 18.
λους δύο, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ
τὸν ἰησοῦν.

15Θ. a. ἔγραψε δὲ καὶ τίτλων ὁ πιλάτος, καὶ ἔθη- 19.
κεν ἐπὶ τοῦ σαυροῦ ἦν δὲ γεγραμμένον ἰησοῦς
ὁ ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων.

C. « τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν 20.
ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν * ὁ τόπος τῆς πόλεως
ὅπου

Aug. habet fol. 209. hic in media lectione habet, παραλαβόντες δὲ τὸν ἰησοῦν, ἤγαγον εἰς τὸ πραιτώριον καὶ βασ. Sic et Goth. fol. 206. Mosquensis c. bis ita habet in lect. 18, 28—19, 37. et in lectione 19, 6—35. Ut ergo alia non habent 19, 16—37. Ita Aug. et alia non habent 18, 28—19, 37. Apud Cyrill. IV, 1056. alia in textu, alia in marg. notantur. Ex 1057. a. autem colligo, eum quoque exclusisse, εἰς τὸ πραιτώριον. Habet enim: ἀπάγουσι μὲν, οἷς τεθνηξόμενον ἤδη, τὸν τῆς ζωῆς ἀρχηγόν. Ut dicam, quod sentio: εἰς τὸ πραιτώριον, addebatur solum et inepte quidem, in unius lectionis principio. Deinde id transferebatur in alius lectionis partem mediam, simul cum vocabulo παραλαβόντες. Sic quoque inepte additum est Marc. 15, 16. τ. κ. ε. οἱ σε, ἀπ. τὸν ἰησ. εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ καϊάφα, ὃ εἶσι πραιτώριον. Item Hebr. 9, 1—7. ἀδελφοί, ἔχεν ἡ πρώτη σκηνὴ (loco διαθήκη) δικαιώματα. Ἀπήγαγον vero, ut et hoc moneam, est interpretatio. Nam ἤγαγον hoc loco est, ad supplicium ducebant, quod usitatus dicitur ἀπάγειν.

17. εἰς τὸν λεγόμενον κρανίου τόπον] εἰς τόπον λεγόμενον
κρανίου τόπον. A.

20. τῆς πόλεως ὁ τόπος] ὁ τόπος τῆς πόλεως.

ὅπου ἐσαυρώθη ὁ ἰησοῦς καὶ ἦν γεγραμμένον
ἐβραϊστὶ, ἑλληνιστὶ, ῥωμαϊστὶ. [ὑπέρβα.]

21. ἔλεγον οὖν τῷ πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν
ἰουδαίων μὴ γράφῃ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων
ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε βασιλεὺς εἰμι τῶν ἰου-
δαίων.

22. ἀπεκρίθη ὁ πιλάτος ὁ γέγραφα, γέγραφα.

ΞΑ. 23. [Ἀρχή.] οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσαύρωσαν
τὸν ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρατιώτῃ
μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ χιτῶν ἀρῆρα-
φος, ἐκ τῶν ἀνωθεν ὑφαντὸς δι' ὄλου.

24. εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους· μὴ σχίσωμεν αὐ-
τὸν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται·
ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἢ λέγουσα διμερί-
σαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν
ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ μὲν οὖν
στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

ΞΑ. 25. [Ἀρξου.] [Ἀρχή.] εἰσηκείσαν δὲ παρὰ τῷ
σαυρῶ τοῦ ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελ-
φή

XIX, 23. ΞΑ. τῆ θ. ὄρη τῆς μεγάλης τ. ἐν τισὶ τ. κ. ε.
οἱ στρατιῶται, ὅτι.

XIX, 25. ΞΑ. εὐαγγέλιον θ. τῶν ἀγίων πατέρων καὶ εἰς
τὸν θεολόγον, τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν τῆ κε.
σιπτεμβρίου καὶ τῆ η. μαΐου τ. κ. ε. εἰσηκείσαν
παρὰ τῷ σαυρῶ.

23. ἀρῆραφος] Multi Codd. ἄραφος, etiam apud Birch.
De hoc alibi monui. Sufficit hic monuisse, non
nisi in recentissimis Codd. signa ista conspici in li-
teris ἄρ.

Φη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μαρία ἢ τοῦ κλωπᾶ,
καὶ μαρία ἢ μαγδαληνή.

ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα, καὶ τὸν μαθη- 26.
τὴν παρεστῶτα, ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ
αὐτοῦ· γύναι, * ἴδε ὁ υἱός σου.

ἔπειτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. 27.
καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν * ὁ μαθη-
τῆς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια. [Ἐπέμβα.]

στ. δ. μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ ἰησοῦς, ὅτι πάντα ἤδη 28.

τετέλεσται, [Ἐπέμβα.] ἵνα τελειωθῇ ἡ γρα-
φή, λέγει· διψῶ.

σκῆυος

μετὰ τὸ τε-
τέλεσται, πε-
ρὶ αὐτοῦ.

25. κλωπᾶ] alii κλοπᾶ.

26. ἰδοὺ] ἴδε. Etiam Orig. IV, 6.

27. ὥρας] ἡμέρας. D. Forte ἡμέρας correxerunt, quod crediderunt, id tam celeriter fieri non potuisse. Sed hae sunt argutiae. Augulf. 4. quater habet ὥρας. Ita Cyrill. IV, 1065. et I, a. 239. Sed inter ἴδε et ἰδοὺ dissentit.

αὐτὴν ὁ μαθητῆς] ὁ μαθητῆς αὐτὴν.

ὁ μαθητῆς] + ἐκεῖνος. D.

28. τοῦτο] ταῦτα. D. Ita libentius dicunt graeci et latini.

εἰδὼς] ἰδὼν. A.

πάντα ἤδη] ἤδη πάντα τ' ἤδη — D.

τετέλεσται] + περὶ αὐτοῦ. E. In priori editione scripseram: Ita lectionaria uno loco, ubi reliqua omittunt ad κλίνας versu 30. Ex hoc Griesb. fecit: Evangelistaria uno loco, ubi omittunt τετέλεσται ad τετέλεσται vers. 30. Ingeniose et docte! Coecus ergo erat. Nam pag. 16. 328 notatur ista lectio sic: τετέλεσται περὶ αὐτοῦ, κλίνας τὴν. Ergo prius τετέλεσται servant, sed καὶ ante κλίνας, omittunt. Igitur non omittunt τετέλεσται ad τετέλεσται.

Miserum

29. σκῆυος οὖν ἔκειτο ὄξους μεσόν· οἱ δὲ, πλή-
σαντες σπόγγον ὄξους, καὶ ὑσώπω περι-
θύντες, προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ σώματι.
30. ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ ἰησοῦς, εἶπε· τετέ-
λεσται καὶ [Ἄρξου.] κλίνας τὴν κεφαλὴν, Ἄρξου τῆς
παρέδωκε τὸ πνεῦμα. ὑψώσεως.

[Ἄρξου.]

Miserum est, alienis oculis cernere. Quod autem istam lectionem non appellavit, nec plures locos, in quibus haec servant, notavit, id ei condono, et si hoc quoque ex mea edit. discere poterat. v. P.

τελειώθη] πληρωθή. E. Ita fere alibi in N. Test.

29. ὑσώπω] Ita diferte Cyrill. IV, 1067. Hunc ver-
sum cum parte vers. 28. et 30. omittunt duo apud
Birch. Scilicet in una lectione eccles. excluduntur
ἵνα τελ. ad τετέλεσται. Eorum loco autem, post
prius τετέλεσται, additur περι αὐτοῦ, aut τὰ περι αὐ-
τοῦ. Birchius haec iunctim notare debuisset ad vers.
28. Sed ita triplex emerlit lectionis varietas.

30. τὸ πνεῦμα] + ὡς δὲ ἐξέπνευσεν, (ex Wetlt. 37. 96.
ridicula lectio notatur, ἐξεπνεύσθη,) ἐσχίσθη τὸ
καταπέτασμα τοῦ ναοῦ (μίσσον) ἀπὸ ἀνωθεν ἕως
κάτω. E. Chryl. VIII. 507. b. vocabula, τὸ πνεῦμα
ἀφῆκεν, explicat ἀπέψυξεν et ἐξέπνευσεν. v. P. Ut
hic versus 30. terminat, ita et Matth. 27, 50. ἀφῆκε
τὸ πνεῦμα. Scholiastae ergo ea, quae pertinebant
ad Matth. 27, 51. huc temere transtulerunt. Id
manifestum est ex eo, quod dixi de Mosq. Cod. 12.
Scholium autem, quod in Codd. legitur ad Matth.
27, 51. atque incipit, τὸ ἐν τῷ ναῷ καταπέτασμα,
ex Cyrillo expressum est, ut postea vidi. Nam illo
tempore, quo ista scribebam Mosquae, Cyrillus
nondum erat ad manus. Vide ergo Cyrill. IV, 1069.
e. Ceterum etiam notum est, interpretes haud raro
ex alio evangelista assumere et interpretari, quae is,
quem interpretantur, praetermisit. Ergo Cyrill. 1072.
c. haec etiam urget: ἐπειδὴ δὲ — ἐπισημαίνεταί.

CE. 1. [Ἀρξου.] οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνη ἐπὶ 31.
 Ἀρξου τῆς τοῦ σαυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ,
 μεγάλης σ. ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν· ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα
 ἕως τοῦ, ἐξ- * ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν πι-
 λῶτον, ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ
 ἀρθῶσιν.

ἦλθεν

Ex loco notabilia sunt haec verba: ἐυρίσκειται
 λίγων ὁ Θεσπέσιος εὐαγγελιστής· (Hic
 quilibet expectat ipsissima verba, vel Ioannis, vel
 certe Matthaei. Addit autem:) ὡς δὲ ἐξέπνευσεν,
 ἐρράγη τὸ καταπίτασμα τοῦ ναοῦ. Quis vero evan-
 gelista ullo in loco haec dixit? Talem interpretem
 hoc ipso loco se exhibuit Chrysostomus. Nam VII,
 819. a. attingens hunc ipsum versum, non solum
 explicat τετέλεσται, sed et γευσάμενος. Manifeste
 ergo hunc locum miscuit cum Matth. 27, 34. Hanc
 appendicem licet etiam derivare ex Evangelitariis.
 Etenim ante Io. 19, 31. in Evangelitariis, in lectione,
 τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ, ἐσπέρας, legitur Matth. 27,
 39—54. Ergo facile haec ex lectione ecclesiastica
 arripiebantur. Sed istis ambagibus non est opus.
 Contra hanc appendicem sunt et mei praelantissimi
 Codices, et maximus numerus ceterorum. Ex meis
 enim omnibus, quos in priore editione et postea
 comparavi, habet ista solus Mosq. o. et semel in
 una lectione Evangelitarium c. Nam Cod. 12. sola
 fragmenta ante scholia habet. Birchius in solo
 Haun. 2. reperit, quem ipse haud magni facit. Vide
 eius Praef. edit. prioris pag. XCI. posterioris CV.

31. οἱ οὖν] ante οἱ Griesb. habet hoc signum [, quod,
 ut in praefatione pag. XCIII. docet, notat initium
 lectionis ecclesiasticae. Lectionem, quae inciperet,
 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, nullam usquam inveni. Sed nec
 alius inveniet. Debebat ergo in mea edit. pag. 16.
 attendere ad haec verba: Vide lectionem Matth.
 XXVII, 1—38. Ex eo ergo loco facile intellexisset,

hoc

32. ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσαυρωθέντος αὐτῶ·
33. ἐπὶ δὲ τὸν ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη·
34. ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε, καὶ * εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.

καὶ

hoc non esse initium lectionis ecclesiasticae. Gothanum Evangeliarium in vicino habet. Evoluat ergo fol. 164. coll. fol. 160. ubi cum stupore discet initium lectionis esse: τ. κ. ε. συμβούλιον.

οἱ οὖν — παρασκευῆ ἦν] Non nulli haec transponunt, temere tamen. v. P. p. 330. 331.

ἐκείνη τοῦ] ἐκείνου τοῦ. Theophyl. 827. c. in textu quidem habet ἐκείνη, sed in scholio nihil est. Ita habet etiam Theophyl. Cod. Aug. 11. Ex Theoph. videtur recepisse Erasmus, qui in tanta paucitate Codicum plerumque confugit ad Chryf. Oecum. Theophyl. Aug. 4. quater habet ἐκείνου. Nos post priorem editionem nostram plures et praestantiores Codices nostro more examinavimus, quam Erasmus in suis editionibus omnibus.

33. ὡς — τεθνηκότα] καὶ ἰδόντες, ὅτι ἐξέπνευσεν. E. Orig. I, 403.

34. λόγχῃ] λόγχει in quatuor prioribus editionibus Erasmus, notante etiam Wettl. Reperio id etiam in edit. Basil. 1541. p. 227. Scilicet ab τὸ λόγχος, λόγχειας, λόγχει, λόγχει. Orig. I, 416. λόγχῃ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔνυξε καὶ ἐξῆλθεν.

ἔνυξε] ἔνοιξε per confusionem vocalium, et deinde ἔνοιξε. E. ἔνοιξε edidit Montf. in Chryf. VII, 825. ubi tamen monet, manuscriptos non paucos (?) habere

ἔνυξε

καὶ ὁ ἑωρακῶς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινή * 35.
 Τέλος τῆς ἔστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ [Τέλος.] καὶ κείνος
 ὑψώσεως. οἶδεν

ἔνυξ. Nolo inquirere, quid Chryf. ibi legerit. Nam is alibi adeo etiam ἔλεον et ἔλαιον permutavit, ac serio interpretatus est. (Vide VIII, 76. e. ibique notam Montf. d. coll. XII, 725. e. Respicit autem Matth. 9, 13.) Hic vero VIII, 507. d. suis verbis refert ἔνυξαν. Ἐνυξεν habet III, 215. Cyrillus IV, 1074. a. primum in textu habet ἔνυξ. Deinde in commentario ibid. c. διανύττουσιν. Idem haec referens III, 783. c. habet διένυξαν. Isidor. Pelus. lib. III, epist. 130. οἱ δὲ λόγῃ τὴν πλευρὰν ἔνυττον. lib. IV, epist. 101. p. 468. b. disertè: ἔνυξαν τὴν πλευρὰν τοῦ χριστοῦ τῇ λόγῃ. Omitto alios. Noto tantum, versu 37. huc referri ἐξεκίνησαν, quod est ὑπτειν, non ἀνοίγειν. Latinistae ipsi apud Sabat. habent, percussit, perfodit. Augustinus, criticus nimirum acutus et nobilis, notante Zegero, maluit legere aperuit. Motus fortasse argumentis criticis? Non, sed dogmaticis. Habet enim: „non *latus eius percussit*, nec *vulneravit* dixit evangelista, sed *aperuit*, ut illic quodammodo vitae ostium panderetur, unde sacramenta ecclesiae manaverunt.“ Deus huiusmodi Criticos *Postillales* postea avertat et arceat a litteris sacris! Loquendi formam, ἀνοίγειν τὴν πλευρὰν, habet quidem Euseb. Praepar. Evang. pag. 230. c. sed de re prorsus alia. Verba sunt: ἀνέσχε (Cleomedes pugil) τὴν πλευρὰν αὐτοῦ (τοῦ ἀντωγαμιστοῦ αὐτοῦ) καὶ ἐμβαλὼν τὴν χεῖρα ἐλάβετο τοῦ πνεύματος. Postremo addo: nullus bonus Codex hic varietatem habet, immo plerique probant vulgatum: Evangelitaria vero pleraque hunc locum ter, quaterve habent. In meis Codd. omnibus nullum vestigium τοῦ ἔνυξεν inveni. Aug. 4. quater habet vulgatum. v. Euth. 204.

ἐυθύς] ἐυθείως. Rursus quater Aug. 4.

35. ἀληθινή] ἀληθής. E. Chryf. VIII, 507. c. atque ita etiam in eius Codd. Mosqq.

35. *ὄιδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα ὑμεῖς πιθεύ-
σητε.*

36. ἐγένετο γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῆ·
ὅσοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ·

37. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει· ὄψονταί εἰς <sup>Τέλος τοῦ θ.
καὶ τῆς θ.</sup>
ὃν ἐξεκέντησαν. [Τέλος.] [ὑπέρβα.] <sup>ὑπέρβα εἰς
τὴν μέγα-</sup>

ΙΗ. περὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ κυριακοῦ σώματος.

38. μετὰ * ταῦτα [Ἀρχή.] ἠρώτησε τὸν πιλά- ^{CS. a.}
τον * Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ ἀριμαθαίας, ὃν μαθητὴς <sup>κατὰ ματ-
θαίου.</sup>
τοῦ ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν
ἰου-

XIX, 38. 38. ΕΒ. εὐαγγέλιον ια. τῶν ἁγίων πατρῶν τ. κ. ε.
ἠρώτησε τὸν πιλάτον Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ ἀριμ. — σᾶμα
αὐτοῦ καὶ.

αὐτοῦ εἰν ἡ μαρτυρία] εἰν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. A.
(Ita etiam synaxarium Dresdense in fine lectionis,
εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ὑψώσεως.) εἰν αὐτοῦ ἡ μαρ-
τυρία. D. Vulgatum Orig. I, 416.

ἵνα] + καὶ. D. καὶ in nullo postea inveni.

36. συντριβήσεται] + ἀπ'. D. Cyrill. IV, 1074. habet:
ἐν συντριβήσεται παρ' αὐτοῦ. Sed I, a. 598. ἐν συν-
τριβήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Orig. II, 621. ad Pf. 21,
15. διασκορπίσθη πάντα τὰ ὄσα μου, ἵνα philoso-
phatur: ὄσα τῆς σοφίας, τὰ ἅγια δόγματα τῆς
ἐκκλησίας ἐσὶν, ἅπερ ἐν τῷ πάσχα τοῖς ἰουδαίοις
μὴ συντρέβειν νενομισθέντα· ὅσοῦν γὰρ, φησιν, ἐν
συντρέψετε αὐτοῦ. Frustra tamen editor haec huc
traxit. Ex iis tamen agnoscitur acumen ingenii
Origeniani.

37. ὄψονταί] De hoc loco disputat Cyrill. III, 783. c.

38. μετὰ δὲ] δὲ —

ὁ Ἰωσήφ] ἁ —

ἀριμαθαίας] In aliquibus postea inveni, ἀριμα-
θίας.

Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα * τοῦ ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ.

CZ. ἦλθε δὲ καὶ νικόδημος ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν 39. ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύνης καὶ ἀλόης ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν.

CH. α. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν 40. αὐτὸ * ἐν ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου ἐσαυρώθη, κῆπος, καὶ 41. ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινὸν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη.

ἐκεῖ

σῶμα] + ταῦ. Loco τοῦ ἰησοῦ in princ. lect. Evangelitaria habent αὐτοῦ. v. Goth. fol. 19r. Aug. fol. 184.

ἦλθεν οὖν — ἰησοῦ] — E. Ex meis unus scriba hic transit ab ἦλθεν ad ἦλθε vers. 39. v. Eutl. 117.

39. νυκτὸς] hoc ante πρὸς τὸν ἰησοῦν aliqui ponunt, E. v. P. Ordinem vulgarem servant etiam ii, quos novissime consului. Ista Chryf. VIII, 508. c. silentio transit, Nicodemum solum nominans. Sed 138. c. ita habet: ἦλθε γάρ, φησι, καὶ νικόδημος ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν κύριον νυκτὸς, φέρων μίγμα μύρου καὶ ἀλόης, ὡς λίτρας ἑκατόν. Ita in recensione Constantinopolitana reperiebat Chryf. Addit enim φησι, nimirum, Ioannes evangelista.

μίγμα] chartis aut membranis Codicis alicuius Evangeliariorum Origenis haec involuta fuisse, dicitur ex recensione occidentali. Nam Vaticanus 1209. seu Weist. B. solus habet ἔλιγμα, ab ἐλίσω. Legitur autem: ἐλιθήσεται, ὡς βιβλίον. Ceterum vox graeca est. Galenus in glossis pag. 86. ut synonyma ponit κάλυμμα, ἔλιγμα.

ὡσεὶ] ὡς. D. Ita postea in quatuor Codd. inveni. 40. ἔδησαν αὐτὸ] + ἐν.

42. ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων,
ὅτι ἐγγύς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν ἰησοῦν.

[Τέλος.]

Τίλος τοῦ
ισ.

XX, 1. [Ἀρχή.] Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων μαρία C. κ.

ΞΓ. ἡ μαγδαληνὴ ἔρχεται πρῶτι, σκοτίας ἔτι
οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον καὶ βλέπει τὸν λίθον
ἠεμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

2. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς σίμωνα πέτρον CI. ι.
καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ
ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν κύριον ἐκ
τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ εἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν
αὐτόν.

3. ἐξῆλθεν οὖν ὁ πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής,
καὶ ἦρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον.

4. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος μαθη-
τῆς προέδραμε τάχιον τοῦ πέτρου, καὶ ἦλθε
πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον.

καὶ

XX, 1. ΞΓ. ἐωθινὸν ζ. καὶ κυριακῇ τῆς σαμαρείτιδος,
εἰς τὸν ὄρθρον τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων.

41. καινὸν] de hoc argute philosophatur Orig. I, 439.
ἑτέθη] ἦν τιθεμένος. E. Wetlt. B. solus, quia
vulgata habet: positus erat. Atqui ipse Orig. I,
439. vulgatum nominatim tribuit Ioanni. Altera
lectio ficta est ad Luc. 23, 53. ἦν κείμενος, quam
ibid. notat Orig. Cur vero Griesbachius lectionem
singularem tam praestantis Codicis, qui princeps
est omnium, silentio transiit?

XX, 1. μιᾷ] κυριακῇ. E. Est interpretatio Chryf. VIII,
509. c. Disputat de h. I. Cyrill. IV, 1079. a. b.

μαρία] In Ichol. Codd. Mosqq. a. d. g. legitur:
φαίνεται αὕτη ἡ μαρία πέμπτον (πεντάκις) ἐπιπέτα
τῷ μνήματι κατὰ διαφόρους χρόνους — λευκῶν.
ἐκ τοῦ] ἀπὸ τοῦ. E.

καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια 5.
οὐ μέντοι εἰσῆλθεν.

ἔρχεται οὖν σίμων πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, 6.
καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ
ὀθόνια κείμενα,

καὶ τὸ σουδάριον ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς 7.
αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ
χωρὶς ἐντετυλιγμένων εἰς ἓνα τόπον.

τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὃ 8.
ἔλθων πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ
ἐπίστευσεν·

οὐδέπω γὰρ ἤδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ 9.
αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

τέλος τοῦ ζ. ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθη- 10.
ταί. [Τέλος.]

ΠΑ. α. [Ἀρχή] μαρία δὲ εἰσήκει πρὸς τὸ μνημεῖον 11. ΞΔ.
κλαίουσα ἔξω. ὡς οὖν ἔκλαιε, παρέκυψεν εἰς
τὸ μνημεῖον,

καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθε- 12.
ζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ, καὶ ἓνα πρὸς
τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ.

ΠΒ. α. καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· γύναι, τί κλαίεις; 13.
λέγει αὐτοῖς· ὅτι ἤραν τὸν κύριον μου, καὶ
οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

καὶ

XX, 11. ΞΔ. ἐωθινὸν η. καὶ κυριακῇ τοῦ τυφλοῦ, εἰς τὸν
ἔρθεσαν τ. κ. ε. μαρία εἰσήκει.

11. τὸ μνημεῖον] τῷ μνημείῳ. E. Rectius.

13. τί κλαίεις] † τίνα ζητεῖς. E, ex vers. 15.

14. καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐγράφη εἰς τὰ ὀπίσω,
καὶ θεωρεῖ τὸν ἰησοῦν ἐξῶτα καὶ οὐκ ᾔδει
ὅτι * ἰησοῦς ἐστίν.

15. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα
ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστίν,
λέγει αὐτῷ· κύριε, εἰ σὺ ἐβάψασας αὐτόν,
εἰπέ μοι ποῦ * ἔθηκες αὐτόν· καὶ γὰρ αὐτόν
ἀρῶ.

16. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· μαρία. σραφεῖσα ἐκείνη
λέγει αὐτῷ ῥαββουνί, ὃ λέγεται, διδάσκαλε.

17. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς· μή μου ἄπτου· ὕψω
γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου· πο-
ρεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπέ
αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ
πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου καὶ θεόν ὑμῶν.

18. ἔρχεται μαρία ἢ μαγδαληνὴ ἀπαγγέλλουσα
τοῖς μαθηταῖς, ὅτι εἶώρακε τὸν κύριον, καὶ
ταῦτα εἶπεν αὐτῇ. [Τέλος.]

Τέλος τοῦ η

[Ἀρχή.]

14. καὶ ταῦτα] καὶ — E.
ὅτι ὁ] ὁ —

15. αὐτόν ἔθηκες] ἔθηκες αὐτόν.

16. διδάσκαλε] † καὶ προσέδραμεν ἀψασθαι αὐτοῦ. E.
Ita etiam Cyrill. IV, 1083. et in comment. 1084.
προσίδει θερμοῦς. v. P. Haec affluta sunt propter
proximum, μή μου ἄπτου.

17. ἀναβαίνω] περιένομα. E. Cyrill. V, a. 160. 566.
570. 572. bis. 724. V, b. 276. VI, a. 168. ὅτι ἀνα-
βαίνω V, a. 330. ἀναβαίνω VI, c. 32. IV, 1086.
Optionem ergo dat, ut Orig. v. Griesb. Chryf.
VIII, 515. b. ὅτι περιένομα.

18. ἔρχεται] ἀπέρχεται. E. Chryf. VIII, 515. c.

CIΓ. θ. [Ἀρχή.] ὕσσης ὄν ὀψίας τῆ ἡμέρα ἐκείνη, 19. ΞΕ.
τῆ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κε-
κλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμέ-
νοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ
ἰησοῦς καὶ ἔση εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐ-
τοῖς· εἰρήνη ὑμῖν.

καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας 20.
καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν ὄν οἱ
μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον.

CIΔ. ι. εἶπεν ὄν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν· 21.
καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμ-
πω ὑμᾶς.

CIΕ. ζ. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς· 22.
λάβετε πνεῦμα ἅγιον.

ὄν

XX, 19. ΞΕ. ἰωθινὸν θ. καὶ κυριακῆ τοῦ ἀντίπασχα καὶ
τῆ μεγάλῃ κυριακῇ ἐσπέρας καὶ τοῦ ἀγίου ἀποστό-
λου θωμᾶ καὶ τῶ ὄρθρου τῆς πεντηκοστῆς· [Δεῖ δὲ
γινώσκειν, ὅτι ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ εὐαγγέλιον
εἰς τὸν ὄρθρον τῆς πεντηκοστῆς οὐ λέγεται· ἐν δὲ τοῖς
μοναστηρίοις, εἰ θέλει ὁ προσεὼς, λέγεται τοῦτο τὸ
θ. ἰωθινόν.] ὕσσης ὀψίας τῆ ἡμέρα.

19. ὕσσης ὄν] ὄν — τ ὕσσης δέ. E. v. P. Servat ὄν
Cyrill. IV, 1090. sed μαθηταὶ αὐτοῦ. V, d. 86. ubi
totum versum sine varietate recitat. Item VI, b.
332. ubi tamen, ὅ ἦσαν — μαθηταὶ αὐτοῦ exhibet.

21. εἶπεν ὄν] καὶ εἶπεν τ ὄν. — E. Cyrill. IV, 1093.
καὶ εἶπεν.

ἀπέσταλκε] ἀπέστειλε. E. Chryf. VIII, 516. d.

πέμπω] ἀποπέμψω. E. Cyrill. IV, 1093. V, a. 331.

22. ἐνεφύσησεν] + αὐτοῖς τ εἰς αὐτούς. E. εἰς αὐτούς
λέγων. Cyrill. I, g. 80. ἐνεφύσησε λέγων. I, a. 303.
ἐνεφύσησε τοῖς μαθηταῖς λέγων. V, a. 99. ἐνεφύση-

σε

23. ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται
αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκρατήνται.

[Τέλος.]

Τέλος τῆς
πεντηκοστῆς.

ΞΕ. 24. [Ἀρχή.] Θωμᾶς δὲ, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ C15. ἰ.
λεγόμενος δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε
ἦλθεν ὁ ἰησοῦς.

25. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἐωρά-
καμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· εἰάν μὴ
ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν
ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν
τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου
εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ, οὐ μὴ πισεύσω.

Τέλος τῆς
μεγάλης
κυριακῆς
ἐσπέρας.

[Τέλος.]

καὶ

XX, 24. ΞΕ. ἀρχὴ ἐν τισὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ,
ὀκτωβρίου 5. εἰς τὴν λειτουργίαν τ. κ. ε. Θωμᾶς εἷς.

σε τοῖς μαθ. αὐτοῦ λέγων. 564. ἐνεφύσησε τοῖς
ἁγίοις ἀποστόλοις λέγων. 752. et V, c. 190. καὶ τοῦ-
το εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει V, d. 86. IV, 1095.
Quot recensiones! Sed in his etiam Constantino-
politana, quam Codd. auctoritate probavi. Chry-
sostomum, quibus placet, ipsi evolvant ad vers. 22.
et 23. I, 383. III, 78, 760. VIII, 516. 517. bis X,
476. XII, 141.

23. ἀφίενται] ἀφίονται. E. Vulg. etiam Orig. I, 255.
24. Sine varietate laudat Damasc. II, 452. ἐκ et ὁ abest
apud Chryf. VIII, 519. b. Laudat etiam III, 762.
25. εἰάν μὴ ἴδω] Chryf. VIII, 519. d. οὐ γὰρ εἶπεν, ἀν-
μὴ ἴδω· ἀλλ' εἰάν μὴ ψηλαφήσω. Deceptus vi-
detur loco Orig. I, 433. c. ubi ita legitur: ὅθις
οὐκ εἶπε μὲν, εἰάν μὴ ἴδω, οὐ μὴ πισεύσω· προσ-
έθηκε δὲ καὶ, εἰάν μὴ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὸν
τόπον τῶν ἥλων καὶ ψηλαφήσω αὐτοῦ τὴν πλευ-
ράν, οὐ μὴ πισεύσω. Hunc locum a principio cor-
ruptum

CIZ. 9. καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ 26.
μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ θωμαῖς μετ' αὐτῶν.
ἔρχεται ὁ ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων,
καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν·
εἶτα λέγει τῷ θωμαῖ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου 27.
ᾧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν
χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου·
καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

CIH. 1. καὶ ἀπεκρίθη * θωμαῖς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ 28.
κύριός μου καὶ ὁ θεός μου.

λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ὅτι ἐώρακάς με, * πε- 29.
πίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύ-
σαντες.

πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ 30.
ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀ ὅσα
ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ·

ταῦτα

ruptum esse, quivis animadvertit. Editor monet, in
marg. Cod. Vat. omitti οὐκ. Equidem conicio:
ὅθεν οὐκ εἶπε μόνον, εἰάν. Nam, προσέθηκε δὲ καὶ,
est loco, ἀλλὰ καὶ προσέθηκεν. Hoc exemplo disci-
tur autem, alterum sequi alterum, neglectis Codici-
bus. Multa millia exemplorum colligi possunt ab
eo, qui interpretes accurate inter se contenderit.
Multa eiusmodi exempla ipse notavi in priori edi-
tione N. Telt. et in Euthymio.

τύπον bis] τόπον bis. E. Vulgat. Cyrill. IV, 1102.
tamen V, a. 331. ita variat: εἰάν μὴ βάλω τὰς χεῖ-
ράς μου εἰς τοὺς τόπους τῶν ἤλων, οὐ μὴ πισεύσω.
28. καὶ ἀπεκρίθη] καὶ — E. Servat Cyrill. V, a. 378.
Sed IV, 1107. ἀπεκρίθη αὐτῷ θωμαῖς.
ὁ θωμαῖς] ὁ —

29. με θωμαῖ] θωμαῖ —. Omittit etiam Damasc. II,
452. et alibi.

31. ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πισεύσητε ὅτι
 * Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ
 ἵνα πισεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι <sup>Τέλος τοῦ θ.
 ἰωαννου καὶ
 τοῦ ἁγίου.</sup>
 αὐτοῦ. [Τέλος.]

XXI, 1. Μετὰ ταῦτα [Ἀρχή.] ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν CIΘ. 9.

Ξ5. πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς τιβεριάδος· ἐφάνερωσε δὲ οὕτως.

2. ἦσαν ὁμοῦ σίμων πέτρος, καὶ θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος, καὶ ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ καναῆ τῆς γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.

3. λέγει αὐτοῖς σίμων πέτρος· ὑπάγω ἀλιεῦειν. λέγουσιν αὐτῷ· ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί· ἐξῆλθον, καὶ * ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον ἐυθύς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.

πρωίας

XXI, 1. Ξ5. ἰωαννου 1. καὶ κυριακῆ τῶν ἁγίων πατέρων. εἰς τὸν ὄρθρον τ. κ. ε. ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐγεγθεὶς ἐκ νεκρῶν ἐπὶ τῆς.

31. ὁ Ἰησοῦς] ὁ —

ζωὴν] + αἰώνιον E. v. P. Addit etiam Cyrill. IV, 1111. Laudat etiam, nec tamen ad hunc locum, V, a. 332. 506. et notabiliter 704. ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἵνα πισεύσαντες ζωὴν ἔχητε. Sed V, d. 31. et 115. ἵνα πισεύσητε, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε, quae est vulgata lectio.

XXI, 1. πάλιν] — E. Frequenter utitur Ioannes vocabulo πάλιν, ut Marcus ἐυθύς. Apud utrumque saepe temere exclusa sunt. Aliam omittendi causam vides in indice lectionis.

μαθηταῖς] + αὐτοῦ ἐγεγθεὶς ἐκ νεκρῶν. E. v. P.

3. ἀνέβησαν] ἐνέβησαν.

πρωίας δὲ ἤδη γενομένης ἔση ὁ ἰησοῦς εἰς τὸν 4.
αἰγιαλὸν· οὐ μόντοι ἤδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι
ἰησοῦς ἐστίν.

λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· παιδία, μή τι 5.
προσθάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῶ· οὐ.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη 6.
τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον
οὖν, καὶ οὐκ ἔτι αὐτὸ ἐλκῦσαι ἴσχυσαν ἀπὸ
τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων.

CK. 1. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ 7.
ἰησοῦς τῷ πέτρῳ· ὁ κύριός ἐστι. σίμων οὖν
πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστι, τὸν ἐπεν-
δύτην διεζύσατο· ἦν γὰρ γυμνός· καὶ ἔβαλεν
ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν.

οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον· 8.
οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ'
ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων· σύροντες τὸ δίκτυον
τῶν ἰχθύων.

CKA. 9. ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν 9.
ἀνδρακιὰν κειμένην καὶ ὄψαριον ἐπικείμενον,
καὶ ἄρτον.

λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν 10.
ὄψαριων ὧν ἐπιάσατε νῦν.

ἀνέβη

4. εἰς τὸν] ἐπὶ τὸν. E. Dicendum erat, ἐπὶ τοῦ αἰγια-
λοῦ. Est ergo femigraeca correctio.

5. παιδία] τεκνία. E. Theodoret. ad Hebr. p. 559.

6. εὐρήσετε] + οἱ δὲ εἶπον, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιῶ-
σαντες, οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ σφῷ ὀνόματι βα-
λοῦμεν. E. Cyrill. IV, 1112. Haec ficta sunt ex
Luc. 5, 5. Hoc teneri debet propter alia, quae
Cyrillus temere in hoc evangelio affuit.

11. ἀνέβη σίμων πέτρος, καὶ ἔιλκυσε τὸ δίκτυον CKB. 9.
ἐπὶ τῆς γῆς, μετὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν
πεντηκοντατριῶν καὶ τοσούτων ὄντων, οὐκ
ἔσχισθη τὸ δίκτυον.
12. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· δεῦτε, ἀρσιθήσατε. CKI. 9.
οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι
αὐτὸν, σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν.
13. ἔρχεται οὖν ὁ ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρ. CKΔ. 11.
τον καὶ δίδωσιν αὐταῖς, καὶ τὸ ὄψάριον
ὁμοίως.
14. ταῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ ἰησοῦς τοῖς CKE. 9.
μαθηταῖς αὐτοῦ, ἐγερθεῖς ἐκ νεκρῶν. [Τέλος.] τέλος τοῦ 11
- EZ. 15. ὅτε οὖν ἤρξισσαν, [Ἀρχή.] λέγει τῷ σίμωνι CK5. 11
πέτρῳ ὁ ἰησοῦς· σίμων ἰωανᾶ, ἀγαπᾶς με CKZ. 9.

πλεῖον

XXI, 15. EZ. ἑσθινὸν 1α. καὶ σαββάτω τῆς πενήτησῆς
καὶ τῷ ὄρθρῳ τοῦ θεολόγου καὶ εὐαγγελιστοῦ, καὶ τῇ
κθ. ἰουνίου, καὶ εἰς τὴν ἄλυσιν τοῦ ἀγίου ἀποστόλου
πέτρου· τ. κ. ε. ἐφάνησεν ἑαυτὸν ὁ ἰησοῦς τοῖς μα-
θηταῖς, αὐτοῦ ἐγερθεῖς ἐκ νεκρῶν καὶ λέγει τῷ σί-
μωνι πέτρῳ· σίμων.

11. ἐπὶ τῆς γῆς] εἰς τὴν γῆν ἢ ἐπὶ τῆν γῆν. E. Ita de-
bebat esse. Ergo sic correctum.

12. ἐξετάσαι] ἐρωτήσαι. E. Chryl. VIII, 522. b.

13. οὖν] — E.

15. ὅτε οὖν ἤρξισσαν] omittunt Evangeliana, ut hic vi-
dere licet. Ita praeter Mosquensia Goth. fol. 51.
et 272. Aug. fol. 49. Sed de hoc nihil notatum re-
perias apud alios.

ὁ ἰησοῦς] — E. semel post λέγει, semel suo ordine
Chryl. VIII, 525. c. d.

ἰωανᾶ] Haud dubie hoc quoque nomen proprium
vexaverat Origenes. Ergo ex Codicibus infimis no-
tatur ἰωάννου, ἰωάννου et ἰωανᾶ. Huiusmodi sunt
testimonia illiusmodi testium. Non concordant.

πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε· λέγει αὐτῷ· βόσκει τὰ ἀρνία μου.

СКН. 1. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· σίμων ἰωνᾶ, 16.

СКО. 2. ἀγαπᾶς με; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε· λέγει αὐτῷ· ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου.

СЛ. 1. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· σίμων ἰωνᾶ, φιλεῖς με; 17.

СЛА. 2. ἐλυπήθη ὁ πέτρος, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ· κύριε, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε· λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· βόσκει τὰ πρόβατά μου.

СЛВ. 1. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζών· 18.

νυες σεαυτὸν, καὶ περιεπάτεῖς ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.

τοῦτο δὲ εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξά· 19.

Τέλος τῆς αἰύσεως· αὐτῷ· ἀκολουθεῖ μοι.

ἐπι-

πλεῖον] πλεον. E. Chryf. VIII, 423. et alibi. Ita quoque Codd. Mosq. Chryf. μ. φ.

16. πρόβατα] προβάτια. E. v. P.

17. ἐλυπήθη] eius loco συνεταράχθη et ἐταράχθη volutat Chryf. VIII, 526. a.

18. γηράσῃς] Chryf. VIII, 526. c. d. γηράση et γηράσης. Mox idem οἴσεισι, loco οἴσει. Laudat etiam II, 508. X, 507.

19. τοῦτο δὲ] ταῦτα δέ. E. Vulgatum Orig. I, 421. sed 309. ταῦτα δέ. Ad hunc Origenis locum v. Wetlihenius littera g. Multa his similia monuit alibi Huetius. Griesb. nihil varietatis notavit.

20. ἐπιτραφεὶς δὲ ὁ πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν,
ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ
ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ σῆθος αὐτοῦ
καὶ εἶπε· κύριε, τίς ἐστὶν ὁ παραδιδούς σε;
21. τοῦτον ἰδὼν ὁ πέτρος λέγει τῷ ἰησοῦ· κύριε,
οὗτος δὲ τίς;
22. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· εἰάν αὐτὸν θέλω μένειν
ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε; σὺ ἀκολούθει μοι.
23. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελ-
φοὺς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει
καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀπο-
θνήσκει· ἀλλ', εἰάν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἐρ-
χομαι, τί πρὸς σε;
24. [Ἄρξου.] οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν Ἄρξου τοῦ
περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα καὶ ὀίδα-^{θεολόγου.}
μεν ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.
25. ἔσι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ
ἰησοῦς, ἅτινα εἰάν γραφῆται καθ' ἓν, οὐδὲ
αὐτὸν ὀίμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφό-
μενα βιβλία. ἀμήν. [Τέλος.]

Τέλος πάν-
των.

Τέλος τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἀγίου εὐαγγελίου.

Ἐξεδόθη τοῦτο μετὰ χρόνους λβ. τῆς χριστοῦ
ἀναλήψεως. σίχοι βτ.

25. De fine huius evangelii monet Chryf. III, 765 VIII,
70. c. 520. e. Victor Antioch. Vol. I. p. 44. edit.
Mosq. 1775. v. P. Quod autem de vocabulis ἄλλος
et ἄλλοι in scholio monueram, id ita reperit Birch.
ἀμήν] — E. v. P.